

Kommunstyrelsen

Plats och tid	Kommunhuset i Östhammar, SR Gräsö kl. 9.00- 12.15
Beslutande	Fabian Sjöberg (M), ordförande Christina Williamsson Liw (M), tjänstgörande ersättare Ylva Lundin (SD) Måns Lorichs (SD) Lars O Holmgren (BOA) Sabina Ståhl (KD) Lisa Norén (S) Tomas Bendiksen (S) Mattias Lundkvist (S) Josefine Nilsson (C) Pernilla Grahn (V)
Övriga deltagande	Ej tjänstgörande ersättare: Pär- Olof Olsson (M), Linda Lövgren (SD), Erik Helén (KD), Roger Lamell (S), Anna Frisk (S), Ann- Charlotte Grehn (S), Camilla Strandman (C) Insynsplats Irmeli Bellander (L) Kommunfullmäktiges ordförande Lennart Owenius (M) Kommunsekreterare Anna Tryblom Kommundirektör Peter Nyberg §§ 194- 195 Sektorchef omsorg Lina Edlund § 196 VD Gästrike Vatten Lena Blad § 197 Markstrateg Krister Carlsson § 198 Sektorchef samhälle Ulf Andersson §§ 199- 202 Henrik Sundin §§ 199- 202 Verksamhetschef växande kommun Marie Berggren § 205 Kvalitetsutvecklare Fredrik Hübinette § 206 Beredskapssamordnare Fredrik Nyman § 207- 208 Ekonomichef Sofia Tolstoy, ekonom Mattias Nilsson
Utses att justera	Lisa Norén (S) och Christina Williamsson Liw (M)
Justeringens plats och tid	Kommunhuset i Östhammar, tisdag 24 oktober kl. 15.00
Underskrifter	Paragrafer 192- 202, 205- 228
Sekreterare Anna Tryblom
Ordförande Fabian Sjöberg (M)
Justerande Lisa Norén (S) Christina Williamsson Liw (M)

ANSLAG/BEVIS

Justeringen har tillkännagivits genom anslag

Organ	Kommunstyrelsen
Sammanträdesdatum	2023-10-24
Datum för anslags uppsättande	2023-10-24
Anslags nedtagande	2023-11-15
Förvaringsplats för protokollet	Kommunhuset i Östhammar, sektor Verksamhetsstöd
Underskrift Anna Tryblom

Kommunstyrelsen

§ 192.	Val av justerare	5
§ 193.	Fastställande av föredragningslista	5
§ 194.	Information från Individ- och familjenämnden.....	6
§ 195.	Information från Vård- och omsorgsnämnden.....	7
§ 196.	Information från Gästrike Vatten AB	8
§ 197.	Ansökan om anskaffning, Prästgårdshöjden 2024.....	9
§ 198.	Antagande av lokalförsörjningsplan 2023	10
§ 199.	Anskaffningsbeslut för avfallskärl kommunala fastigheter	11
§ 200.	Anskaffningsbeslut för anpassad skolgård Vretaskolan	12
§ 201.	Anskaffningsbeslut för utveckling av Öregrunds skolgård.....	13
§ 202.	Anskaffningsbeslut för lekplatsutveckling Gimo och Alunda.....	15
§ 203.	Yttrande över SKB:s begäran om tillstånd enligt miljöbalken till ett slutförvar för använt kärnbränsle	16
§ 204.	Yttrande över SKB:s ansökan om tillstånd till vissa verksamheter och åtgärder vid Kärnbränsleförvaret.....	18
§ 205.	Egenutvärdering som stöd inför framtagande av internkontrollplan 2024 för kommunstyrelsen	20
§ 206.	Antagande av risk- och sårbarhetsanalys (RSA).....	22
§ 207.	Delårsrapport per 2023-08-31 samt helårsprognos 2023 för kommunstyrelsens verksamheter	23
§ 208.	Delårsrapport per 2023-08-31 samt helårsprognos 2023 för Östhammars kommun. 24	
§ 209.	Delårsrapport per 2023-08-31 samt helårsprognos 2023 för BUN, IFN, VON, BMN samt KFN	26
§ 210.	Godkännande av uppföljningsrapport avseende intern kontroll tertial 2 för kommunstyrelsen	28
§ 211.	Beslut om upphävandet av personalutskottet.....	29
§ 212.	Anskaffningsbeslut för audiovisuell teknik för sammanträdesrum i kommunhuset..	30
§ 213.	Ändrad införandetid av allmänna bestämmelser för VA samt taxekonstruktion och taxebilaga	31
§ 214.	Remissyttrande över aktivering av civilplikt inom kommunal räddningstjänst och elförsörjning	33
§ 215.	Anmälningssärende; bygg- och miljönämndens verksamhetsplan för 2024	34
§ 216.	Anmälningssärende; barn- och utbildningsnämndens verksamhetsplan för 2024	35

Kommunstyrelsen

§ 217.	Anmälningssärende; individ- och familjenämndens verksamhetsplan för 2024.....	36
§ 218.	Anmälningssärende; vård- och omsorgsnämndens verksamhetsplan för 2024.....	37
§ 219.	Anmälningssärende; kultur- och fritidsnämndens verksamhetsplan för 2024	38
§ 220.	Anmälningssärende; Redovisning av obesvarade motioner	39
§ 221.	Anmälningssärende; Redovisning av medborgarmotioner.....	40
§ 222.	Anmälningssärende, Redovisning av ej verkställda gynnande beslut andra kvartalet 2023.....	44
§ 223.	Anmälningssärende, plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2024-2026	45
§ 224.	Anmälningssärende; Räddningsnämndens delårsuppföljning per augusti 2023	46
§ 225.	Delegationsbeslut	47
§ 226.	Anmälningssärenden från nämnder	48
§ 227.	Anmälningssärenden, rapporter med mera	49
§ 228.	Information från förvaltningen.....	50
§ 229.	Ändring av detaljplan DANNEMORA Films- Österby- 3:5, del av och Harvik 4:28 del av m.fl.....	51

Kommunstyrelsen

§ 192. Val av justerare

Beslut

Kommunstyrelsen utser Lisa Norén (S) och Christina Williamsson (M) att justera dagens protokoll.

§ 193. Fastställande av föredragningslista

Beslut

Kommunstyrelsen fastställer föredragningslistan med följande ändringar:

- P. 38/ § 229 Ändring av detaljplan DANNEMORA Films- Österby- 3:5, del av och Harvik 4:28 del av m.fl tillkommer

KS-2023-1

§ 194. Information från Individ- och familjenämnden

Beslut

Kommunstyrelsen har tagit del av informationen.

Ärendebeskrivning

Information i aktuella frågor från individ- och familjenämnden.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Sektorchef omsorg Lina Edlund föredrar ärendet.

Kommunstyrelsen

KS-2023-1

§ 195. Information från Vård- och omsorgsnämnden

Beslut

Kommunstyrelsen har tagit del av informationen.

Ärendebeskrivning

Information i aktuella frågor från vård- och omsorgsnämnden-

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Sektorchef omsorg Lina Edlund föredrar ärendet.

KS-2023-1

§ 196. Information från Gästrike Vatten AB

Beslut

Kommunstyrelsen har tagit del av informationen.

Ärendebeskrivning

Information i aktuella frågor från Gästrike Vatten AB.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

VD Gästrike Vatten Lena Blad föredrar ärendet.

Kommunstyrelsen

KS-2023-158

§ 197. Ansökan om anskaffning, Prästgårdshöjden 2024.

Beslut

Kommunstyrelsen fattar anskaffningsbeslut för projekt Prästgårdshöjden. Förvaltningen får delegation att hantera eventuella oförutsedda kostnader motsvarande 10%. Budgetutrymmet belastar kommunstyrelsens exploateringspost.

Ärendet ska återrapporteras till tekniskt utskott innan tilldelningsbeslut.

Ärendebeskrivning

Förvaltningen har påbörjat den projektering som ska utgöra underlag till upphandling av entreprenad. Projekteringen förväntas vara klar till slutet av året med innebörden att upphandling av entreprenad kan initieras tidigt 2024.

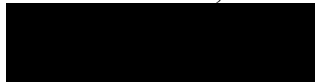
Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Markstrateg Krister Carlsson föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Sektor samhälle; Krister Carlsson

KS-2023-400

§ 198. Antagande av lokalförsörjningsplan 2023

Beslut

Kommunstyrelsen antar lokalförsörjningsplan 2023. (Bilaga 1)

Ärendebeskrivning

Syftet med lokalförsörjningsplanen är att ge en helhetsbild över kommunens totala nyttjande av lokaler. Planen ska också ge en samlad bild av de behov som kärnverksamheterna har för sina verksamheter och redovisa förändrade behov av lokaler under planperioden. Målet är att lokalförsörjningsplanen ska fungera som ett beslutsunderlag för kommunens kommande investeringar och åtgärdsinsatser avseende lokalanpassningar.

Beslutsunderlag

Lokalförsörjningsplan 2023

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Sektorchef samhälle Ulf Andersson föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Sektor samhälle; Erik Kjellberg, Ulf Andersson

KS-2023-754

§ 199. Anskaffningsbeslut för avfallskärl kommunala fastigheter

Beslut

Kommunstyrelsen fattar anskaffningsbeslut för projektet Avfallskärl kommunala fastigheter med delegation till förvaltningen att hantera eventuella oförutsedda kostnader motsvarande 10 % av framtagna projektbudget.

Projektet finansieras genom omfördelning av medel inom investeringsram för 2023.

Ärendebeskrivning

Vid skydds rond och brandtillsyn på våra fastigheter har kommunen fått brandföreläggande på placering och val av avfallstunnor.

För att minska risken för brand behöver det köpas in avfallskärl anpassade med låsbara lock och en konstruktion för att minska brandrisk och skadegörelse men samtidigt fungera väl för nyttjaren.

Vid trånga utrymmen på skolgård behöver vissa kärl brandsäkras med brandisolering för att kunna stå i närheten av fastigheten, det är viktigt med närhet till avfallstunnor för kökspersonal som annars får en svår arbetssituation med krav på att byta kläder innan de kan lämna sina sopor.

Ett första köp nu gör att vi hinner testa och känna oss för hur avfallskärlen fungerar praktiskt för all berörd personal, kökspersonal, städpersonal och även för de som tömmer kärlen.

Januari 2027 ska alla våra fastigheter erbjuda olika fraktioner vid varje fastighet.

Upphandling sker genom ADDA avtal.

Beslutsunderlag

Avfallskärl fastigheter

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Strateg utemiljö Henrik Sundin och verksamhetschef växande kommun Marie Berggren föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Sektor samhälle; Henrik Sundin, Thomas Tidstrand, Erik Kjellberg, Marie Berggren, Ulf Andersson

Sektor verksamhetsstöd; Sara Ersund, Mattias Nilsson

KS-2023-720

§ 200. Anskaffningsbeslut för anpassad skolgård Vretaskolan

Beslut

Kommunstyrelsen fattar anskaffningsbeslut för projektet Anpassad skolgård Vretaskolan med delegation till förvaltningen att hantera eventuella oförutsedda kostnader motsvarande 10 % på framtagna projektbudget.

Projektet finansieras genom omfördelning av medel inom investeringsram för 2023.

Ärendet ska återrapporteras till tekniskt utskott innan tilldelningsbeslut.

Ärendebeskrivning

I dagsläget har inte alla elever tillgång till stimulerande lärmiljö i vår anpassade grundskola (Vretaskolan). Skolgården behöver få en ordentlig kvalitetshöjning och utformning för barnens bästa, skapa aktivitet och lekvärde efter bästa förmåga. För att stärka tillgängligheten och olika aktiviteter är behovet stort av att köpa in rätt anpassad utrustning för särskolan.

Avrop sker genom ADDA-avtal samt med ramavtalad markentreprenör.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Strateg utemiljö Henrik Sundin och verksamhetschef växande kommun Marie Berggren föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Sektor samhälle; Henrik Sundin Erik Kjellberg, Marie Berggren, Ulf Andersson

Sektor bildning; Christina Stenhammar, Elisabeth Lindkvist, Malin Andersson

Sektor verksamhetsstöd; Sara Ersund, Mattias Nilsson

KS-2023-756

§ 201. Anskaffningsbeslut för utveckling av Öregrunds skolgård

Beslut

Kommunstyrelsen fattar anskaffningsbeslut för projektet Utveckling Öregrunds skolgård. Förvaltningen får delegations att hantera eventuella oförutsedda kostnader motsvarande 10 % på framtagen projektbudget.

Projektet finansieras genom omfördelning av medel inom investeringsram för 2023.

Ärendet ska återrapporteras till tekniskt utskott innan tilldelningsbeslut.

Ärendebeskrivning

Idag saknas lekvärde, trygghet och attraktivt utformad skolgård, under år 2022 gjordes det en inventering och framtagning av Basic-plan för utformning av skolgårdarna. Barn- och utbildningsnämnden har behandlat ärendet 2023-02-16 § 15.

Skolgården kompletteras med lekutrustning och görs attraktiv, trygg och säker samt delvis tillgänglig. Framtagande av förslag på utveckling av skolgård har skett i samråd med rektor och berörd personal, samt driftpersonal.

Åtgärder

Ny lekutrustning ska köpas in och befintlig klätterlek och gunga ska rustas och flyttas från skolan i Snesslinge. Underhållsjustering av asfalt och plattläggning samt inköp av bänkar och pergola ska ske. Lekutrustning i Snesslinge plockas ned och rustas under höst/vinter 2023/2024, under tidig vår 2024 inköps lekutrustning m.m., uppförande av lekutrustning m.m. sker försommar och sommarlov 2024. Slutbesiktning sker strax innan skolstart hösten 2024.

Upphandling sker genom ADDA- avtal samt med ramavtalad markentreprenör.

Beslutsunderlag

Protokollsutdrag BUN 2023-02-16 § 15

Utformning skolgårdar Basic plan

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Strateg utemiljö Henrik Sundin och verksamhetschef växande kommun Marie Berggren föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Henrik Sundin

Christina Stenhammar

Elisabeth Lindkvist

Erik Kjellberg

Marie Berggren

Ulf Andersson

Sara Ersund

Mattias Nilsson

KS-2023-755

§ 202. Anskaffningsbeslut för lekplatsutveckling Gimo och Alunda

Beslut

Kommunstyrelsen fattar anskaffningsbeslut för projektet Lekplatsutveckling Gimo och Alunda med delegation till förvaltningen att hantera eventuella oförutsedda kostnader motsvarande 10 % på framtagna projektbudget.

Projektet finansieras genom omfördelning av medel inom investeringsram för 2023 och 2024.

Ärendet ska återrapporteras till tekniskt utskott innan tilldelningsbeslut.

Ärendebeskrivning

Kommunen har idag många slitna, farligt utformade och med litet lekvärde, förvaltningen önskar långsiktigt utveckla kommunens lekmiljöer, göra dessa attraktiva, säkra samt tillgängliga. Avrop sker från ADDA- avtal samt med ramavtalad markentreprenör.

Beslutsunderlag

Lekplatsutveckling

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Strateg utemiljö Henrik Sundin och verksamhetschef växande kommun Marie Berggren föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Sektor samhälle; Henrik Sundin, Erik Kjellberg, Marie Berggren, Ulf Andersson
Sektor verksamhetsstöd; Sara Ersund, Mattias Nilsson

KS-2011-111

§ 203. Yttrande över SKB:s begäran om tillstånd enligt miljöbalken till ett slutförvar för använt kärnbränsle

Beslut

Kommunstyrelsen antar yttrande över SKB:s begäran om tillstånd enligt miljöbalken till anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall. Yttrandet översänds till Mark- och miljödomstolen. (Bilaga 2).

Ärendet justeras omedelbart.

Ärendebeskrivning

Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) ansökte i mars 2011 om tillstånd enligt miljöbalken till verksamhet vid anläggningar som ingår i ett sammanhängande system för slutförvaring för använt kärnbränsle och kärnavfall (mål M 1333-11). I det sammanhängande systemet ingår ett slutförvar för använt kärnbränsle (Kärnbränsleförvaret) i Forsmark. Kommunfullmäktige i Östhammars kommun tillstyrkte verksamheten i oktober 2020 och i januari 2022 meddelade regeringen tillåtlighet för verksamheten.

I och med regeringens tillåtlighetsbeslut lämnades ärendet åter till mark- och miljödomstolen för tillståndsprövning. Den 30 juni 2023 lämnade SKB in en begäran om tillstånd till mark- och miljödomstolen innehållande bland annat yrkanden och förslag till villkor.

Yttrande över SKB:s yrkanden och villkorsförslag ska, efter att Östhammars kommun beviljats anstånd, lämnas till Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt senast den 26 oktober 2023.

Beslutsunderlag

Förvaltningens förslag till yttrande

Underlagen i tillståndsprövningen är tillgänglig via SKB:s hemsida: <https://skb.se/projekt-for-framtiden/karnbransleforvaret/vara-ansokningar/>

Kommunstyrelsen

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Utredare Anna Bergsten föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Mark- och miljödomstolen [REDACTED]

SKB [REDACTED]

Advokat Malin Wikström [REDACTED]

Chef Verksamhet Växande kommun Marie Berggren

Handläggare Anna Bergsten

KS-2023-274

§ 204. Yttrande över SKB:s ansökan om tillstånd till vissa verksamheter och åtgärder vid Kärnbränsleförvaret

Beslut

Kommunstyrelsen antar förvaltningens förslag till yttrande över SKB:s ansökan om tillstånd till vissa verksamheter och åtgärder vid Kärnbränsleförvaret. Yttrandet översänds till Mark- och miljödomstolen. (Bilaga 3)

Ärendet justeras omedelbart.

Ärendebeskrivning

Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) lämnade den 30 juni 2023 in en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till vissa verksamheter och åtgärder vid Kärnbränsleförvaret i Forsmark (mål M 4842-23). SKB lämnade samtidigt även in en begäran om tillstånd enligt miljöbalken till det sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall som Kärnbränsleförvaret ingår som en del av. Kommunfullmäktige i Östhammars kommun tillstyrkte Kärnbränsleförvaret i oktober 2020 och i januari 2022 meddelade regeringen tillåtlighet för verksamheten.

I den här aktuella ansökan uppger SKB att de under det fortsatta arbetet med planeringen av Kärnbränsleförvaret identifierat behov av att genomföra vissa ytterligare åtgärder och verksamheter som inte tidigare ingått i prövningen och därmed inte omfattas av regeringens tillåtlighetsbeslut. De tillkommande åtgärderna och verksamheterna är bland annat deponering av bergmassor och uppförande och drift av en anläggning för betongtillverkning.

Yttrande över SKB:s ansökan ska, efter att Östhammars kommun beviljats anstånd, lämnas till Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt senast den 26 oktober 2023.

Beslutsunderlag

Förvaltningens förslag till yttrande

Ansökningshandlingarna är tillgängliga via SKB:s hemsida: <https://skb.se/projekt-for-framtiden/karnbransleforvaret/vara-ansokningar/ansokningshandlingarna/ansokan-om-vissa-atgarder-och-verksamheter-vid-karnbransleforvaret/>.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Utredare Anna Bergsten föredrar ärendet.

Kommunstyrelsen

Beslutet skickas till

Mark- och miljödomstolen [REDACTED]

SKB [REDACTED]

Advokat Malin Wikström [REDACTED]

Chef Verksamhet Växande kommun Marie Berggren

Handläggare Anna Bergsten

KS-2023-715

§ 205. Egenutvärdering som stöd inför framtagande av internkontrollplan 2024 för kommunstyrelsen

Beslut

Kommunstyrelsen uppdrar förvaltningen att ta fram utkast till internkontrollplan för 2024 med stöd av nämndens egenutvärdering.

Ärendebeskrivning

Intern kontroll är ett stöd i arbetet att förebygga, upptäcka och åtgärda fel och brister som hindrar organisationen att nå sina mål på ett säkert och effektivt sätt.

Enligt 6 kap. 6 § Kommunallagen ansvarar nämnden för att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. Nämnden ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Detsamma gäller när skötseln av en kommunal angelägenhet med stöd av 10 kap. 1 § har lämnats till någon annan. Syftet med den interna kontrollen är att säkra en effektiv förvaltning och att undvika att det begås allvarliga fel. En god intern kontroll ska således bidra till att ändamålsenligheten i verksamheten stärks och att den bedrivs effektivt och säkert.

Kommunstyrelsen har till följd av sin uppsiktsplikt över kommunens nämnder tagit fram ett reglemente för intern kontroll (KF § 82/2010). Reglementet förklarar vilket ansvar nämnderna har för sin egen interna kontroll. Nämnden ska årligen ta fram och besluta om en plan för kommande års interna kontroll. Planen och det arbete som ska genomföras enligt planen är nämndens sätt att möta lagens krav och de krav som formulerats i kommunstyrelsens reglemente.

Det första steget i framtagande av en internkontrollplan är genomförandet av en egenutvärdering där samtliga ledamöter och ersättare besvarar en enkät innehållande 12 frågor. Enkäten besvaras på nämndsammanträdet där kvalitetsutvecklare bistår och svarar på eventuella frågor. Syftet med enkäten är att få en indikation inom vilka områden som nämnden anser att det finns större eller mer allvarliga risker.

Beslutsunderlag

Enkät för egenutvärdering

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Verksamhetsutvecklare Fredrik Hübinette föredrar ärendet.

Kommunstyrelsen

Beslutet skickas till

Kommundirektör
Sektorchef samhälle och verksamhetsstöd
Utveckling
Kansli
Revisionen

KS-2023-729

§ 206. Antagande av risk- och sårbarhetsanalys (RSA)

Beslut

Kommunstyrelsen antar risk- och sårbarhetsanalysen i sin helhet för perioden 2023-2027. (Bilaga 4)

Ärendebeskrivnings

Enligt Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) ska kommuner och regioner minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Kommuner och regioner skall analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa i kommunen respektive region och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet ska värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys (RSA). Östhammars kommun ska senast den 31 oktober under det första kalenderåret efter ordinarie val till kommunfullmäktige ställa samman och rapportera resultatet av sitt arbete med risk- och sårbarhetsanalys till Länsstyrelsen.

Målen med Östhammars kommuns risk- och sårbarhetsanalys bygger på överenskommelse om kommunernas krisberedskap mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges kommuner och Landsting (SKL). Sveriges kommuner och regioner (SKR) har ersatt tidigare benämning SKL. Överenskommelsen mellan MSB och SKR förlängs och justeras att gälla till och med 31 december 2023.

Beslutsunderlag

Publik del av RSA bifogas.

Komplett handling på bordet. Sekretesshandling enligt OSL 18:31.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Beredskapssamordnare Fredrik Nyman föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Beredskapssamordnare Fredrik Nyman och Elin Fogelström

KS-2023-531

§ 207. Delårsrapport per 2023-08-31 samt helårsprognos 2023 för kommunstyrelsens verksamheter

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att godkänna delårsrapport per 2023-08-31 samt helårsprognos 2023 för kommunstyrelsens verksamheter.

Ärendebeskrivning

I enlighet med beslutad styrmodell lämnas delårsrapport för kommunstyrelsens verksamheter per 2023-08-31. Till delårsrapporten upprättas även en prognos för helåret 2023.

I rapporten beskrivs kommunstyrelsens verksamheter under perioden, samt måluppfyllelsen för de av fullmäktige beslutade målen avseende verksamhet och ekonomi. Vidare redogörs för verksamheternas ekonomiska resultat per 2023-08-31, samt en investeringsredovisning. En överblick ges av väsentliga förhållanden för kommunstyrelsens verksamheter.

Det ekonomiska utfallet för perioden samt helårsprognos 2023 sammanställs och kommenteras i avsnitt 4. Investeringsutfallet redovisas i avsnitt 5.

Beslutsunderlag

Delårsrapport per 2023-08-31 för kommunstyrelsens verksamheter

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Ekonomichef Sofia Tolstoy och ekonom Mattias Nilsson föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Sofia Tolstoy, ekonomichef

Mattias Nilsson, budgetansvarig

Fredrik Hübinette, kvalitetsutvecklare

Fredrik Borgelin, redovisningsansvarig

Kommundirektör

Sektorchefer (bildning, omsorg, samhälle, verksamhetsstöd)

KS-2023-531

§ 208. Delårsrapport per 2023-08-31 samt helårsprognos 2023 för Östhammars kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att godkänna delårsrapport per 2023-08-31 samt helårsprognos 2023 för Östhammars kommun.

Ärendebeskrivning

I enlighet med beslutad styrmodell lämnar Östhammars kommun delårsrapport per 2023-08-31. Till delårsrapporten upprättas även en prognos för helåret 2023.

Bifogat återfinns kommunstyrelsens förslag till delårsrapport för Östhammars kommun. I rapporten redogörs för verksamhetens ekonomiska resultat och ställning per 2023-08-31, samt en investeringsredovisning. Vidare beskrivs kommunens verksamhet under perioden, samt hur och om de av fullmäktige beslutade målen har uppnåtts. En överblick ges av väsentliga förhållanden för kommunorganisationen.

Kommunstyrelsens samlade bedömning är att kommunen i delar har uppnått god ekonomisk hushållning per delåret. Kommunen har i allt väsentligt följt de riktlinjer som upprättats för ekonomisk hushållning. Av de finansiella målen har ett av tre uppnåtts per delåret. För verksamhetsmålen med betydelse för god ekonomisk hushållning har samtliga tre uppnåtts per delåret. För helåret 2023 är prognosen att måluppfyllelsen kommer att vara densamma som vid utgången av augusti 2023.

Det ekonomiska resultatet för perioden är ett överskott på 44,5 mnkr vilket är 29,4 mnkr bättre än periodens budgeterade resultat. För helåret prognosticeras ett överskott om 43,1 mnkr vilket är 20,5 mnkr bättre än budgeterat resultat.

Beslutsunderlag

Delårsrapport per 2023-08-31 för Östhammars kommun

Kommunstyrelsen

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Ekonomichef Sofia Tolstoy, verksamhetsutvecklare Fredrik Hübinette samt ekonom Mattias Nilsson och Fredrik Borgelin föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Sofia Tolstoy, ekonomichef

Fredrik Borgelin, redovisningsansvarig

Mattias Nilsson, budgetansvarig

Fredrik Hübinette, kvalitetsutvecklare

Kommundirektör

Sektorchefer (bildning, omsorg, samhälle, verksamhetsstöd)

KS-2023-531

§ 209. Delårsrapport per 2023-08-31 samt helårsprognos 2023 för BUN, IFN, VON, BMN samt KFN

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att godkänna delårsrapport per 2023-08-31 samt helårsprognos 2023 för barn- och utbildningsnämnden, individ- och familjenämnden, vård- och omsorgsnämnden, bygg- och miljönämnden samt kultur- och fritidsnämnden.

Ärendebeskrivning

I enlighet med beslutad styrmodell sammanställer och rapporterar kommunstyrelsen delårsrapporter för kommunens nämnder till kommunfullmäktige. I delårsrapporterna finns även prognoser för helåret 2023 för respektive nämnd.

I rapporterna beskrivs nämndernas verksamheter under perioden, samt måluppfyllelsen för de av fullmäktige beslutade målen avseende verksamhet och ekonomi. Vidare redogörs för nämndernas ekonomiska resultat per 2023-08-31, samt investeringsutfallet. En överblick ges av väsentliga förhållanden för varje nämnd.

Bygg- och miljönämndens rapport är beslutad av nämnden. Övriga har passerat respektive nämnds arbetsutskott. Innan kommunstyrelsens arbetsutskott den 10 oktober har barn- och utbildningsnämnden, vård- och omsorgsnämnden och kultur- och fritidsnämnden haft nämnd, medan individ- och familjenämnden har nämnd 11 oktober, innan utskick till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

Delårsrapport per 2023-08-31 för BUN
Delårsrapport per 2023-08-31 för IFN
Delårsrapport per 2023-08-31 för VON
Delårsrapport per 2023-08-31 för BMN
Delårsrapport per 2023-08-31 för KFN
Protokollsutdrag BMN 2023-09-20 §132
Protokollsutdrag IFN 2023-10-11 § 131
Protokollsutdrag VON 2023-10-04 § 110
Protokollsutdrag BUN 2023-10-05 §117
Protokollsutdrag KFN 2023-10-04 § 72

Beslutet skickas till

Fredrik Hübinette, kvalitetsutvecklare
Mattias Nilsson, budgetansvarig
Fredrik Borgelin, redovisningsansvarig

Kommunstyrelsen

Kommundirektör
Ekonomichef
Sektorchefer (bildning, omsorg, samhälle, verksamhetsstöd)

KS-2023-714

§ 210. Godkännande av uppföljningsrapport avseende intern kontroll tertial 2 för kommunstyrelsen

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna uppföljningsrapporten av intern kontroll för tertial 2. (Bilaga 5)

Ärendebeskrivning

Intern kontroll är ett stöd i nämndens arbete att förebygga, upptäcka och åtgärda fel och brister som hindrar att nämnden kan nå sina mål på ett säkert och effektivt sätt.

Enligt kommunallagen ansvarar nämnderna för att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Nämnden har beslutat om en internkontrollplan bestående av en risk- och väsentlighetsbedömning som visar de mest väsentliga riskerna samt aktiviteter, preventiva såväl som upptäckande, som ska möta dessa risker.

Denna uppföljningsrapport redogör hur förvaltningen arbetat med dessa aktiviteter under årets åtta första månader.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsen - Uppföljningsrapport Intern kontroll T2

Underlag till uppföljningsrapport

Beslutet skickas till

Kommundirektör Peter Nyberg
Sektorchef samhälle Ulf Andersson
Utveckling
Kansli
Revisionen

KS-2023-762

§ 211. Beslut om upphävandet av personalutskottet

Beslut

Kommunstyrelsen upphäver personalutskottet från och med 1 november.

Personalutskottets delegationer övertas av kommunstyrelsens arbetsutskott.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen är ansvarig för att leda, samordna och utveckla arbetsgivarpolitiken inom kommunen. Kommunstyrelsens personalutskott instiftades 2020 för att samla kommunstyrelsens arbetsgivarfrågor i ett beredande utskott. På KS 2022-10-25 § 213 valdes personalutskottet på en mandattid på ett år.

När personalutskottet upphävs kommer ärenden som rör arbetsgivarpolitik behandlas i kommunstyrelsens arbetsutskott. Arbetsutskottet övertar även de delegationer som tidigare tillhört personalutskottet.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens delegationsordning

Beslutet skickas till

HR-chef

Kommunsekreterare

KS-2023-758

§ 212. Anskaffningsbeslut för audiovisuell teknik för sammanträdesrum i kommunhuset

Beslut

Kommunstyrelsen fattar anskaffningsbeslut gällande inköp och installation av mötesteknik till kommunhusets sammanträdesrum.

Projektkostnaden hanteras inom ramen för investeringsbudget 2023.

Ärendebeskrivning

Kommunhusets mötesrum har idag både varierande, otillgänglig och icke fungerande audiovisuell teknik (AV-teknik).

Beslutet omfattar inventering, införskaffning och montering av ändamålsenlig enkel och enhetlig teknik till alla mötesrum.

Budgeten för investering inryms i Projekt Kommunhuset Östhammar, projektnummer 6436.

Serviceavtal går att teckna med ramavtalsleverantören.

Tidsplan för färdigställande är 2024-02-01, beroende på när startbesked kan ges.

Ansvarig för mötesrummens utrustning föreslås lokalansvarige på Fastighetsenheten.

Beslutet skickas till

Sektor samhälle; Linda Johansson Alvärn, Erik Kjellberg

Sektor verksamhetsstöd; Mattias Nilsson

KS-2023-40

§ 213. Ändrad införandetid av allmänna bestämmelser för VA samt taxekonstruktion och taxebilaga

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att ändra tidpunkt för införandet av nya allmänna bestämmelser för användandet av vatten- och avloppsanläggning, taxekonstruktion för Gästrike Vatten-koncernen och taxebilaga för Östhammar kommun från 1 januari 2024 till 1 januari 2025.

Ärendebeskrivning

Östhammars kommunfullmäktige beslutade 1 mars 2022 om Allmänna bestämmelser för användandet av vatten- och avloppsanläggning (ABVA), Taxekonstruktion för Gästrike Vatten-koncernen och Taxebilaga att gälla från och med 1 januari 2024 för Östhammar kommun efter förslag från Gästrike Vatten AB:s styrelse.

Införandedatumet föreslås flyttas fram till den 1 januari 2025. Förlängd tid ger bättre möjligheter att genomföra kommunikationsinsatser och ge tillräcklig tid för kunderna att göra eventuella anpassningar. Parallellt pågår arbete med att omvandla nuvarande taxekonstruktion till den nya.

Bakgrund

I december 2021 togs beslut i Gästrike vatten AB:s styrelse om att föreslå fullmäktige i Gävle, Hofors, Ockelbo och Älvkarleby kommun besluta att nya Allmänna bestämmelser för användandet av vatten- och avloppsanläggning (ABVA), Taxekonstruktion för Gästrike Vatten-koncernen och Taxebilaga skulle gälla från 1 januari 2024 för Östhammar kommun men från 1 januari 2023 för övriga kommuner. Orsaken till olika införandedatumet berodde på att för Östhammar kommun innebar förslaget en helt ny Taxekonstruktion och tid behövs för att kunna göra förberedelser och genomföra kommunikationsinsatser med kunderna. För Gävle, Hofors, Ockelbo och Älvkarleby kommuner innebar det endast marginella förändringar för kunderna.

Allmänna bestämmelser för användandet av vatten- och avloppsanläggning (ABVA) reglerar VA-huvudmannens och VA-abonentens (fastighetsägare) rättigheter och skyldigheter gentemot varandra. Gävle, Hofors, Ockelbo och Älvkarleby kommuner har bestämmelser (ABVA) per kommun, texterna är likalydande och är den text som föreslås bli den gemensamma. Östhammar kommun har en egen ABVA som nästan är identiskt med den som övriga kommuner har, vilket gör att de nya bestämmelserna innebär små justeringar och inte några förändringar för kunderna.

Taxekonstruktion och Taxebilaga anger hur de olika tjänsternas avgift ska beräknas och ska vara lika inom koncernen. Däremot är avgiftsnivån för VA olika i varje kommun utifrån de förutsättningar som finns i just den kommunen. Beslut om nivåer tas separat och berörs inte av detta beslut.

Kommunstyrelsen

Beslutsunderlag

Protokollsutdrag KF 2022-03-01 § 6

Protokoll från Gästrike Vatten styrelsemöte 2021-12-14

Beslutet skickas till

Östhammar Vatten AB

Gästrike Vatten AB

KS-2023-718

§ 214. Remissyttrande över aktivering av civilplikt inom kommunal räddningstjänst och elförsörjning

Beslut

Kommunstyrelsen antar remissyttrandet. (Bilaga 6)

Ärendebeskrivning

Östhammars kommun är remissinstans för promemorian *aktivering av civilplikt inom kommunal räddningstjänst och elförsörjning* FÖ2023/01488. Mot bakgrund av det säkerhetspolitiska läget finns det skäl att mer skyndsamt vidta åtgärder som kan stärka det civila försvaret på vissa specifika områden. En sådan åtgärd är att skriva in individer som redan har tillräcklig kompetens för att kunna fullgöra civilplikt inom ett visst verksamhetsområde. För att detta ska vara möjligt måste civilplikten aktiveras genom ett regeringsbeslut.

Den kommunala räddningstjänsten och elförsörjningsområdet är två samhällsviktiga områden som bedöms vara lämpliga för ett sådant skyndsamt förfarande. För att det ska vara möjligt att begränsa aktiveringen av civilplikten till dessa två områden behöver det göras en ändring i förordningen (1995:238) om totalförsvarspikt. Vidare behöver Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ges rollen som så kallad bemanningsansvarig myndighet.

Östhammars kommun håller med Uppsala brandförsvaret om att räddningstjänsten är i behov av att kraftigt utöka krigsorganisationerna om tillräcklig förmåga ska finnas för att kunna hantera de uppgifter som åligger räddningstjänsterna i händelse av krig. Föreslagen aktivering av civilplikt för personer som redan har rätt grundkompetens är ett bra första steg i att öka denna förmåga.

Gällande aktivering av civilplikt inom elförsörjningsområdet har Östhammars kommun inga synpunkter.

Beslutsunderlag

Promemorian *Aktivering av civilplikt inom kommunal räddningstjänst inom och elförsörjningsområdet* FÖ2023/01488.

Remissyttrande

Beslutet skickas till

Beredskapssamordnare Elin Fogelström

KS-2023-731

§ 215. Anmälningsärende; bygg- och miljönämndens verksamhetsplan för 2024

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige tar del av informationen. (Bilaga)

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige har antagit regler för budgetprocessen. Enligt dessa beslutar nämnden om sin verksamhetsplan efter att fullmäktige har beslutat om kommunens budget. När nämnden/kommunstyrelsen har fastställt sin verksamhetsplan anmäls ärendet till fullmäktige. Nämndernas verksamhetsplaner för år 2024 ska anmälas till fullmäktiges sammanträde 2023-11-07.

Verksamhetsplan för bygg- och miljönämnden föreligger.

Ärendets behandling

Bygg- och miljönämnden fastställde verksamhetsplanen för 2024 2023-09-20 § 131 och skickar beslutet till kommunstyrelsen och därefter till kommunfullmäktige att ta del av.

Beslutsunderlag

Verksamhetsplan 2024 för bygg- och miljönämnden
Protokollsutdrag BMN 2023-09-20 § 131

KS-2023-731

§ 216. Anmälningssärende; barn- och utbildningsnämndens verksamhetsplan för 2024

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige tar del av informationen. (Bilaga)

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige har antagit regler för budgetprocessen. Enligt dessa beslutar nämnden om sin verksamhetsplan efter att fullmäktige har beslutat om kommunens budget. När nämnden/kommunstyrelsen har fastställt sin verksamhetsplan anmäls ärendet till fullmäktige. Nämndernas verksamhetsplaner för år 2024 ska anmälas till fullmäktiges sammanträde 2023-11-07.

Verksamhetsplan för barn- och utbildningsnämnden föreligger.

Ärendets behandling

Barn- och utbildningsnämnden fastställde verksamhetsplanen 2023-10-05 §116.

Beslutsunderlag

Verksamhetsplan 2024 för barn- och utbildningsnämnden
Protokollsutdrag BUN 2023-10-05 §116.

KS-2023-731

§ 217. Anmälningssärende; individ- och familjenämndens verksamhetsplan för 2024

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige tar del av informationen. (Bilaga).

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige har antagit regler för budgetprocessen. Enligt dessa beslutar nämnden om sin verksamhetsplan efter att fullmäktige har beslutat om kommunens budget. När nämnden/kommunstyrelsen har fastställt sin verksamhetsplan anmäls ärendet till fullmäktige. Nämndernas verksamhetsplaner för år 2024 ska anmälas till fullmäktiges sammanträde 2023-11-07.

Verksamhetsplan för individ- och familjenämnden föreligger.

Ärendets behandling

Individ- och familjenämnden fastställde verksamhetsplanen 2023-10-11 § 132

Beslutsunderlag

Verksamhetsplan 2024 för individ- och familjenämnden
Protokollsutdrag IFN 2023-10-11- § 132

Kommunstyrelsen

KS-2023-731

§ 218. Anmälningssärende; vård- och omsorgsnämndens verksamhetsplan för 2024

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige tar del av informationen. (Bilaga).

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige har antagit regler för budgetprocessen. Enligt dessa beslutar nämnden om sin verksamhetsplan efter att fullmäktige har beslutat om kommunens budget. När nämnden/kommunstyrelsen har fastställt sin verksamhetsplan anmäls ärendet till fullmäktige. Nämndernas verksamhetsplaner för år 2024 ska anmälas till fullmäktiges sammanträde 2023-11-07.

Verksamhetsplan för vård- och omsorgsnämnden föreligger.

Ärendets behandling

Vård- och omsorgsnämnden fastställde verksamhetsplanen 2023-10-04 § 110

Beslutsunderlag

Verksamhetsplan 2024 för individ- och familjenämnden
Protokollsutdrag IFN 2023-10-04- § 110

KS-2023-731

§ 219. Anmälningssärende; kultur- och fritidsnämndens verksamhetsplan för 2024

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige tar del av informationen. (Bilaga).

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige har antagit regler för budgetprocessen. Enligt dessa beslutar nämnden om sin verksamhetsplan efter att fullmäktige har beslutat om kommunens budget. När nämnden/kommunstyrelsen har fastställt sin verksamhetsplan anmäls ärendet till fullmäktige. Nämndernas verksamhetsplaner för år 2024 ska anmälas till fullmäktiges sammanträde 2023-11-07.

Verksamhetsplan för kultur- och fritidsnämnden föreligger.

Ärendets behandling

Kultur- och fritidsnämnden fastställde verksamhetsplanen 2023-10-04 § 73

Beslutsunderlag

Verksamhetsplan 2024 för kultur- och fritidsnämnden
Protokollsutdrag KFN 2023-10-04- § 73

KS-2023-796

§ 220. Anmälningsärende; Redovisning av obesvarade motioner

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Motioner som inte är färdigberedda ska redovisas vid kommunfullmäktiges andra sammanträde under hösten. Per oktober 2023 föreligger inga obesvarade motioner.

Motioner som besvaras på samma fullmäktigesammanträde som denna redovisning redovisas inte. Detsamma gäller motioner som väcks vid sammanträdet.

KS-2023-795**§ 221. Anmälningsärende; Redovisning av medborgarmotioner****Förslag till beslut**

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige beslutade § 136/2017 att införa tjänsten medborgarmotion som ersätter de befintliga delaktighetstjänsterna medborgarförslag och namninsamling.

Medborgarmotioner publiceras på kommunens webbplats för namninsamling. Om 1 % av de folkbokförda i kommunen skriver på lämnas medborgarmotionen för beredning. Om en medborgarmotion inte har fått underskrifter av 1 % av de folkbokförda efter sex månader plockas den ner.

Pågående namninsamlingar

KS-2023-797	Medborgarmotion, Ungdomsgård i Gimo
KS-2023-659	Medborgarmotion, Pendlarparkering i Östhammar för färd till Uppsala

Namninsamlingar som uppnått underskrifter från 1 % av kommunens folkbokförda och lämnats till berörd nämnd och är under handläggning

KS-2023-557	Medborgarmotion, discogolfbana Östhammar
KS-2023-347	Medborgarmotion-Återställ Öregrunds fotbollsplan omgående
KS-2023-198	Medborgarmotion - Förslag till bestämda tider för fyrverkeri på nyårsafton
KS-2023-25	Medborgarmotion införa lämna själv-kort på våra återvinningscentraler
KS-2022-734	Medborgarmotion- Ny sporthall i Östhammar
KS-2022-728	Medborgarmotion- Rusta fotbollsplanen i Öregrund
KS-2021-804	Medborgarmotion - Ny badplats i Östhammar
KS-2021-630	Medborgarmotion om ny busshållplats
KS-2020-474	Medborgarmotion, Säker skolväg för barn

Kommunstyrelsen

KS-2020-359	Medborgarmotion. Fullständig cykelväg mellan Alunda-Gimo
-------------	--

Beslut fattade i nämnd sedan medborgarmotion infördes

KS-2018-782	Återinför dygnet-runt-bemanning på Östhammars brandstation
KS-2018-898	Återinför årskurs 4 och 5 på Ekeby skola
KS-2019-532	Gratis sommarlovsbusskort till alla skolungdomar
KS-2019-664	Inte avveckla nattis (barnomsorg på obekvämtid)
KS-2019-739	Gör Marinvägen i Östhammar till kommunal badplats
KS-2020-462	Barnomsorg i Hargshamn
KS-2020-78	In med Rättviksmodellen i Östhammars kommun!
KS-2020-349	En vacker, rolig och unik lekplats på Sjötorget
KS-2020-440	Rusta badplatserna i Sund och på Krutudden
KS-2020-522	Kanal till Öregrundsgrepen
KS-2020-575	Utegyms i Öregrund
KS-2021-292	Pumptrackbana i Österbybruk
KS-2022-725	Medborgarmotion- Studiero på Frösan
KS-2022-610	Medborgarmotion, gör Kristinelundskolan till en F5-skola

Kommunstyrelsen

Namninsamlingar som inte uppnått underskrifter från 1 % av kommunens folkbokförda efter sex månader sedan medborgarmotion införts

KS-2018-198	Kommunen bör anställa en stadsarkitekt
KS-2018-816	Ändra styrelsesammansättningen i Östhammarshem
KS-2019-38	Förslag om lokalisering av nya förskolan i Östhammar
KS-2019-89	Utökad pendlarparkering i Alunda
KS-2020-348	Iordningställande av bouleplan på gammal lekplats
KS-2020-621	Farthinder vid Gimogatan-Kölnigatan i Österbybruk
KS-2020-766	Säkrare trafiklösning vid Frösåkers- och Edsskolan i Östhammar
KS-2021-9	Namngivning av gränd i Östhammar
KS-2021-633	Medborgarmotion: Köpcentrum i Östhammar
KS-2021-632	Medborgarmotion om ny idrottshall
KS-2021-631	Medborgarmotion: Ökad åktid på skolbusskortet
KS-2021-803	Medborgarmotion - Bygg paintballbana
KS-2021-802	Medborgarmotion - Nya och flera padelhallar
KS-2021-801	Medborgarmotion - Ny skatepark
KS-2021-799	Medborgarmotion - Bättre badplatser
KS-2022-523	Medborgarmotion Cykel/ gångväg till Gimobadet
KS-2022-424	Medborgarmotion om tysta nätter
KS-2022-300	Medborgarmotion om Discogolfbana i Östhammar
KS-2022-724	Medborgarmotion- Rusta gräsplanen vid ishallen i Östhammar
KS-2022-723	Medborgarmotion- Sommarlovskort på buss
KS-2022-722	Medborgarmotion- Gratis inträde till idrottshallar

Kommunstyrelsen

KS-2022-720	Medborgarmotion- Graffitivägg
KS-2022-719	Medborgarmotion-Fler sommarjobb i kommunen
KS-2022-718	Medborgarmotion-Fler offentliga toaletter i kommunen
KS-2022-727	Medborgarmotion- Modernisera våra träffpunkter
KS-2022-726	Medborgarmotion- Utöka busstrafiken
KS-2022-733	Medborgarmotion- Snöröjning
KS-2022-732	Medborgarmotion- Generationspark på Sjötorget
KS-2022-731	Medborgarmotion- Rusta busshållplatsen vid Kavarövägen
KS-2022-730	Medborgarmotion- Förläng åktiden på skolbusskorten
KS-2022-729	Medborgarmotion- Utökad tid på busskorten

Beslutsunderlag

Medborgarmotionerna finns tillgängliga via kommunens [webbplats](#).

KS-2023-527

**§ 222. Anmälningssärende, Redovisning av ej verkställda
gynnande beslut andra kvartalet 2023**

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av redovisningen och överlämnar statistikrapporten till Kommunfullmäktige (Bilaga).

Ärendebeskrivning

Enligt 16 kap § 6 h Socialtjänstlagen (SoL) ska individ- och familjenämnden kvartalsvis lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SoL som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden ska vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller och hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. Samma rapporteringsskyldighet gäller för beslut som inte verkställs på nytt efter avbrott i verkställigheten. Det ska också framgå hur stor del av de ej verkställda besluten som gäller bistånd till kvinnor respektive män. Enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) § 28h gäller en motsvarande rapporteringsskyldighet för beslut om insatser enligt 9 § LSS.

Beslutsunderlag

Statistikrapport av ej verkställda gynnande beslut andra kvartalet 2023
Protokollsutdrag IFN 2023-10-11 § 129

Beslut skickas till

Individ- och familjenämnden

KS-2023-40

§ 223. Anmälningssärende, plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2024-2026

Beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Under våren 2023 har arbetet med att skapa en välfungerande och säker IT för medlemskommunerna genom det gemensamma arbetet med samsourcing, identitetshantering, kommunikationsplattform samt etablering av tjänstekatalog fortsatt med god progression. Detta arbete innebär ett skifte för medlemskommunerna från att ha hybrid- eller outsourcad IT-drift till den nya sourcingstrategin där kommunerna tagit nästa steg i att skapa en gemensam digital infrastruktur, vilket för IT-centrum innebär nya investeringar i teknik, utökade personalkostnader samt ett tydligare behov av mer specifika spetskompetenser. Etableringen av en gemensam tjänstekatalog utgör det första steget i en bredare tjänstifiering av IT-centrums stöd till medlemskommunerna, såväl inom de bastjänster som alla medlemskommunerna disponerar som upprättande av tilläggstjänster som respektive medlemskommun kan välja att nyttja utifrån deras enskilda behov och krav.

Beslutsunderlag

Protokollsutdrag IT-nämnden 2023-09-22 § 16 och § 17

Protokoll IT-nämnden 2023-09-22

Plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2024 – 2026

Preliminär delårsrapport

Ärendets behandling

IT-nämnden föreslår 2023-09-22 § 17 kommunstyrelsen hemställa kommunfullmäktige (Tierps kommun) besluta att anta plan för IT-nämndens ekonomi och verksamhet 2022-2024.

KS-2023-744

§ 224. Anmälningsärende; Räddningsnämndens delårsuppföljning per augusti 2023

Beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Delårsuppföljningen är den gemensamma räddningsnämndens avrapportering till kommunstyrelserna/kommunfullmäktige i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner.

Beslutsunderlag

Protokoll Räddningsnämnden 2023-09-27
Delårsuppföljning per augusti 2023

Ärendets behandling

Räddningsnämnden har beslutat 2023-09-27 § 86 att fastställa delårsuppföljningen per augusti 2023.

Kommunstyrelsen

KS-2023-203

§ 225. Delegationsbeslut

Beslut

Kommunstyrelsen godkänner redovisningen av delegationsbeslut.

Ärendebeskrivning

Beslutsdatum	Ärende	Beslutsfattare
2023.08.22	Ordförandebeslut, preliminära läns- och kommunal	Fabian Sjöberg (M)
2023.08.28	Ordförandebeslut, starta upp verksamhet för förråd och utrustning	Fabian Sjöberg (M)
2023-10-12	Beslut om insats som bekostas med integrationsmedel	Peter Nyberg

Beslutsunderlag

Handlingarna publiceras separat i arbetsrummet.

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2023-1

§ 226. Anmälningssärenden från nämnder

Beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Protokoll eller övrig information från kommunens nämnder, inklusive gemensamma nämnder.

a) Minnesanteckningar ägarsamråd Gemensam Räddningsnämnd

Diarienummer: KS-2023-40-30

Minnesanteckningar från ägarsamråd med gemensam Räddningsnämnd 2023-09-08.

Beslutsunderlag

Handlingarna publiceras separat i arbetsrummet

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2023-1

§ 227. Anmälningssärenden, rapporter med mera

Beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Beslut från olika organ, rapporter och skrivelser som anmäls till kommunstyrelsen som information.

a) **Aktuellt från Slutförvarsenheten**

Diarienummer: KS-2023-40

Rapport från Slutförvarsorganisationen för perioden 2023-10-03- 2023-11-28

Beslutsunderlag

Handlingarna publiceras separat i arbetsrummet

Kommunstyrelsen

KS-2023-1

§ 228. Information från förvaltningen

Beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen tar del av aktuell information.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Kommundirektör Peter Nyberg informerar om utbildningstillfälle för krisorganisationen.

KS-2023-805

§ 229. Ändring av detaljplan DANNEMORA Films- Österby- 3:5, del av och Harvik 4:28 del av m.fl

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att ge delegation till kommunstyrelsens ordförande att tillsammans med kommunstyrelsens 1:e och 2:e vice ordförande avge yttrande till bygg- och miljönämnden över förslaget till ändring av rubricerade detaljplan.

Beslutet förklaras omedelbart justerat.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen har fått rubricerade förslag till ändring av detaljplan på samråd. Samrådet löper fram t o m 20 oktober 2023 och kommunstyrelsen har begärt förlängd remisstid med några ytterligare dagar.

Syftet med ändringen av detaljplanen är att möjliggöra att gruvverksamheten vid Dannemora gruva kan återupptas. För att ställa om driften till en modern verksamhet krävs nya industribyggnader vilket föranleder att byggnadshöjd, begränsning av markens utnyttjande samt utformning och placering av byggrätten behöver ändras. Delar av befintlig bebyggelse har uppförts i strid med gällande detaljplan vilket ses över och ändras där det behövs.

Förändringarna genomförs som en ändring av gällande plan då ändringen bedöms inrymmas i syftet för den gällande detaljplanen, inte leda till betydande miljöpåverkan, inte ha betydande intresse för allmänheten och inte strida mot översiktsplanen.

Motivering

Gruvan har erhållit miljötillstånd för planerad verksamhet hos Mark- och miljödomstolen och det är angeläget att inte detaljplaneprocessen drar ut på tiden i onödan, varför det är önskvärt med delegation på yttrande över detaljplaneändringen till Bygg- och miljönämnden.

Att förändringarna och anpassningarna är av den karaktären att det bedöms rymmas inom en ändring av gällande detaljplan gör också att en delegation på yttrande kan förordas.

Dagens sammanträde

Muntlig föredragning

Verksamhetschef växande kommun Marie Berggren föredrar ärendet.

Beslutet skickas till

Bygg- och miljönämnden

Christoffer Svedner

Anmälningslista till kommunstyrelsen över delegationsbeslut

LOKALFÖRSÖRJNINGSPÅN 2023-2032

ÖSTHAMMARS KOMMUN

Innehåll

Syfte och bakgrund.....	4
Lokalförsörjningsprocessen.....	4
Lokalförsörjningsplanens struktur.....	4
Lokalbeståndet	5
Befintligt lokalbestånd	5
Sammanfattning lokalinvesteringar och förändringar	6
Sektor Bildning	6
Sektor Omsorg.....	6
Sektor Samhälle.....	6
Lokalrevision Sektor Bildning	7
Förskoleverksamhet	7
Aktuella verksamheter och nulägesbeskrivning av lokalutnyttjande	7
Kapacitet och behovsbedömning.....	9
Teknisk status	9
Grundskoleverksamhet	11
Aktuella verksamheter och nulägesbeskrivning av lokalutnyttjande	12
Kapacitet och behovsbedömning.....	13
Teknisk status	13
Lokalrevision Sektor Omsorg.....	14
Särskilt boende - äldre.....	14
Aktuella verksamheter och nulägesbeskrivning av lokalutnyttjande	14
Kapacitet och behovsbedömning.....	15
Övriga boendeformer äldre.....	18
LSS.....	18
Gruppbostad LSS	18
Servicebostad LSS.....	19
Korttidsvistelse och korttidstillsyn LSS.....	19
Annan särskilt anpassad bostad, LSS.....	20
Daglig verksamhet	20
Pågående projekt	20
Kommande behov	21
Lokalrevision Sektor Samhälle - Attraktivitet	22
Nuläge och behov.....	22
Idrott- och aktivitetslokaler.....	22

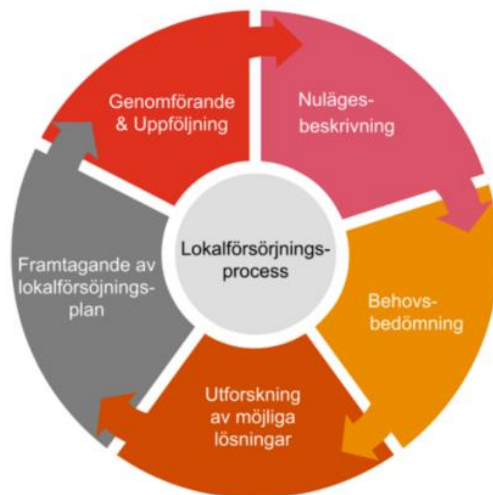
Idrott- och aktivitetsanläggningar	24
Bad- och simanläggningar	26
Kulturhus	28
Bibliotek.....	29
Ungdomsgårdar.....	30
Lokalrevision Sektor Samhälle – Förvaltningslokaler	32
Nuläge kontorslokaler	32
Byggnader, antal platser, mötesrum och uppskattat nyttjande	33
Sammanfattning objekt med kontorsytor	34
Lokalkostnader	34
Verksamhet och behov.....	34

Syfte och bakgrund

Syftet med lokalförsörjningsplanen är att ge en bild av kommunens lokalutnyttjande och nuvarande samt framtida lokalbehov. Målet med lokalförsörjningsplanen är att den ska fungera som beslutsunderlag för kommunens kommande investeringar och åtgärdsinsatser avseende lokalanpassningar. Lokalförsörjningsplanen ger en övergripande sammanfattning av samtliga sektorers lokalrevisioner. Verksamhetslokaler där inga verksamheter bedrivs i har inte tagits med i planen, däremot behovsbilden har tagits fram för hela kommunen.

Lokalförsörjningsprocessen

Respektive sektor ska identifiera sina lokalbehov och förankra dessa politiskt i form av lokalrevisioner. Varje lokalrevision ska innehålla bedömning av befintliga lokalernas ändamålsenlighet. Lokalrevisionen ska innehålla bedömningar från verksamheten och fastighetsenheten. Verksamheten ska bedöma lokalens ändamålsenlighet utifrån verksamhetens förutsättningar och fastighetsenheten ska bedöma utifrån fastighetstekniska förutsättningar. Fastighetsenheten ska sammanställa lokalrevisionerna och utarbeta ett förslag till lokalförsörjningsplan. Slutgiltig lokalförsörjningsplan fastställs av kommunstyrelsen.

Lokalförsörjningsplanens struktur

Lokalförsörjningsplanen är strukturerad utifrån förvaltningens indelning av sektorer.

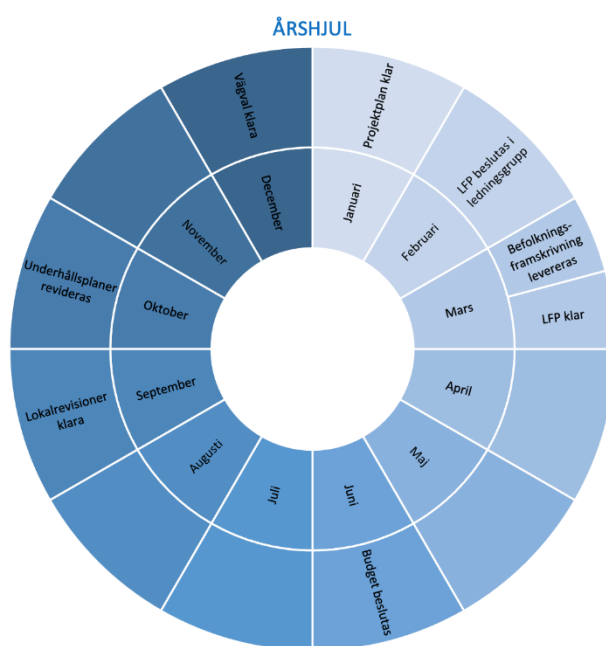
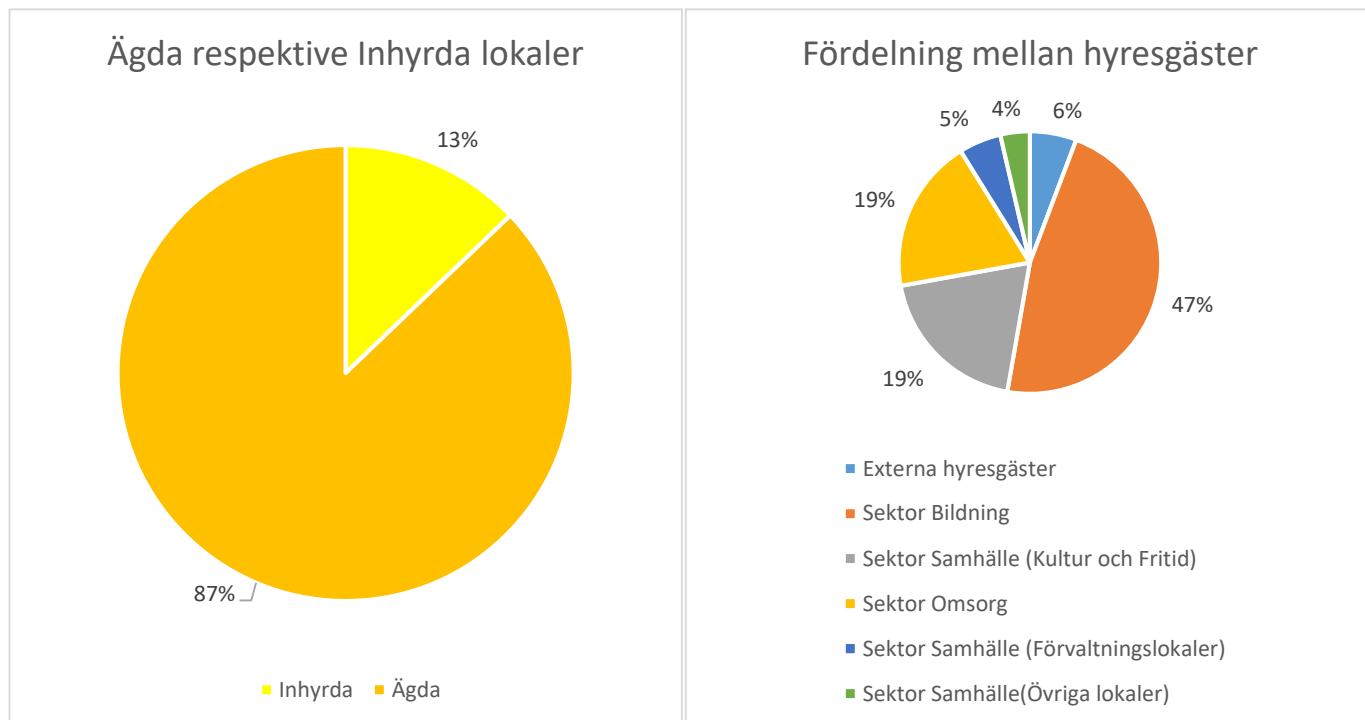
Sektorerna är:

- Sektor Bildning
 - Förskoleverksamhet
 - Grundskoleverksamhet
- Sektor Omsorg
- Sektor Samhälle
 - Attraktivitet
 - Förvaltningslokaler

Lokalbeståndet

Befintligt lokalbestånd

Kommunens lokalbestånd uppgår till cirka 167 643 kvadratmeter bruttoarea varav 21 542 kvadratmeter utgörs av inhyrda lokaler.

Sammanfattning lokalinvesteringar och förändringar

Sektor Bildning

- Avveckling av paviljonger vid Logårdens förskola och Tomtberga förskola samt utflytt från Mariebergs förskola, pågår
 - Tillträde nya förskola Fröet
- Avveckling Furustugans förskola 2025
 - Tillträde nya förskola Myran
- Ny förskola Alunda 2028 (Förstudie 2024)
 - Utöka kapaciteten för att tillgodose behov utav exploatering av Alunda
- Tillbyggnation för att utöka kapaciteten och ersätta paviljongslösningen Olandsskolan(Förstudie 2024)
- Reinvestering i Skutans förskola 2028
- Ny förskola Gimo 2028 (Förstudie 2024)
 - Avveckling av Rubinens förskola samt paviljongen vid Diamantens förskola och bygga ny förskola
 - Alternativ reinvestering i både förskolor och utbyggnad av Diamantens förskola för att öka kapaciteten
- Ny förskola Östhammar 2028 (Förstudie 2024)
 - Avveckling av Tomtberga förskola och bygga ny förskola
 - Alternativ reinvestering och utbyggnad av Tomtberga förskola för att öka kapaciteten

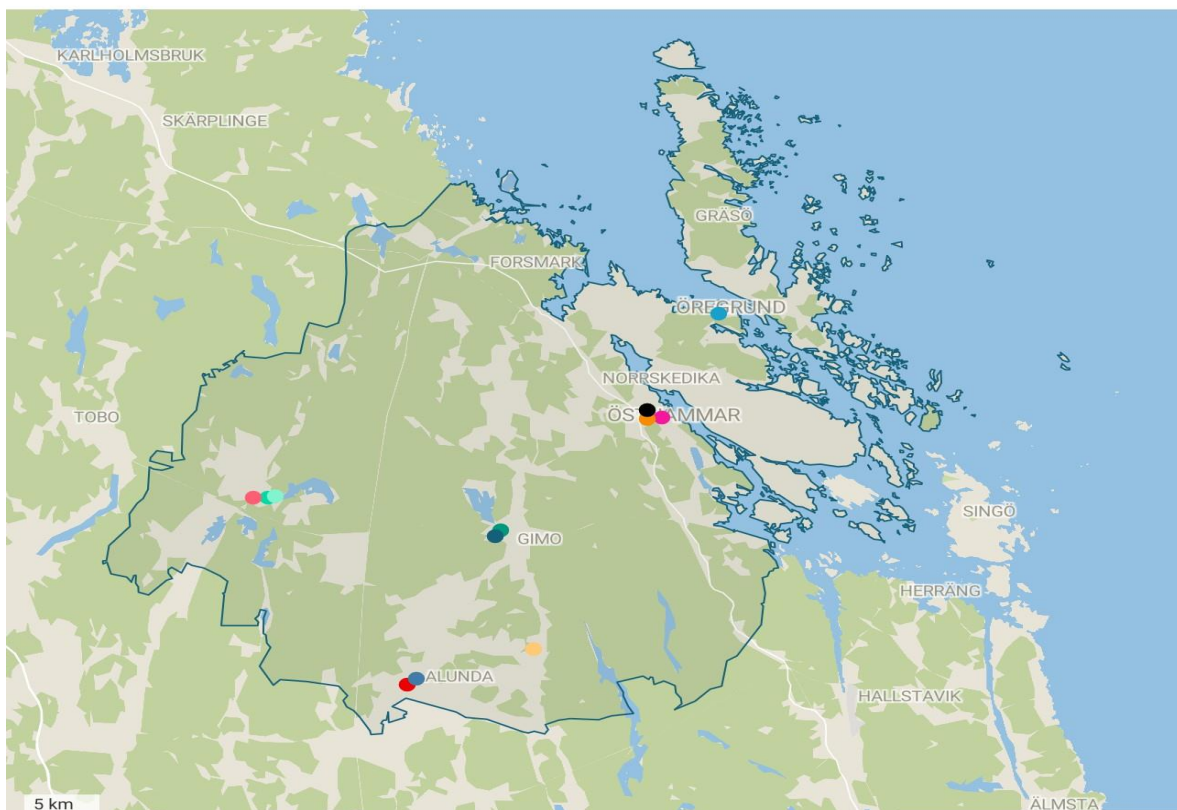
Sektor Omsorg

- Förstudie för framtida behov av särskilt boende (2025)
- Nytt äldreboende 2030 (Förstudie 2025)
 - Nytt äldreboende i kommunen för att öka kapaciteten
 - Alternativ ut- eller ombyggnation av någon av befintliga lokaler för att öka kapaciteten med 50 platser

Sektor Samhälle

- Avveckling av Stångörsgatan 1 ("Vinkelboda", Förstudie 2023)

Lokalrevision Sektor Bildning Förskoleverksamhet

Aktuella verksamheter och nulägesbeskrivning av lokalutnyttjande

Östhammars kommun har tolv förskolor där samtliga bedrivs i kommunal regi. Utöver förskolor finns två pedagogiska omsorgsverksamheter som bedrivs i kommunal regi och sex pedagogiska omsorgsverksamheter som bedrivs av fristående aktörer. Paviljonger ska endast användas i akuta situationer och befintliga paviljongslösningar kommer att avvecklas snarast möjligt.

	Förskola	Antal barn VT 2023	Platser i paviljong	Paviljonger
Kommunala förskolor	Alma förskola	103	20	1
	Diamantens förskola	80	34	1
	Ekeby förskola	28		0
	Ekens förskola	67		0
	Furustugans förskola	124		0
	Granens förskola	51		0
	Logårdens förskola	85		0
	Mariebergs förskola	68		0
	Mineralens förskola	67		0
	Rubinens förskola	71		0
	Skutans förskola	82		0
	Tomtberga förskola	85		0
	<i>Total Kommunala förskolor</i>	911		2
Kommunal pedagogiska omsorg	Verksamhet i Alunda	10		-
	<i>Total antal platser</i>	10		-
Fristående verksamheter	Sjöstjärnorna, Norrskedika	10		-
	Myrasgård, Snesslinge	2		-
	Sjöstjärnorna, Öregrund	11		-
	Tomtebobarnen	28		-
	Smederna	14		-
	Bruksbarnen i Vått o Torrt	25		-
	Sjöstjärnorna Hökhuvud/Valö	15		-
	<i>Total Fristående pedagogiska omsorgsverksamheter</i>	105		-

Område	Kommunal Förskola
Alunda	Alma förskola
	Ekeby förskola
	Furustugans förskola
Gimo	Diamantens förskola
	Rubinens förskola
Öregrund	Skutans förskola
Österbybruk	Ekens förskola
	Granens förskola
	Mineralens förskola
Östhammar	Logårdens förskola
	Mariebergs förskola
	Tomtberga förskola

Kapacitet och behovsbedömning

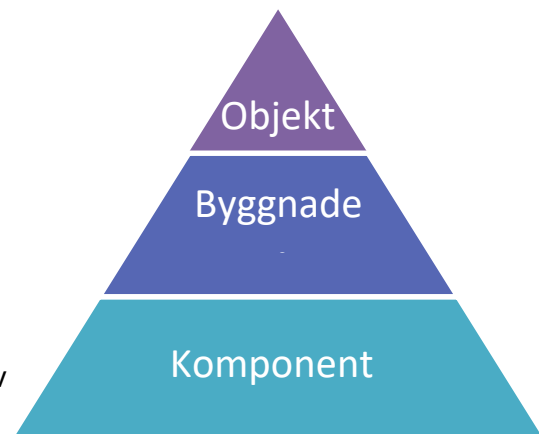
I Östhammars kommun förväntas antalet 1-5 åringar öka med omkring 380 barn till år 2032.

I tabellen nedan ses det prognosticerade behovet av förskoleplatser fram till 2032. Antalet för år 2023 avser antalet inskrivna barn i maj månad samma år. Antalet för övriga år baseras på befolkningsprognos för Uppsala län 2022-2050 samt tillväxt från pågående och planerade exploateringsprojekt.

Antal 1-5 åringar per ort											
		2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Östhammar	Kapacitet	360	360	360	360	360	360	360	360	360	360
	Behov	348	356	350	365	383	396	407	418	433	448
Öregrund	Kapacitet	114	114	114	114	114	114	114	114	114	114
	Behov	81	78	80	82	80	82	82	82	82	82
Gimo	Kapacitet	205	205	205	205	205	205	205	205	205	205
	Behov	187	182	190	193	195	208	213	220	226	234
Alunda	Kapacitet	276	276	276	276	276	276	276	276	276	276
	Behov	269	276	277	304	323	352	371	394	423	452
Ekeby	Kapacitet	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34
	Behov	22	21	22	20	23	22	22	22	22	22
Österbybruk	Kapacitet	253	253	253	253	253	253	253	253	253	253
	Behov	194	198	200	201	211	221	227	233	241	249

Teknisk status

Objektens tekniska status består av dels byggår för varje ingående byggnad, dels utifrån teknisk livslängd för byggnadens komponenter. Det innebär att varje komponent beräknas enskilt. Sammanställningen av dessa beräkningar ger byggnaden en teknisk status. Byggnadens tekniska status sammanställs i sin tur för att ge objektet en övergripande teknisk status utifrån byggår och komponenters tekniska status.

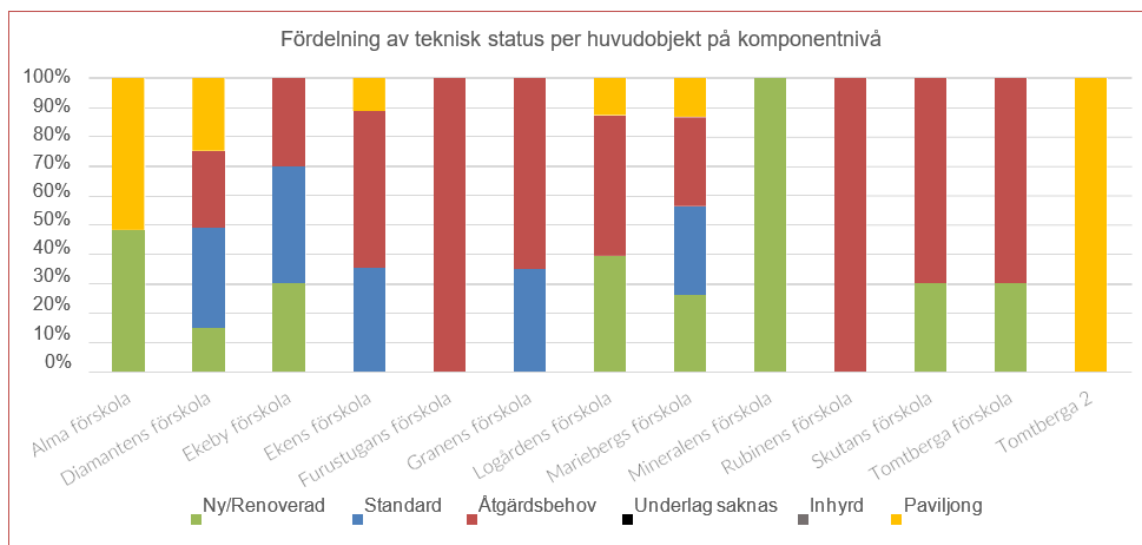

Den tekniska statusen är viktigt för prioritering av investeringar. I samband med framtagandet av denna lokalrevision har fastighetsenheten gjort en bedömning av den tekniska statusen för objekt inom förskoleverksamheten. Bedömningen har gjorts utifrån byggnadsår, komponentredovisning, ytor och historiska underhållsåtgärder såsom komponentbyten. Komponenterna vägs sedan mot den %-andel de utgör enligt komponentavskrivnings-modellen för att få fram en genomsnittlig teknisk status för byggnaden som helhet.

Komponent	Avskrivningstid(år)	%-andel
Stomme och grund	50	35%
Värme	30	10%
Ventilation	20	15%
Fönster	30	5%
Yttertak	40	5%
Övrigt	20	30%

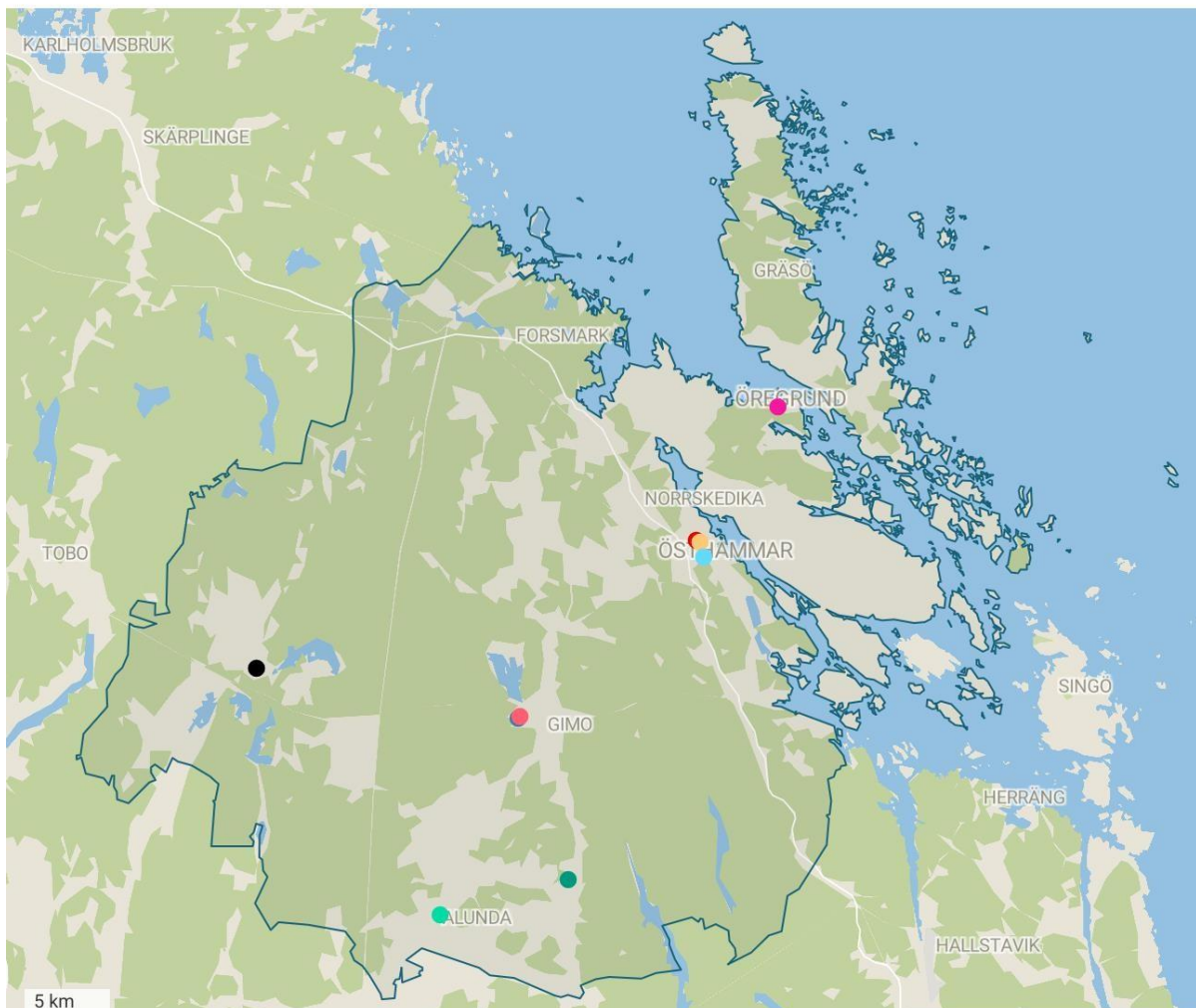
Utifrån dessa faktorer har nedan kategorisering gjorts för samtliga byggnader:

- Komponenter där mindre än 20% av avskrivningstiden passerat kategoriseras som "Ny/Renoverad". Detta gäller även om det inte har utförts omfattande renoveringar i objekten de senaste åren. Dessa komponenter anses inte ha några större behov av åtgärder eller planerat underhåll.
- Komponenter där 20-85% av avskrivningstiden passerat kategoriseras som "Standard". Dessa objekt anses vara fullt funktionella, men kan ha ett större underhållsbehov och även ett investeringsbehov under kommande tid.
- Komponenter där avskrivningstiden passerat 85% kategoriseras som komponenter med "Åtgärdsbehov". Dessa objekt har redan uppnått sin tekniska livslängd eller når denna inom en kortare period. Detta tolkas som att byggnaden redan är i behov av omfattande åtgärder.

Grundskoleverksamhet

Östhammar kommun	Edsskolan
Ekeby skola	Frösåkersskolan
Kristinelundsskolan	Olandsskolan
Vallonskolan	Vretaskolan
Öregrunds skola	Österbyskolan

Aktuella verksamheter och nulägesbeskrivning av lokalutnyttjande

Östhammars kommun har totalt nio grundskolor där samtliga bedrivs i kommunal regi. I Vretaskolan finns även grundsärskola. Paviljonger ska endast användas i akuta situationer och befintliga paviljonglösningar kommer att avvecklas snarast möjligt.

	Grundskola	Antal Elever VT 2023	Antal platser i paviljong
Kommunala grundskolor	Edsskolan F-3	211	
	Ekeby skola F-3	32	
	Frösåkersskolan 4-9	527	
	Kristinelundsskolan F-3	97	
	Olandsskolan F-9	563	200
	Vallonskolan 4-9	234	
	Vretaskolan F-3	184(21)	110
	Anpassad Grundskola	↑	
	Öregrunds skola F-6	167	
	Österbyskolan F-9	417	
	<i>Total Kommunala grundskolor</i>	2432	

Område	Kommunal Förskola
Alunda	Olandsskolan F-9
Gimo	Vallonskolan 4-9
	Vretaskolan F-3
Ekeby	Ekeby skola F-3
Öregrund	Öregrunds skola F-6
Österbybruk	Österbyskolan F-9
Östhammar	Edsskolan F-3
	Frösåkersskolan 4-9
	Kristinelundsskolan F-3

Kapacitet och behovsbedömning

I Östhammars kommun förväntas antalet 6-15 åringar minska med omkring 212 elever till år 2032. I tabellen nedan ses det prognosticerade behovet av grundskoleplatser fram till år 2032. Antalet för år 2023 avser antalet inskrivna elev i maj månad samma år. Antalet för övriga år baseras på befolkningsprognos för Uppsala län 2022-2050 samt tillväxt från pågående och planerade exploateringsprojekt. Överkapacitet i Gimo beror på att lokaler i Vretaskolankan inte kan nyttjas till full kapacitet på grund av särskolans särskilda förutsättningar. Överkapacitet i Östhammar beror på att lokaler i Frösåkersskolan inte kan nyttjas till sin fulla kapacitet på grund av verksamhetens särskilda pedagogiska arbetssätt.

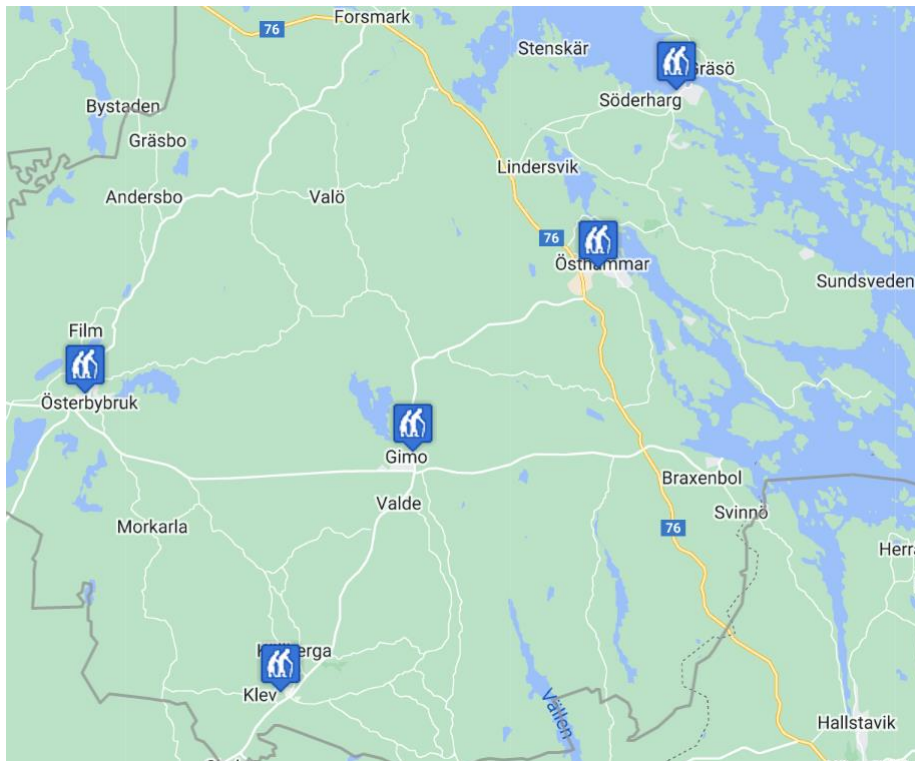
Antal 6-15 åringar per ort											
		2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Östhammar	Kapacitet	977	977	977	977	977	977	977	977	977	977
	Behov	827	828	841	827	819	802	799	786	765	745
Öregrund	Kapacitet	191	191	191	191	191	191	191	191	191	191
	Behov	173	168	158	147	136	126	123	114	111	112
Gimo	Kapacitet	632	632	632	632	632	632	632	632	632	632
	Behov	446	448	442	439	439	422	417	418	411	400
Alunda	Kapacitet	600	600	600	600	600	600	600	600	600	600
	Behov	611	613	626	613	601	595	594	610	609	615
Ekeby	Kapacitet	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75
	Behov	31	34	34	29	29	22	21	23	22	26
Österbybruk	Kapacitet	417	417	417	417	417	417	417	417	417	417
	Behov	435	427	434	427	422	409	409	414	404	413

Teknisk status

En sammanställning av teknisk status för grundskolelokaler saknas och tas fram till Lokalrevision Sektor Bildning 2024.

Lokalrevision Sektor Omsorg

Särskilt boende - äldre

Aktuella verksamheter och nulägesbeskrivning av lokalutnyttjande

Östhammars kommun har fem boenden med sammanlagt 231 platser. Edsvägen 16 är kommunägd, de övriga fyra äldreboendena ägs av stiftelsen Östhammarshem. All verksamhet bedrivs i kommunal regi. Parallellt med en ökande äldre befolkning finns en ökning av personer med demenssjukdom. Under år 2021 ställdes Edsvägen 16 i Östhammar och Parkvägen i Österbybruk om till demensboende. Övriga tre boenden är omvårdnadsboenden.

Det finns också ett samverkansavtal med regionen om 18 närvårdsplatser, inrymda i regionens lokaler vid vårdcentrum i Östhammar. Beslut om placering fattas av läkare från regionen och verksamheten bedrivs av kommunen.

Det finns många begrepp som rör olika boenden och insatser. I tabellen nedan listas de benämningar som Östhammars kommun använder med förklaring samt var i kommunorganisationen ansvaret ligger.

Begrepp	Beskrivning	Antal boenden	Antal platser	Ansvar inom Östhammars kommun
Särskilt boende - äldre	För dem med stort och omfattande behov av tillsyn och omvårdnad. Personal dygnet runt, även tillgång till sjuksköterska, läkare, arbetsterapeut och sjukgymnast. Inriktning mot demenssjukdom eller mot omvårdnad. Biståndsbedömt.	5	231	Sektor Omsorg
Servicebostäder för äldre	En servicebostad är en bostad som till viss del är anpassad till personer med funktionshinder. Biståndsbedömt.	4	85	Sektor Omsorg
Seniorboende/55+	Det finns ingen särskild definition på seniorboende annat än att bostäderna är avsedda för personer över in viss ålder.	0	-	
Serviceboende	Mellanform mellan ett helt självständigt boende i egen lägenhet och en lägenhet i gruppboende.	0	-	
Trygghetsboende	Ska ha gemensamma utrymmen, men ingen vårdpersonal finns på plats annat än vid behov. Möjlighet att ansöka om hemtjänst och hemsjukvård.	1 (Alunda)	8	Östhammarshem
Ordinärt boende	Vanligt flerbostadshus/villa			Östhammarshem och privata fastighetsägare
Hemtjänst	Stöd för boende i ordinärt boende eller trygghetsboende. Biståndsbedömt.			Sektor Omsorg

Kapacitet och behovsbedömning

Volymbehov och prognos för volymbehov utgår från befolkningsunderlag och befolkningsprognos. Befolkningsunderlaget för åldersgruppen 65–79 år och gruppen 80 år och äldre utgör underlag för lokalbehov av särskilt boende för äldre. I bilden nedan presenteras prognosen för åldersgruppen 65–79 år och 80+.

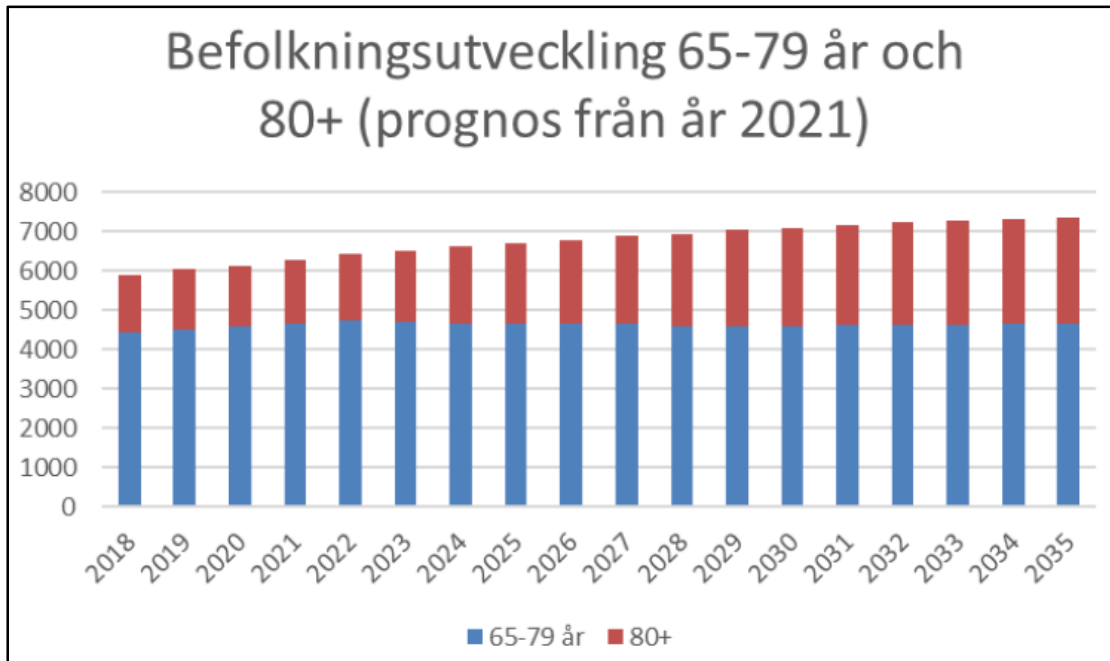

Diagram - befolkningsprognos för ålder 65–79 år och 80+ år i Östhammars kommun

I diagrammet ovan framgår att hela gruppen 65 år och äldre växer under hela perioden men att det från år 2023 istället är gruppen 80+ som växer mest.

En beräkning av framtida behov av antal platser har gjorts utifrån en 14-procentig andel boende i särskilt boende multiplicerat med prognostiserat antal invånare i den aktuella ålderskategorin.

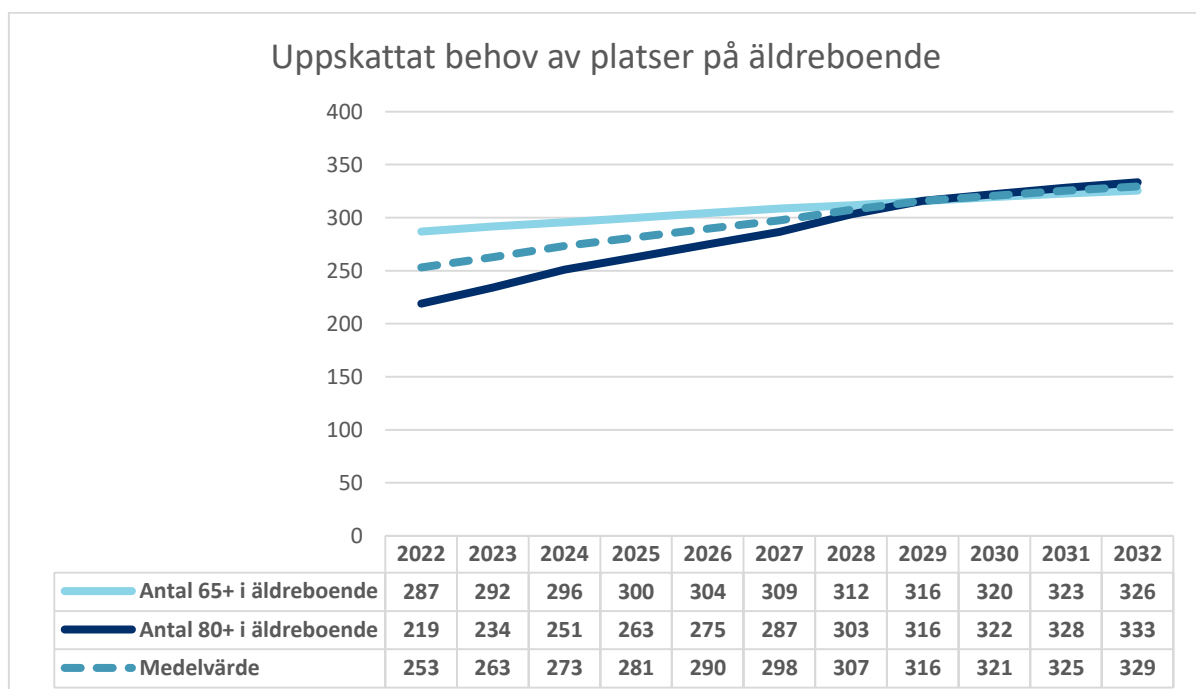

Diagram - behov av antal platser särskilt boende – äldre, år 2022–2032

Observera att diagrammet ovan utgår från den aktuella befolkningen och befolkningsprognosen, inte antalet platser i nuläget. Diagrammet ovan visar att nuvarande behov av c:a 250 platser för särskilt boende i hela Östhammars kommun, antas under kommande tioårsperiod i snitt uppgå till c:a 330 platser. Det är c:a 100 fler platser jämfört med de nuvarande 231 platser som finns idag, fördelade på fem boenden.

Typ av platser särskilt boende					
Objekt/Adress	Totalt antal platser	Omvårdnad	Demens	Korttids	Psykiatriplats
Edsvägen 16 Östhammar	60*	0	58	2	0
Tallparksgården Öregrund	23	23	0	0	0
Lärkbacken, Gimo	47	35	0	7	5
Olandsgården, Alunda	53	53	0	0	0
Parkvägen 7-9 Österbybruk	48	0	47	1	0
TOTAL	231	111	105	10	5

*2 lägenheter från Edsvägen 16 användas till verksamhetslokal för daglig verksamheten. Antal platser är därför 60 platser medans det finns total 62 lägenheter.

Behov av särskilt boende för äldre 2023-2032											
		2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Östhammar Edsvägen 16	Kapacitet	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
	Behov	78	81	84	87	90	93	97	99	100	102
Öregrund Tallparksgården	Kapacitet	23	23	23	23	23	23	23	23	23	23
	Behov	62	63	65	66	67	70	70	71	72	73
Gimo Lärkbacken	Kapacitet	46	46	46	46	46	46	46	46	46	46
	Behov	35	36	37	38	38	39	40	40	40	40
Alunda Olandsgården	Kapacitet	53	53	53	53	53	53	53	53	53	53
	Behov	45	47	48	49	52	53	55	56	57	58
Österbybruk Parkvägen 7-9	Kapacitet	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50
	Behov	44	46	47	49	50	52	54	55	56	57

Av de boenden där behovet väntas öka är särskilt boende - äldre den kategori som väntas genomgå störst förändring kommande åren. Tabellen ovan visar att om inga åtgärder genomförs kommer det uppstå ett underskott om 98 platser år 2032. Östhammar och Öregrund är de tätorter där volymbehovet är störst.

Sektor omsorg arbetar aktivt med förebyggande och hemtjänstinsatser för att fler ska kunna bo hemma längre. Vilket förklarar att trots att det finns större behov än kapacitet idag så antalet som väntar i kö för boendeplatser är låga. Dock 2030 bedöms vara bryt punkten där befintlig kapaciteten, trots hemtjänstinsatserna, inte kommer att kunna tillgodose behovet.

Edsvägen 16 har ett inomhus miljö problem som innebär att boendet kommer att evakueras under renoveringen.

Övriga boendeformer äldre

Servicelägenhet är en bostad som till viss del är anpassad till personer med funktionshinder. Servicelägenheterna liknar delvis formen trygghetsboende med lägenheter till exempel i markplan eller är utrustade med hiss. Lägenheterna är i storlekarna ett rum och kokvrå till två rum och kök. Det saknas dock tillgång till gemensam service eller personalstöd. Under 2021 ställdes fyra av servicelägenheterna om till Annan särskilt anpassad bostad enligt LSS.

Objekt/Adress	Platser	SOL	LSS
Prästgatan, Östhammar	26	25	1
Smedjegatan, Öregrund	24	24	0
Åkerigatan, Gimo	14	12	2
Ekbacksvägen, Österbybruk	21	20	1
TOTAL	85	81	4

Köer till servicelägenheterna uppges vara obefintliga. Trygghetsboenden finns inom Östhammarshems regi, i nuläget endast åtta lägenheter i Alunda.

LSS

Gruppboestad LSS

Boendeformen för funktionshindrade lyder under LSS som innehåller bestämmelser om insatser om särskilt stöd och service. Boendet kan vara en gruppboestad, serviceboestad eller en annan särskilt anpassad bostad. Målet är att ge personen möjlighet att bo i ett fullvärdigt hem för permanent bruk utan institutionsprägel.

Kommunen har sex gruppboenden med sammanlagt 35 bostäder. Fem av dessa finns i Östhammar och ett i Österbybruk. Vid Dannemoravägens gruppboende i Österbybruk finns ytterligare fyra lägenheter (LSS servicelägenheter) knutna till gruppboestaden som har personalstöd tillgängligt.

Fem gruppboenden i Östhammars tätort

Objekt/Adress	Platser
Edsvägen 14 "Vattentornet", Östhammar	5
Kanikebolsgatan 9 "Boda", Östhammar	5
Vårdcentrum "Abborren", Östhammar	5
Klackskärsgatan 3 "Klackskär", Östhammar	6
Prästgatan 2 "Rådhuset", Östhammar	5
Dannemoravägen 15, Österbybruk	9
TOTALT	35

Fyra av platserna på Dannemoravägen är *servicebostäder*. Två av bostäderna i Rådhuset är *Annan särskild anpassad bostad*. Boendena på Abborren är lokaliserade på Vårdcentrum, i dagsläget som en långsiktig men inte permanent lösning.

Enligt lokalrevision Socialnämnden 2022 kommer på sikt fler bostäder i gruppboende att behövas för att förhindra överställda beslut och för att kunna erbjuda en plats inom kommunen för de som är externt placerade; i nuläget fem vuxna och ett barn. En översyn av inriktningen av nuvarande gruppboenden och övriga bostäder är önskvärd för att överblicka kommande behov.

Ändamålsenligheten på gruppboendena som angivits av verksamheterna visar på lågt betyg – 'inte ändamålsenliga'.

Servicebostad LSS

Servicebostad är en mellanform mellan ett helt självständigt boende i egen lägenhet och lägenhet i gruppboende. Boendet består av ett antal lägenheter, utspridda bland vanliga lägenheter i sinsemellan näraliggande hus. En servicebostad kräver närhet till personal och gemensamhetsutrymmen och boende behöver inte stöd i samma utsträckning som boende på gruppboende.

Objekt/Adress	Platser
Repslagaregatan, Östhammar	11
Albrektsgatan, Östhammar	18*
TOTALT	29

* utökades nyligen från 7 till 18 platser

Inga ytterligare behov bedöms inom kommande femårsperiod. Därefter antas eventuellt behov behöva utredas. Dessa ytor uppges vara ändamålsenliga enligt enkäter.

Korttidsvistelse och korttidstillsyn LSS

Korttidsvistelse är ett biståndsbedömt boende som riktar sig till personer med funktionsvariation. Utformningen av lokaler är gemensamhetsytor med tillagningskök, personalutrymmen samt enskilda rum till boende. Kommunens lokaler för korttidsvistelse heter Bojen, lokaliserad i Östhammar och drivs i egen regi. Antal besök brukar växla mellan 15-20 barn för olika antal dygn. Både antal barn och dygn kan förändras från månad till månad. Utöver Bojen finns även 11:ans fritids med lokaler inom skolans område som bedriver korttidstillsyn.

Objekt/Adress	Platser
Bojen, Lasarettsvägen, Östhammar	5

Inga ytterligare behov bedöms finnas inom kommande femårsperiod. Därefter antas eventuellt behov behöva utredas. Bojen uppges vara helt ändamålsenlig enligt enkäten.

Annan särskilt anpassad bostad, LSS

Hem för vård och boende (HVB) avser boende med heldygnsvistelser kombinerat med vård eller behandling. Kommunen har idag inga lokaler som bedriver HVB. Verksamheten ser inte heller något kommande behov av den här typen av lokaler.

Stödboende avser platser för heldygnsvistelse med tillsyn och stöd, dock ej vård eller behandling. Stödboende utgörs av en vanlig bostadslägenhet med personal som regelbundet finns på plats och tittar till personen. Beslut om stödboende är tidsbegränsade. Det finns tio platser för stödboende i kommunen. Fyra av dem är lokaliserade i Gimo och en i Östhammar. I Öregrund finns också ett boende med fem lägenheter för träningsboende.

Boenden för personer med psykiatriska funktionshinder är ytterligare en kategori boende. Lärkbacken (Särskilt boende äldre, Gimo) har fem platser för gruppen. Platser köps också in (i nuläget en person). Det finns behov av fler platser för personer med beroendeproblematik. Det finns även möjlighet att se över hur tillfälliga boenden kan samordnas inom kommunen med fler aktörer.

Daglig verksamhet

Daglig verksamhet enligt LSS finns på flertalet platser i kommunen. Sammanfattning av enkätsvar angående ändamålsenligheten från enhetschefer presenteras nedan. Samtliga verksamheter nedan bedrivs inom kommunal regi.

- Ugglan – har brister som behöver åtgärdas
- Oasen – är ändamålsenlig
- Gläntan – brister som måste åtgärdas.
- Måsen – brister som måste åtgärdas
- Källör – brister som måste åtgärdas
- Natur och kultur – brister som måste åtgärdas
- Service & butik Herrgårdsvägen – är ändamålsenlig
- Drama & musik Herrgårdsvägen – är ändamålsenlig
- Svarvargatan - är ändamålsenlig

Pågående projekt

Det pågår ett projekt för att åtgärda problem med inomhusmiljö på Edsvägen 16. Det finns behov av större lokaler för hemtjänsten i Östhammars tätort och utredningen pågår.

Boendena på Abborren är lokaliserade på Vårdcentrum (region Uppsalas lokaler). Boendet Klacksskär har åter flyttat till lokalerna på Klacksskärgatan efter renoveringen, medan Abborren blir kvar i Vårdcentrum. Abborrens lokaler på Klacksskärgatan är uppsagda på grund av att lokalerna inte uppfyller krav från brandmyndigheten.

Kommande behov

Det bedöms inte föreligga något utökat behov av gruppboendestäder inom de närmaste fem åren, inte heller för servicebostad eller annan särskilt anpassad bostad. En utredning behöver genomföras inför förlängning av hyresavtalet med Region Uppsala avseende lokaler för vårdcentrum. Hem för vård eller boende (HVB) har ingen sådan verksamhet idag och ser heller inget framtida behov.

Boende för personer med psykiatriska funktionshinder har ett behov av ökat antal platser, då med inriktning på boenden för personer med beroendeproblematik. Det saknas underlag för hur många fler platser som behövs. Ett ökat behov ses dock och förslaget är att påbörja en förstudie kring behovet till hösten 2023.

Lokalrevision Sektor Samhälle - Attraktivitet

Nuläge och behov

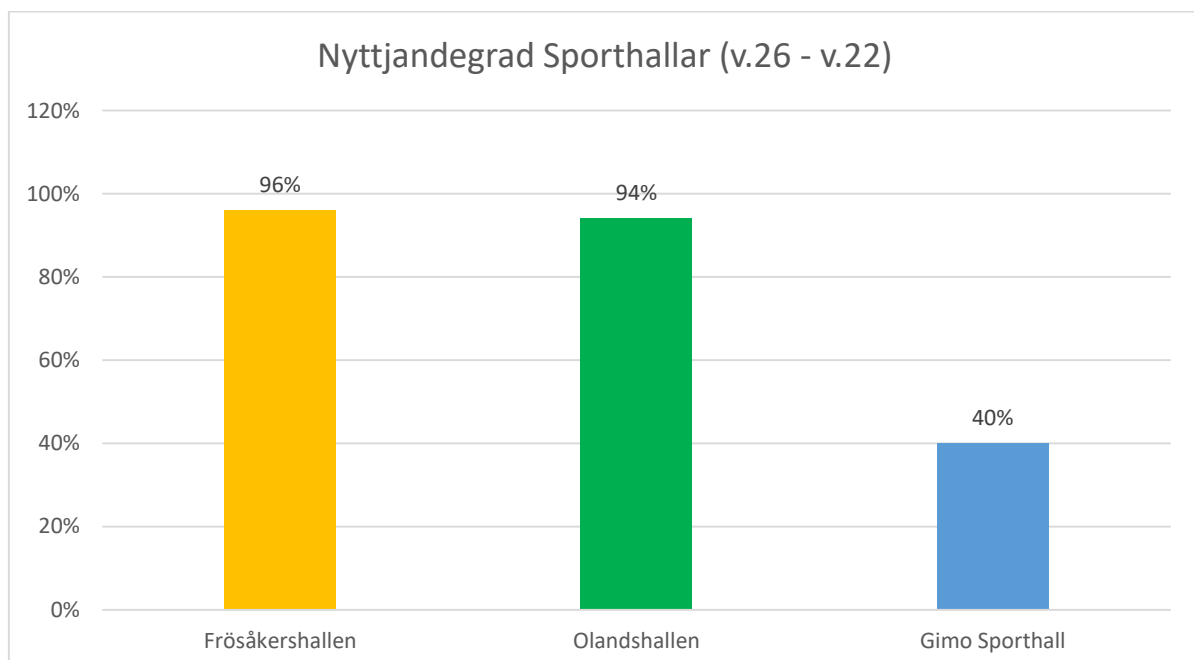
Idrott- och aktivitetslokaler

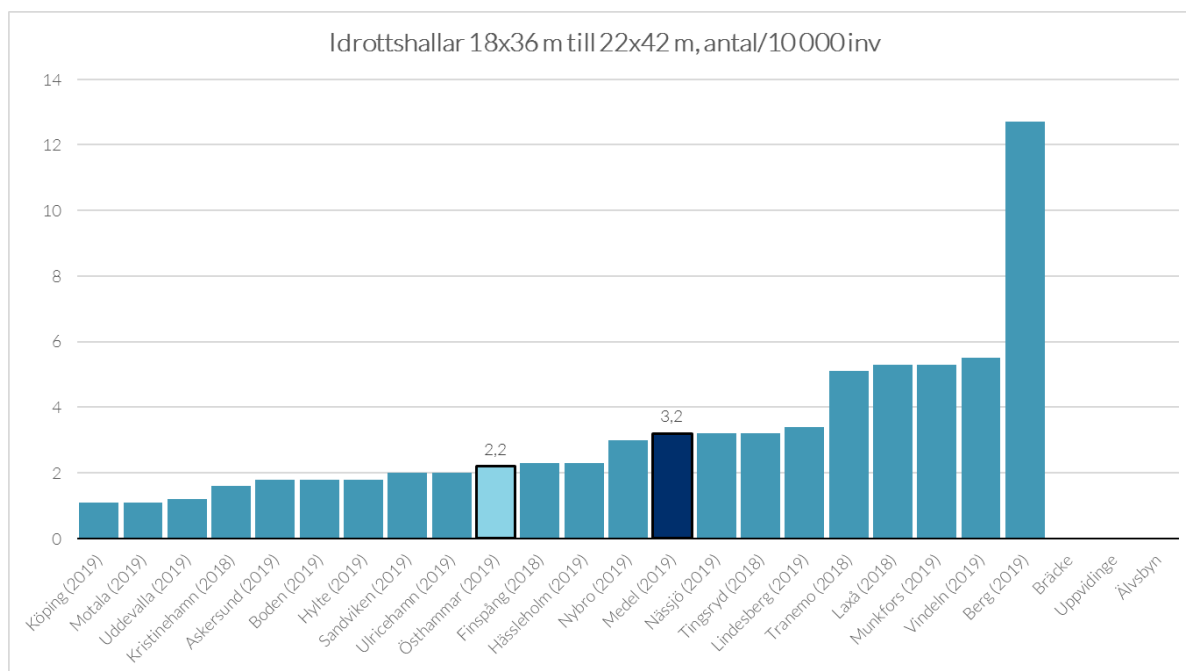
Sporthallar

Nedan presenteras kommunens sporthallar. I kategorin sporthallar ingår de idrottshallar som har ett planmått mellan 18 x 36 meter och 22 x 42 meter. I Östhammars kommun finns fem sporthallar. Under dagtid (kl. 8-16) är dessa bokade av skolor. Övriga tider är de bokningsbara för föreningar och allmänhet.

Objektnamn	Område	Beskrivning	Behov
Frösåkershallen	Östhammar	Sporthallsgolv, 20x40 m.	Stor efterfrågan på tider i sporthallarna, särskilt Frösåkers- och Olandshallen. Kommunen har hänvisat till andra hallar.
Gimo sporthall	Gimo	Sporthallsgolv, 20x40 m.	
Olandshallen, A-hallen	Alunda	Sporthallsgolv, 20x40 m.	
Öregrunds sporthall	Öregrund	Sporthallsgolv, 20x40 m.	
Österbybrukshallen	Österbybruk	Sporthallsgolv, 20x40 m.	

Nedan presenteras nyttjandegraden för Olandshallen, Frösåkershallen och Gimo Sporthall. Statistiken baserar sig på antalet bokade timmar kvällstid och helger under vinterhalvåret (v. 26 till v. 22) år 2021–2022. Här kan konstateras att nyttjandegraden är hög för samtliga sporthallar utom för Gimo sporthall. Kommunen arbetar idag med att hänvisa föreningar till Gimo sporthall eller gymnastiksalor som har lägre nyttjandegrad. Här behövs en kartläggning med mer detaljerad statistik kring vem som bokar och på vilka tider för att fastställa behov.

Kommunen har fem idrottshallar vilket motsvarar 2,2 idrottshallar per 10 000 invånare. Östhammar ligger här något under medeltalet för jämförbara kommuner som är 3,2 hallar per 10 000 invånare.

Gymnastiksalar

Nedan presenteras kommunens gymnastiksalar. Till gymnastiksalar hör idrottshallar med ett planmått understigande 18 x 36 meter. Dessa är vanligt förekommande i skolbyggnader. I Östhammars kommun finns sex gymnastiksalar som är bokningsbara för föreningar och allmänhet.

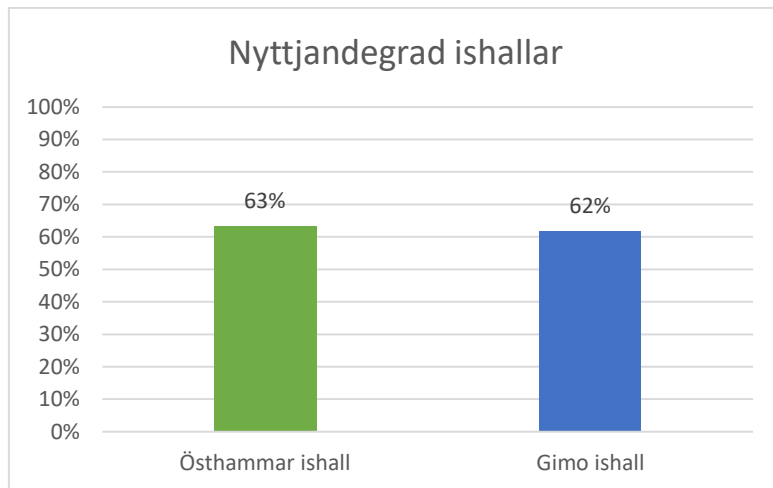
Objektnamn	Område	Beskrivning	Behov
Gimo gruppträningsrum	Gimo	10x13 m	Ingen statistik gällande nyttjandegrad. Inget behov av fler gymnastiksalar är identifierat.
Kristinelundsskolan	Östhammar	9,5x16 m	
Olandshallen, B-hallen	Alunda	10x20 m	
Räddningstjänst. sporthall	Östhammar	8x16 m	
Sven Persson-hallen	Öregrund	10x25 m	
Österbybruk gamla hallen	Österbybruk	10x18 m	

Ishallar

I Östhammar finns två ishallar, Gimo och Östhammar ishall. Under vintersäsongen är hallarna bokade på heltid av respektive klubb vilket innebär att allmänhetens nyttjandegrad inte kan kartläggas.

Objektnamn	Område	Beskrivning	Behov
Gimo ishall	Gimo	Gimo IF HC hemmaplan. Allmän åkning vid några tillfällen per vecka.	Finns ett upplevt starkt stöd för att behålla båda ishallarna.
Östhammar ishall	Östhammar	Östhammar SK:s hemmaplan. Allmän åkning vid några tillfällen per vecka.	

Nedan presenteras nyttjandegraden för kommunens ishallar. Statistiken baserar sig på antalet bokade timmar kvällstid och helger de veckor som hallarna hyrts ut till verksamheten åren 2021–2022. Här kan konstateras att nyttjandegraden är c:a 60 % för bägge ishallarna, vilket indikerar att ishallarna möter aktuellt behov. För framtida nyttjandegradsmätningar behövs mer detaljerad statistik över användare och tidpunkt för att fastställa behov.

Aktivitetslokaler

Ingen statistik finns att tillgå gällande nyttjandegrad. Enligt uppgift används alla gym flitigt. Öregrunds gym och Österbybruks gym används särskilt av seniorer och uppfattas som hälsofrämjande för den målgruppen.

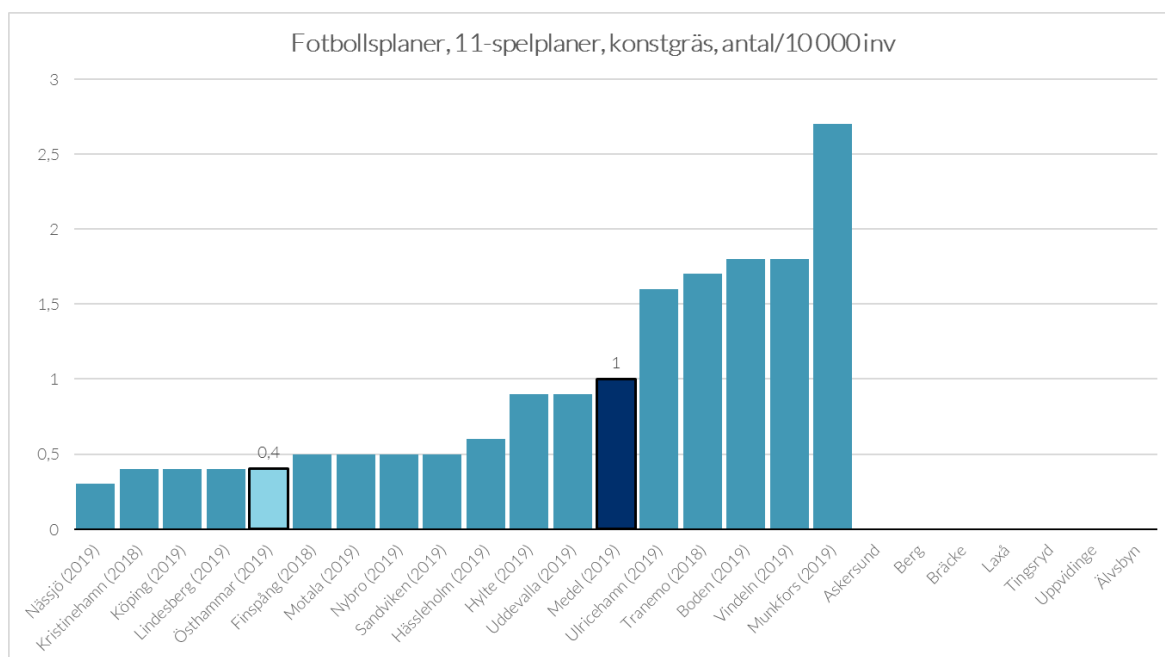
Objektnamn	Område	Beskrivning	Behov
Frösåkershallens gym	Östhammar	I anslutning till Frösåkershallen, öppet när idrottshallen är öppen	Ingen statistik gällande nyttjandegrad. Upplevs möta aktuellt behov.
Gimo gym	Gimo	I anslutning till Gimo sporthall, öppet när sporthallen är öppen	
Öregrunds gym	Öregrund	Bemannat 8 timmar i veckan, övriga tider. Övrig tid tillgängligt med tag.	
Österbybruks gym	Österbybruk	Bemannat tre dagar och tre kvällar i veckan. Övrig tid tillgänglig med tag.	

Idrott- och aktivitetsanläggningar

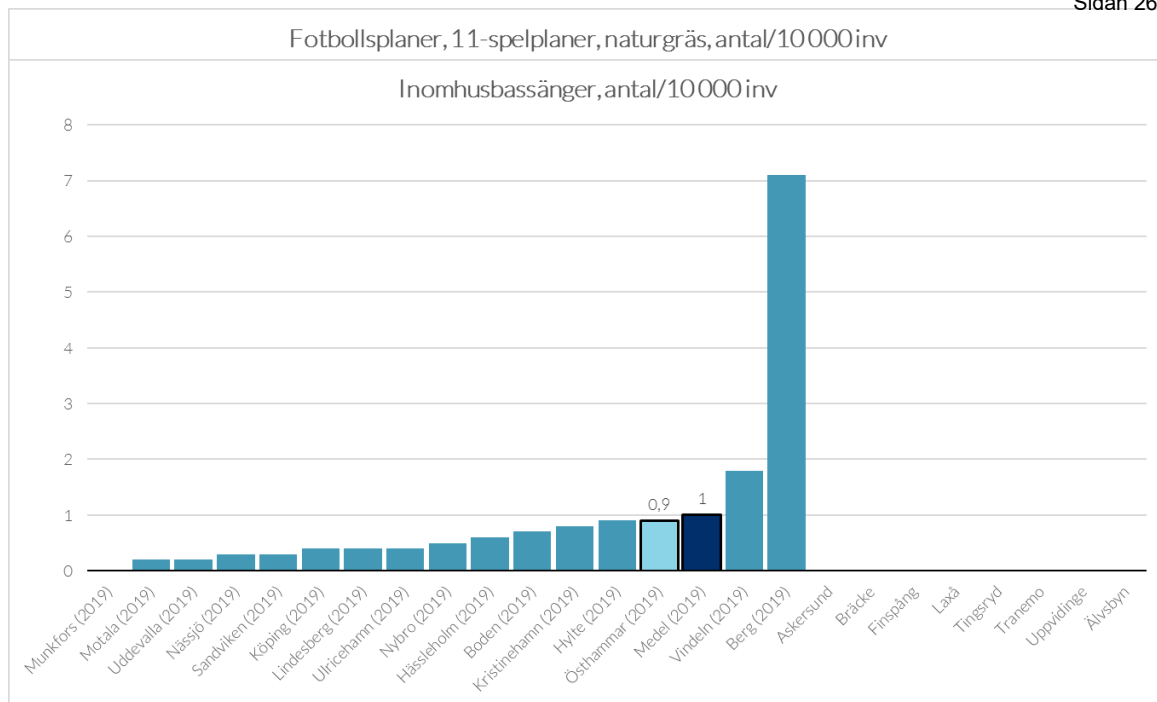
Utöver lokaler ingår även anläggningar i lokalrevisionen. Med anläggning menas här idrottsplatser, fotbollsplaner, aktivitetsparker och liknande. I kommunen finns 13 fotbollsplaner. Alla utom fotbollsplanen vid Gimo IP ägs av kommunen. Gimo IP är kommunens enda konstgräsplan. En utmaning med fotbollsplanerna är bevattningen. Eftersom kommunen ofta har bevattningsrestriktioner under sommarsäsongen är en del fotbollsplaner i dåligt skick. Här finns en

pågående dialog mellan kommun och föreningar. Ingen statistik finns att tillgå gällande nyttjandegraden för fotbollsplanerna och det finns därmed skäl att framöver kartlägga denna.

Objektnamn	Område	Beskrivning	Behov
Almo IP, fotbollsplan	Alunda	Naturgräsplan.	Ingen statistik gällande aktuell nyttjandegrad. Antal gräsplaner ligger högt över medeltalet. Utmaning gällande bevattning av gräsplanerna.
Alunda IP, fotbollsplan	Alunda	Naturgräsplan.	
Films IS, fotbollsplan	Film	Naturgräsplan.	
Frösåkersvallen	Östhammar	Fullstor utomhusanläggning för fotboll och friidrott.	
Gimo IP, fotbollsplan	Gimo	Konstgräsplan.	
Gräsö IP, fotbollsplan	Gräsö	Naturgräsplan.	
Hargs IP, fotbollsplan	Harg	Naturgräsplan.	
Marmavallen	Alunda	Mindre utomhusanläggning för fotboll och friidrott.	
Norrskedika IP	Östhammar	Naturgräsplan.	
Upplands-Ekeby IP, fotbollsplan	Alunda	Naturgräsplan.	
Öregrund's IP	Öregrund	Naturgräsplan.	
Österby IP	Österby	Naturgräsplan.	
Östhammar IP	Östhammar	Naturgräsplan.	

I denna lokalrevision identifierades 12 naturgräsplaner och en konstgräsplan. I statistik som uppgetts till Kolada har kommunen 9 naturgräsplaner. Skillnaden här kan bero på att någon plan inte är en fullstor 11-mannaplan. Med 9 naturgräsplaner har Östhammar 8,5 planer per 10 000 invånare vilket är mer än dubbelt fler än för jämförbara kommuner där medeltalet är 5,2 planer per 10 000 invånare.

Antalet konstgräsplaner per 10 000 invånare är 0,4 för Östhammar, vilket är lägre än medeltalet på 1,0 planer per 10 000 invånare.

Bad- och simanläggningar

Simhallar

I kommunen finns två simhallar. Gimo och Österbybruks simhall används av skola, föreningar och allmänheten. Simhallarna är stängda under sommarsäsongen då Alunda utomhusbad hålls öppet för simskola och allmänhet. Statistik för nyttjandegraden saknas men enligt uppgift möter simhallarna det aktuella behovet.

Objektnamn	Område	Beskrivning	Behov
Gimo simhall	Gimo	Bassäng 25 x12,5 m (6 banor) bassäng 12,5 x 6 m.	Ingen statistik gällande nyttjandegrad. Skolor använder simhallarna dagtid. Upplevs möta aktuellt behov.
Österbybruk simhall	Österbybruk	Bassäng 25 x 10 m (5 banor) bassäng10,5 x 4,5m.	

I statistiken för inomhusbassänger i Kolada ingår endast inomhusbassänger med en längd om minst 25 meter. I statistiken ingår inte antal simbanor eller antalet kortare bassänger. Det här innebär att statistiken är bristfällig för att kunna göra en jämförelse. Med två bassänger i Östhammar motsvarar det 0,9 bassänger per 10 000 invånare. För de kommuner där det finns jämförbara data är medeltalet 1,0 bassänger per 10 000 invånare.

Utomhus- och friluftsbad

I kommunen finns 15 utomhus-/friluftsbad. En del av de friluftsbad som finns i anslutning till campingen sköts av kommunen trots att en privat aktör äger campingen. Servicebyggnaden på Gräsöbadet som kommunen hade skötsel såldes till Gräsöbadens Camping 2023. Simbadet i Österbybruk sköts av arrendatorn medans fastighetsenheten sköter området omkring Simbadet.

Objektnamn	Beskrivning	Behov
Alundabadet	Utomhusbassäng 10x25m. Öppen juni-augusti. Samskola.	Ingen statistik gällande nyttjandegrad. Upplevs möta aktuellt behov.
Aspobadet 1 och 3	Insjöbad, naturreservat. Två badplatser.	
Gimo friluftsbad	Insjöbad.	
Gräsöbadet	Havsbad. Anslutning till campingområde.	
Hargshamns friluftsbad	Havsbad. Anslutning till campingområde.	
Klackskärsbadet	Havsbad. Anslutning till campingområde. Privat.	
Krutudden	Havsbad.	
Rastsjön	Insjöbad.	
Simbadet i Österbybruk	Insjöbad. Anslutning till campingområde.	
Sunds badplats	Havsbad.	
Sunnanöbadet	Havsbad. Anslutning till campingområde.	
Tallparksbadet	Havsbad.	
Vällensbadet	Insjöbad.	
Älvsnäs	Havsbad.	

Vandringsleder, elljusspår och smultronställen

Kommunens vandringsleder, elljusspår och smultronställen bedöms möta behovet för den kommande femårsperioden, inga förändringar planeras.

Objektnamn	Beskrivning	Behov
Alunda elljusspår	Elljusspår, 2,5 km.	Ingen statistik gällande nyttjandegrad. Upplevs möta aktuellt behov.
Aspbo Naturreservat	Naturreservat	
Grepen-Katrinöarna	Vandringsled, 2 km.	
Gräsö gård	Naturreservat	
Harviksdammen	Vandringsled, 6 km.	
Hälsans stig	Vandringsled. 4 km.	
Kallerö	Naturreservat	
Karmdammen	Vandringsled, 2 km.	
Krutudden	Friluftsområde	
Sjömilén	Vandringsled. 1,8 km.	
Stadsloppet	Motions slinga.	
Upplandsleden	Vandringsled. 12 km.	
Vallonstigen	Vandringsled. 5 km.	
Vikingaleden	Vandringsled del av Pilgrimsleden.	
Öregrund elljusspår	Elljusspår, 2,5 km.	
Östhammar elljusspår	Elljusspår, 2,5 km.	

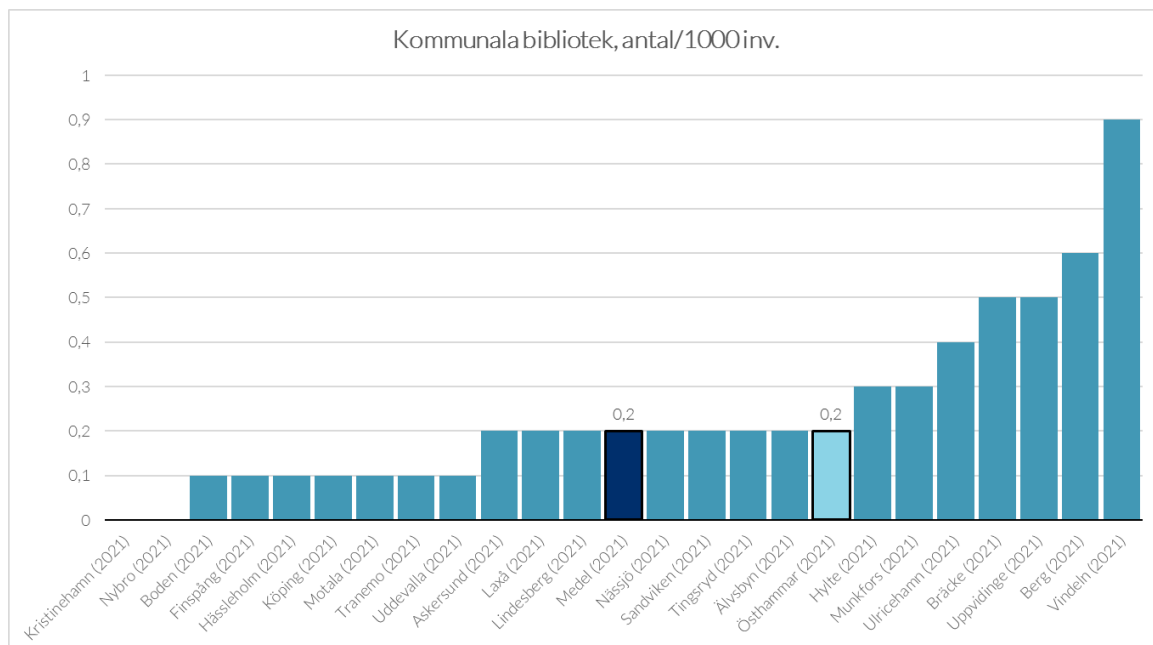
Kulturhus

Objektnamn	Område	Beskrivning	Behov
Kulturhuset Storbrunn	Östhammar	I lokalerna finns bibliotek, ungdomsgård, konstrum, ateljé och biograf/konferensrum. Möjlighet att hyra lokaler och att ordna scenframträdanden för en publik på c:a 100 personer. Önskemål finns om att ordna större evenemang dock är lokalerna inte anpassade för detta.	Ingen statistik för nyttjandegrad. Upplevs för litet för större kulturevenemang , i övrigt möter lokalerna aktuellt behov.

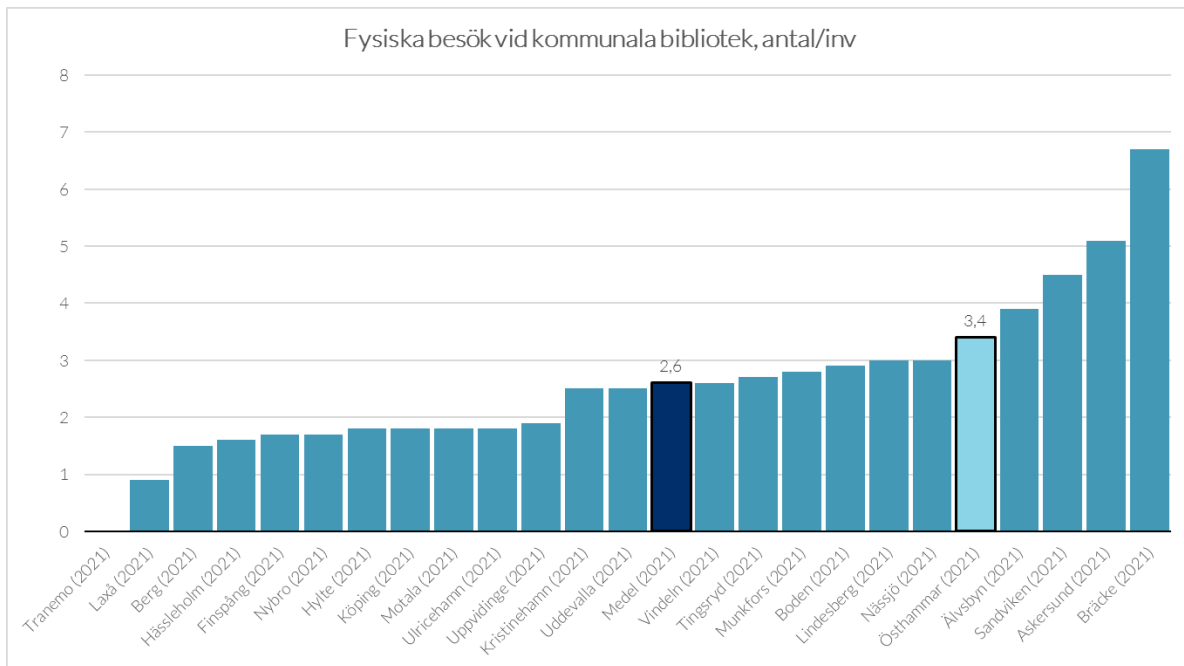
Bibliotek

I kommunen finns fem bibliotek, ett i varje ort.

Objektnamn och område	Beskrivning	Behov
Alunda bibliotek	Ligger en bit från centrum, fått kritik för att vara för avlägset. Främst barn och unga som nyttjar.	Magasinet är idag i källare där det saknas hiss och kräver lyft av litteratur i branta trappor. I övrigt upplevs biblioteken möta behovet.
Gimo bibliotek	I hyrda lokaler.	
Öregrund bibliotek	Centralt belägen i Öregrund. Uppfattas vara omtyckt och betydelsefull.	
Österbybruk bibliotek	I renoverade lokaler på bottenvåning Herrgårdsvägen 18. Övervåning ej renoverad och vakant.	
Östhammar Stadsbibliotek	Beläget i kulturhuset Storbrunn.	

Per 1000 invånare har Östhammar kommun 0,2 biblioteket, samma som medeltalet för hela landet.

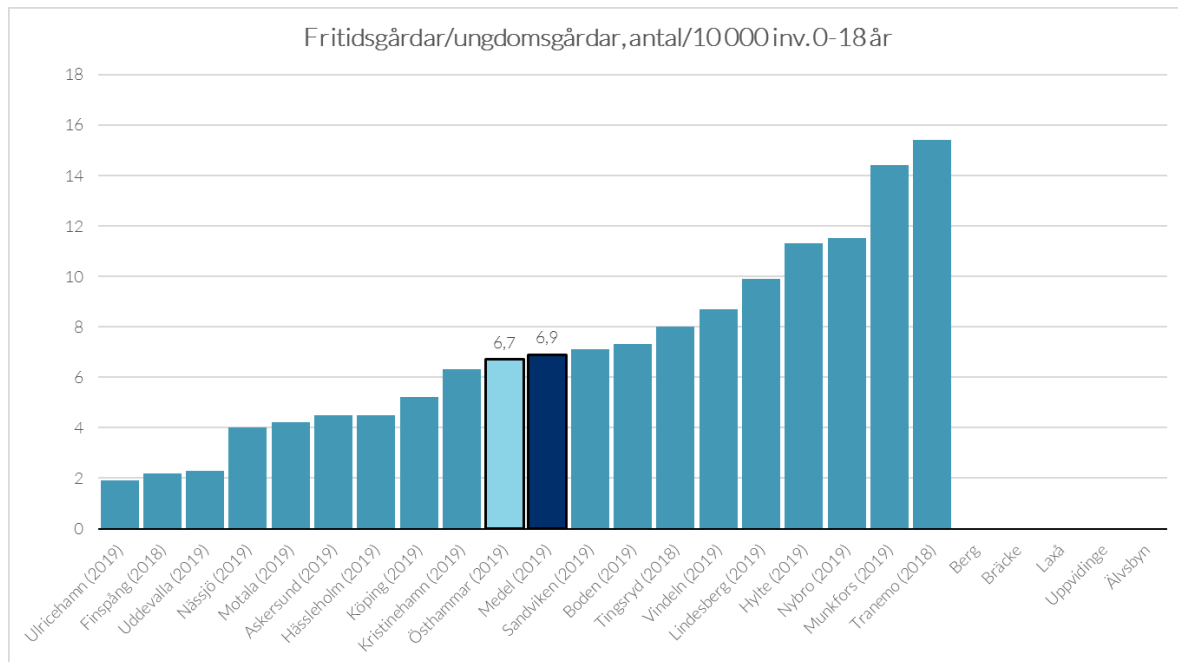

Antal fysiska besök per invånare per år är 2,6 vilket är något lägre än medeltalet på 3,4 besök. Även antalet aktiva låntagare är något lägre än medeltalet. För Östhammar 123 låntagare men för jämförbara kommuner 181 låntagare.

Ungdomsgårdar

Kommunen har tre ungdomsgårdar.

Objektnamn	Område	Beskrivning	Behov
Ungdomsgård i Storbrunn	Östhammar	Tre verksamheter Brunnen och Unga brunnen (1 gång/vecka) och ungdomsgården (2 kvällar i veckan). Delar ytor med andra verksamheter. Periodvis lite trångt, men möter behoven.	Lokalerna i Östhammar, Österbybruk och Alunda möter aktuella behov. Behov av att hitta en lokal i Gimo, för 20–40 personer.
Unkan	Österbybruk	Unga brunnen (1 gång/vecka). Ungdomsgård (2 gånger/vecka). Hyrs ut dagtid.	Förslagsvis
Ungdomsgård i Alunda	Alunda	Verksamhet (2 gånger/vecka). Delar lokaler med brandstationen.	samlokalisera med kulturskolan. Gimo särskilt viktigt pga. socioekonomisk utsatthet i området.

Kommunens tre ungdomsgårdar motsvarar 6,7 ungdomsgårdar per 10 000 invånare i åldern 0–18 år, vilket är nära medeltalet på 6,9.

Lokalrevision Sektor Samhälle – Förvaltningslokaler Nuläge kontorslokaler

Följande lokaler har definierats som förvaltningslokaler.

Objekt	Fastighetsbeteckning	Adress	Geografiskt läge
Kommunhuset Byggnad 1	Östhammar 26:3	Stångörsgatan 10	Mycket centralt
Kommunhuset byggnad 2	Östhammar 26:3	Stångörsgatan 10	Mycket centralt
Vinkelboda	Östhammar 18:1	Stångörsgatan 3	Mycket centralt
Kontor socialförvaltningen/ kommunservice, Kyrkogatan	Östhammar 33:4	Kyrkogatan 14	Centralt

Objekt förvaltningslokaler, geografisk placering i tätorten Östhammar

Byggnader, antal platser, mötesrum och uppskattat nyttjande

I tabellen nedan presenteras antal kontorsplatser och mötesrum samt beläggning.

Byggnad	Antal kontorsplatser	Antal Mötesrum	Beläggning
Kommunhuset Byggnad 1 plan 1	37 (inkl. åtta i öppen yta, ÖD)	3	14 lediga arbetsplatser(10 arbetsplatser tillfällig belagda av fackliga organisationer)
Kommunhuset Byggnad 1 plan 2	43, varav 12 i öppna ytor, bl. a sektorchefer	5	Inga lediga arbetsplatser, varierande beläggning av både flex och fasta arbetsplatserna
Kommunhuset Byggnad 2 plan 1	27	1	6 lediga arbetsplatser(Behöver iordningställas)
Kommunhuset Byggnad 2 plan 2	53	2	Nyttjas fullt, 5 arbetsplatser för medarbetare med distansarbete avtal som har varierande beläggning
Kommunhuset Byggnad 2 plan 3	59	0	20 lediga arbetsplatser(Verksamheten har behov av enskilda arbetsplatser och därav dessa lediga platser inte kan nyttjas i dagsläget)
Kommunhuset Byggnad 2 plan 4	19	2 mötesrum 2 samtalsrum	Flex arbetsplatser. Mycket låg beläggning.
Vinkelboda, två plan	20	1(ej bokningsbar)	Delar av lokalen hyrs ut till PRO. Kommunens konstförråd och IT-servrar är på dessa ytor. Lokalen inte kan användas pga. inomhusmiljö problem och omfattande investeringsbehov.
Kyrkogatan 14 plan 1	0	Förråd	Okänd beläggning
Kyrkogatan 14 plan 2	6	Väntrum, reception	Okänd beläggning
Kyrkogatan 14 plan 3	27	Besöksrum	Okänd beläggning
Kyrkogatan 14 plan 4	10	1	Okänd beläggning

Sammanfattning objekt med kontorsytor

Lokal	Typ-fastighet	yta BRA, kvm	Antal anställda	Antal kontorsplatser	Antal Mötesrum	Övrigt
Kommunhuset Byggnad 1	2	1 698	181 (byggnad 1 och 2)	80	8	Reception, 18 av platserna i öppna ytor. Totalt 31 kontorsrum.
Kommunhuset byggnad 2	2	2 359	181 (byggnad 1 och 2)	158	5	25 av platserna i öppna ytor, 1 tyst rum. Besöksrum. Totalt 66 kontorsrum.
Vinkelboda	3	593		20	1	Har inomhusmiljö problem och stora investeringsbehov
Kyrkogatan 14	3	2 843	39	43	1	Reception, väntrum, besöksrum

Antal anställda i kommunhuset uppges vara 181 (maj 2023) Totalt bedöms antal kontorsplatser i Kommunhuset vara ca 238 (80 Byggnad 1 och 158 Byggnad 2) på en yta 4 057 kvm (BRA). Överkapaciteten är stor.

Lokalkostnader

Objekt/nyckeltal	Byggår	Yta, kvm	Lokalkostnader	Kvm/anställd	Kr/anställd	Kr/kvm
Kommunhuset Byggnad 1 och 2	1974 och 1970	4 057	4 361 458	22	24 096	1 075
Vinkelboda	1957	593	Ingår i ovan			
Kyrkogatan	1957	2 843	1 912 000	64	49 026	672

Verksamhet och behov

Beskrivning	Antal anställda Kyrkogatan	Antal anställda Kommunhuset	Totalt
Förtroendevalda		5	5
Kommunledningsförvaltningen		5	5
Sektor Bildning		5	5
Sektor Omsorg	39	5	44
Sektor Samhälle		65	65
Sektor Verksamhetsstöd		96	96
Totalt antal anställda	39	181	220

Kyrkogatan

- Vakanser upplevs finnas i ytorna när andra delar flyttar ut till verksamheter och önskemål finns att nyttja dessa ytor för att säkerställa att inte brukare hör andra i telefonsamtal.
- Inga vilorum i dagsläget vilket är ett arbetsmiljö problem.
- Behov av ett besöksrum/sluss i anslutning till receptionen för stökiga klienter som inte bör få tillgång till kontorsytor.
- Behov av en toalett i anslutning till receptionen för att undvika nyttjande en våning upp till besökstoaletten.

Mål M 1333-11

Nacka tingsrätt
Mark- och miljödomstolen

Yttrande över SKB:s begäran om tillstånd enligt miljöbalken till anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall

Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) lämnade den 30 juni 2023 in en begäran om tillstånd enligt miljöbalken till anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall. Begäran innehåller bland annat preciserade yrkanden och förslag till villkor för verksamheten. SKB lämnade samtidigt in en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till vissa verksamheter och åtgärder vid Kärnbränsleförvaret (Tilläggsansökan, mål nr M 4842-23).

Synpunkter med anledning av SKB:s begäran om tillstånd ska, efter att Östhammars kommun beviljats anstånd, lämnas till Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt senast den 26 oktober 2023.

Bakgrund

Den rättsliga prövningen

SKB lämnade i mars 2011 in en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till verksamhet vid anläggningar som ingår i ett sammanhängande system för slutförvaring för använt kärnbränsle och kärnavfall. SKB lämnade samtidigt in en ansökan om tillstånd för verksamheten enligt kärntekniklagen.

I det sammanhängande system som ansökan avser ingår dels en utökning av det befintliga centrala mellanlagret samt en inkapslingsanläggning i Simpevarp i Oskarshamns kommun (Clink) och dels en slutförvaringsanläggning i Forsmark i Östhammars kommun (Kärnbränsleförvaret). Både Clink och Kärnbränsleförvaret är anläggningar av det slag att deras tillåtlighet prövas av regeringen. Kommunfullmäktiges tillstyrkande krävs för att regeringen ska få tillåta verksamheterna.

Kommunfullmäktige i Östhammars kommun tillstyrkte i oktober 2021 etableringen av Kärnbränsleförvaret i Forsmark och kommunfullmäktige i Oskarshamns kommun tillstyrkte i juni 2018 etableringen av Clink i Simpevarp.

Regeringen beslutade i januari 2022 att tillåta verksamheterna enligt miljöbalken och gav samtidigt tillstånd enligt kärntekniklagen. Ärendena lämnades därefter åter till Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt respektive Strålsäkerhetsmyndigheten för fortsatt prövning.

Regeringen meddelade dock redan i augusti 2021 tillåtlighet till utökad lagring i det centrala mellanlagret för använt kärnbränsle (Clab). Regeringen valde att bryta ut och behandla frågan om tillåtlighet gällande Clab i ett separat beslut, med motiveringen att det annars fanns betydande risk för att mellanlagret skulle bli fullt innan det finns ett lagakraftvunnet beslut för hela slutförvarssystemet, vilket skulle riskera få stor påverkan på Sveriges elproduktion. I juni 2022 meddelade Mark- och miljödomstolen deldom i målet och gav SKB tillstånd till en utökning av den tillåtna mängden lagrat använt kärnbränsle i Clab.

Ytterligare slutförvarsanläggning i Forsmark

SKB lämnade i december 2014 in en ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad verksamhet vid anläggningen för slutförvaring av låg- och medelaktivt avfall (SFR) m.m. i Forsmark. I december 2021 beslutade regeringen att tillåta verksamheten. Genom dom i mål M 7062-14 den 21 december 2022 meddelade Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt tillstånd till fortsatt och utökad verksamhet vid SFR. Tillståndet förenades med ett antal villkor som i flera avseenden reglerar motsvarande frågor som föreslås regleras i nu aktuell prövning av Kärnbränsleförvaret, vilket Östhammars kommun återkommer till nedan i bemötande av SKB:s förslag till villkor.

Viktiga frågor för Östhammars kommun

Östhammars kommun har, genom att vara värdkommun och genom sin vetorätt, en central roll i prövningen av Kärnbränsleförvaret och kommunen har deltagit aktivt i processen i snart 30 år. Under hela denna tid har Östhammars kommun haft en slutförvarsorganisation med ledamöter från samtliga politiska partier i kommunfullmäktige som utsetts att särskilt följa processen. Organisationen har, ur ett kommunalt perspektiv, informerat om och granskat de handlingar som rör slutförvaring av radioaktivt avfall som SKB, Strålsäkerhetsmyndigheten och övriga aktörer löpande presenterat. I detta arbete har kommunen byggt upp en omfattande kunskap om slutförvaring, radioaktivt avfall och andra frågor kopplade till detta.

Inför kommunfullmäktiges beslut att tillstyrka Kärnbränsleförvaret var det avgörande att frågor av central betydelse för kommunen hade blivit utredda och besvarade. Några viktiga frågor för kommunen har, utöver de grundläggande frågorna gällande långsiktig säkerhet och lokal miljöpåverkan, bland annat varit ansvar efter förslutning samt kommunens fortsatta roll.

Angående ansvar efter förslutning fattade riksdagen i juni 2020 beslut om lagändringar som innebär att statens ansvar för vissa kärntekniska anläggningar, till exempel slutförvar för använt kärnbränsle och kärnavfall, tydliggörs.

I regeringens tillåtlighetsbeslut från 2022 finns ett villkor om att SKB, minst en gång per år, ska träffa både Östhammars kommun och Oskarshamns kommun för att avhandla lokala miljöfrågor utifrån miljöbalkens mål och tillämpningsområde. Vid mötena ska SKB lämna information om sådana

förhållanden i verksamheten som kan ge upphov till lokal miljöpåverkan eller som är av betydelse för kommunerna. Dessa möten, som SKB först presenterade som förslag på tillståndsvillkor, har under prövningen benämnts dialogforum. Dialogforumet har för Östhammars kommun varit en viktig fråga under prövningen, som en del i att säkerställa kommunens möjlighet att även efter tillstånd meddelats vara en aktiv part i slutförvarsfrågan.

Östhammars kommun har under hela prövningen gett uttryck för att en förutsättning för kommunens tillstyrkande av Kärnbränsleförvaret är att:

- Den maximala volym använt kärnbränsle som ska slutförvaras är de cirka 12 000 ton som angetts i ansökan.
- Det är använt kärnbränslet från de svenska kärnkraftverkens reaktorer som ska slutförvaras inom landets gränser.
- Sverige ska inte slutförvara använt kärnbränsle från andra länder.
- Metoden är KBS-3V.

Östhammars kommuns synpunkter på begäran om tillstånd

Östhammars kommuns huvudfokus vid denna granskning har, precis som vid granskning av övriga handlingar i prövningen, varit dels de lokala miljöfrågor som direkt påverkar kommunens medborgare och dels frågor som rör den långsiktiga säkerheten och ansvaret efter förslutning.

Även om Östhammars kommun har tillstyrkt etableringen av Kärnbränsleförvaret har kommunen under hela prövningen haft synpunkter på villkorsförslagen. I kommunfullmäktiges beslut om tillstyrkan framhölls att kommunen utgår från att SKB kommer att stå fast vid de tillståndsvillkor och åtaganden som presenterats under handläggningen i Mark- och miljödomstolen. Kommunen vill betona att SKB:s villkorsförslag har varit ett viktigt underlag i kommunens beslut om tillstyrkan.

Östhammars kommun har inga synpunkter gällande den del av SKB:s begäran om tillstånd som avser anläggningar i Oskarshamns kommun, det vill säga centralt mellanlager samt inkapslingsanläggning för använt kärnbränsle (Clink). Gällande övriga delar utvecklar kommunen sina synpunkter nedan.

SKB:s yrkanden

SKB har i stort vidhållit tidigare framförda yrkanden men gjort vissa justeringar och tillägg; yrkandet gällande Natura 2000-tillstånd är inte längre reservationsvist och yrkanden beträffande tid för anmälan av anspråk på ersättning av oförutsedd skada samt verkställighetsförordnande har tillkommit.

Östhammars kommun har inga synpunkter vad gäller yrkandena enligt punkten A.1 B om tillstånd till Slutförvarsanläggning/förvar, yrkandet om Natura 2000-tillstånd enligt punkten A.2 eller yrkandena om igångsättnings- och arbetstid eller tid för anmälan av anspråk på ersättning av oförutsedd skada enligt punkten A.3. Kommunen lämnar för närvarande ingen slutlig inställning till yrkandet om verkställighetsförordnande, vilket utvecklas närmare under "Övriga synpunkter" nedan.

SKB:s förslag till villkor

SKB har i begäran om tillstånd gjort ett antal förändringar i de villkorsförslag som presenterades i samband med prövningen av tillåtligheten. SKB anför att avsikten varit att så långt som möjligt vidhålla de villkorsförslag som tidigare tillstyrkts av remissinstanserna men att justeringar gjorts bland annat med hänsyn till de villkor som föreskrivits för SFR och Clab, ny miljörettslig praxis samt den fortsatta planeringen och projekteringen.

Östhammars kommun noterar att flera justeringar innebär att SKB:s villkorsförslag för Kärnbränsleförvaret nu är formulerade på samma eller liknande sätt som för SFR, vilket i många fall är formuleringar som kommunen tillstyrkt i den prövningen. I några fall har dock SKB frånfällt eller ändrat i villkorsförslag, bland annat villkor om strukturerad omvärldsbevakning, som är av stor vikt för kommunen.

Östhammars kommun har inga synpunkter på SKB:s villkorsförslag A1-A4, B1-B4, C4, C7, C10, de provisoriska föreskrifterna CP1-CP5 eller på föreslagna delegationer i AD1-AD2 samt CD2-CD4. SKB:s övriga förslag till villkor och delegation bemöter kommunen nedan.

Allmänt och gemensamma villkor

Energianvändning

SKB har föreslagit villkor A5 angående energianvändning vilket motsvarar villkor 17 i tillståndet för SFR. Länsstyrelsen i Uppsala län (Länsstyrelsen) har överklagat tillståndsdomen för SFR avseende formuleringen av villkoret gällande energianvändning. Mark- och miljööverdomstolen meddelade den 17 mars 2023 prövningstillstånd och prövningen pågår alltjämt. Östhammars kommun avvaktar därför att lämna synpunkter på föreslaget villkor A5 i dagsläget men kan komma att återkomma med synpunkter på villkorsförslaget senare i processen.

Kontrollprogram

SKB har föreslagit villkor A6 angående kontrollprogram. Enligt det föreslagna villkoret ska förslag till kontrollprogram ges in till berörd tillsynsmyndighet senast tre månader innan anläggningsarbetena påbörjas, respektive tre månader innan anläggningen tas i drift.

Östhammars kommun noterar att SKB inte har föreslagit att kontrollprogrammet ska tas fram i samråd med berörd tillsynsmyndighet, vilket ska ske enligt motsvarande villkor om kontrollprogram för SFR (villkor 18). Kommunen anser att det är lämpligt att även kontrollprogrammet för den omfattande verksamhet det nu är fråga om tas fram i samråd med berörd tillsynsmyndighet. I tillståndsprövningen av SFR föreslog Länsstyrelsen ett tillägg till villkoret om kontrollprogram som innebar att detta skulle tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten. SKB förklarade vid huvudförhandlingen i prövningen för SFR att bolaget inte hade något att invända mot tillägget. SKB bör därför, enligt

kommunens uppfattning, inte ha något att invända mot att detsamma gäller även för Kärnbränsleförvaret, eller bör i varje fall kunna anföra skäl för varför SKB har en annan inställning i detta mål.

Östhammars kommun anser att villkor A6 om kontrollprogram ska kompletteras med tillägget att kontrollprogrammet ska tas fram i samråd med berörd tillsynsmyndighet.

Utformning av ovanmarksanläggningar samt undermarksdelar

Ovanmarksanläggningar

SKB har föreslagit villkor C1 som innebär att Kärnbränsleförvarets ovanmarksanläggningar med tillhörande bergupplag och lakvattendamm ska anläggas inom de gränser som angetts i Bilaga K:31. SKB anför dock att det kommer bli nödvändigt att ta vissa mindre markområden i anspråk utanför det redovisade verksamhetsområdet och att verksamhetsområdets avgränsning inte kan hindra att exempelvis befintliga industriområden i Forsmark ianspråk tas för tillfälliga upplags- och uppställningsplatser under uppförandeskedet eller för nödvändig infrastruktur. SKB anför att det därför i praktiken inte är möjligt att dra en skarp gräns för det område inom vilket verksamhetsknutna aktiviteter kommer att bedrivas eller vilka anspråk som kan förekomma utanför verksamhetsområdet.

Kommunen har förståelse för att detaljutformningen av anläggningarna inte kan preciseras i detta skede och att SKB behöver viss flexibilitet i utformningen av Kärnbränsleförvaret med tillhörande anläggningar. Östhammars kommun anser dock att det i föreslaget villkor C1 är alltför vagt vad som i dagsläget ska anses omfattas av verksamhetsområdet och vad som därmed får rättskraft genom tillståndet samt vad som motsatsvis kan ligga utanför det område som nu prövas i tillståndet.

Om det över tid tillkommer verksamhetsanknutna aktiviteter som i dagsläget inte är kända och som kan behöva bli föremål för prövning, har kommunen inga invändningar mot att det hanteras när det behovet uppstår. Kommunen anser dock att det är viktigt att veta vad som anses utgöra verksamhetsområdet och inom vilka gränser anläggningar, infrastruktur, upplag och övrig etablering med anledning av Kärnbränsleförvaret kommer att uppföras och som omfattas av tillståndet.

Östhammars kommun önskar ett förtydligande avseende vad SKB anser att tillståndets rättskraft ska omfatta i förhållande till verksamhetsområdet för Kärnbränsleförvaret med tillhörande anläggningar, etableringar och infrastruktur.

Undermarksdelar

I SKB:s föreslagna villkor C2 om utformning av undermarksdelar framgår att Kärnbränsleförvaret under mark ska uppföras inom de yttre gränser som framgår av Bilaga K:31. Om det finns särskilda skäl får avvikelser dock göras efter godkännande av behörig tillsynsmyndighet. Avvikelse får endast godkännas om Strålsäkerhetsmyndigheten bedömer att avvikelsen inte försämrar säkerheten med avseende på olägenheter avseende joniserande strålning under drift alternativt efter förslutning.

Östhammars kommun har även avseende Kärnbränsleförvarets undermarksdelar förståelse för att SKB har ett behov av viss flexibilitet avseende utformningen. Östhammars kommun uppfattar dock att SKB i begäran om tillstånd, punkt 81, bekräftar att en platsanpassning av anläggningen inom redovisad utbredning av verksamhetsområdet inte ger upphov till större miljöpåverkan än vad som redovisats och bedömts i miljökonsekvensbeskrivningen. Kommunen uppfattar att SKB åtar sig detta som en del av tillståndet till Kärnbränsleförvaret.

Kommunen har mot bakgrund av detta ingen invändning mot att behörig tillsynsmyndighet, om det finns särskilda skäl, får godkänna avvikelser i enlighet med föreslaget villkor C2 men noterar att SKB alltså är bundet av sitt åtagande om att platsanpassningar inte får ge upphov till större miljöpåverkan än vad som redovisats.

Östhammars kommun vill därtill särskilt framföra att kommunen uppfattar att SKB trots möjligheten för viss platsanpassning av undermarksdelarna särskilt åtagit sig att deponeringstunnlar endast kommer att anläggas i ett våningsplan och att kapslar enbart kommer deponeras vertikalt samt att metoden är KBS-3V. Kommunen noterar att SKB bekräftar detta genom punkt 84 i begäran om tillstånd och uppfattar därmed att detta blir en del av tillståndet för Kärnbränsleförvaret, vilket innebär att det krävs ett ändrat tillstånd om förändring av metod för deponering sker.

Skyddsåtgärder avseende hydrologisk påverkan

Föreslaget villkor C3 berör skyddsåtgärder avseende tätning och vattentillförsel för att motverka hydrologisk påverkan på naturvärden till följd av grundvattenbortledningen. Östhammars kommun ser positivt på att SKB föreslagit att skyddsåtgärderna för grundvattenbortledningen regleras genom villkor.

SKB har yrkat tillstånd till att återinfiltrera vatten i mark, vilket regeringen tillåtit i samband med prövningen av Kärnbränsleförvarets tillåtlighet. SKB har anfört att yrkandet inte är begränsat till att infiltration enbart ska avse länshållningsvatten utan att även annat vatten skulle kunna användas för infiltration. SKB har därtill, i punkt 90 i begäran om tillstånd, anfört att vattnet som infiltreras behöver ha en lämplig kemisk sammansättning varför länshållningsvattnet skulle kunna vara olämpligt för ändamålet. Östhammars kommun uppfattar dock inte att föreslaget villkor C3 gör något åtskillnad på kraven avseende vattentillförsel beroende på om länshållningsvatten eller annat vatten infiltreras.

Östhammars kommun önskar ett förtydligande från SKB avseende vad som utgör förutsättningar för att länshållningsvattnet ska anses vara lämpligt att använda för infiltration och vilka krav länshållningsvattnet ska uppnå för att få återinfiltreras till mark.

Deponeringsverksamhet

SKB har föreslagit att det i villkor C5 föreskrivs att deponering får ske av högst 150 kapslar per år. Östhammars kommun är positiv till att föreslaget villkor är tydligt formulerat avseende antal kapslar som får deponeras per år, då deponeringstakten varit en angelägen fråga för kommunen.

SKB har också föreslagit att tillsynsmyndigheten får möjlighet att godkänna deponering av fler kapslar per år om det inte leder till ökade utsläpp till luft eller vatten eller ökade olägenheter för närboende (C5 och CD1). Östhammars kommun kan acceptera att tillsynsmyndigheten bemyndigas att godkänna att ett större antal kapslar deponeras under förutsättning att det inte leder till ökade miljöeffekter i enlighet med vad SKB föreslagit. En grundförutsättning är givetvis även att strålsäkerheten kan bibehållas trots ökad deponeringstakt.

Hantering av bergmassor

SKB har föreslagit villkor C6 avseende hantering av bergmassor som innebär att SKB, senast tre månader innan arbeten som ger upphov till bergmassor påbörjas, ska redovisa en preliminär plan för hantering av bergmassor till berörd tillsynsmyndighet. Planen ska bland annat innehålla en redovisning av tekniska och ekonomiska möjligheter till transport sjövägen i syfte att minska belastningen på vägar i närområdet vid transport av bergmassor utanför Forsmarks industriområde. I begäran om tillstånd har SKB vidare angett (punkt 101) att nyttiggörande av bergmassorna i första hand bör göras lokalt och som ett andrahandsalternativ finns möjlighet till fartygstransporter för miljömässigt lämpligt nyttiggörande på längre avstånd.

Östhammars kommun ser positivt på att SKB:s plan för hantering av bergmassor till viss del syftar till att minska belastningarna på vägarna i området genom transporter sjövägen. Kommunen anser att fartygstransporter är ett viktigt och lämpligt sätt att göra detta på. Östhammars kommun vidhåller vad kommunen tidigare anfört (bland annat i domstolens aktbilaga 400 (KS § 145, 2016-05-31)) angående att alternativa transportsätt inklusive fartygstransporter till och från anläggningen ska nyttjas som ett sätt att avlasta vägarna. Om bergmassorna transporteras med fartyg istället för med lastbil minskar antalet tunga transporter på de vägsträckor som berörs avsevärt vilket har stor betydelse för de som bor längs vägarna.

Östhammars kommun anser inte att det är tillräckligt att det i den preliminära planen för hantering av bergmassor redovisas möjligheterna till transport sjövägen. Kommunen anser att det utöver redovisning av möjligheten till hantering sjövägen bör finnas konkret reglering av att så ska ske så långt som möjligt.

Kommunen lyfte även i prövningen för SFR vikten av att avlasta vägarna från tunga transporter genom att utnyttja möjligheten att transportera bergmassor sjövägen. I domen för SFR föreskrevs i villkor 5 angående tunga transporter bland annat att SKB så långt som möjligt ska transportera bort överskottsmassor från bergarbetena sjövägen. Därutöver föreskrevs att SKB i den årliga miljörapporten ska redovisa andelen överskottsmassor som transporterats bort via land- respektive sjövägen samt skäl till varför landtransporter ägt rum. Östhammars kommun föreslår att villkor C6 kompletteras så att det harmoniserar med det villkor som föreskrivits för SFR.

Tredje stycket i villkor 5 i tillståndet för SFR lyder enligt följande:

SKB ska så långt som möjligt transportera bort överskottsmassor från bergarbetena sjövägen. SKB ska i den årliga miljörapporten redovisa andelen överskottsmassor som transporterats bort via land- respektive sjövägen samt skäl till varför landtransporter ägt rum.

Östhammars kommun anser att det är rimligt och lämpligt att det även för Kärnbränsleförvaret regleras i villkor att transport av bergmassor som inte kan nyttiggöras lokalt så långt som möjligt ska ske sjövägen samt att SKB i miljörapporten ska redovisa andelen massor som transporterats via land- respektive sjövägen samt skälen för det.

Transporter

SKB har föreslagit ett omfattande villkor C8 avseende bullerskyddande åtgärder till fastighetsägare längs med transportvägen, vilket kommunen är positiv till.

Östhammars kommun anser att det är rimligt att, som SKB föreslår, bullerdämpande åtgärder ska erbjudas med målsättningen att åtgärderna ska vara vidtagna innan de arbeten som genererar transporter på vägarna påbörjas, sett till att åtgärderna ska ge största möjliga effekt.

SKB har vidare i villkorsförslagets fjärde stycke föreslagit att villkoret inte ska gälla för bostäder som redan erbjudits erforderliga bullerdämpande åtgärder till följd av utbyggnaden av SFR. Östhammars kommun konstaterar, mot bakgrund av det långa uppförande- och driftskedet och därmed den långa tidsperiod som transporter kommer ske längs med den aktuella vägsträckan, att mycket kan hända i omgivningen från det att bullerdämpande åtgärder erbjuds inom ramen för utbyggnaden av SFR till dess att bullerdämpande åtgärder blir aktuella inom ramen för Kärnbränsleförvaret.

Östhammars kommun anser att det skulle kunna uppstå en situation där en eller flera fastigheter som identifierats som bullerpåverkade permanentbostäder den 27 januari 2022, och därmed har rätt till bullerdämpande åtgärder enligt föreslaget villkor C8, byter ägare från det att åtgärder erbjudits inom ramen för SFR till dess att de transportgenererande arbetena för Kärnbränsleförvaret påbörjas. Kommunen ser i en sådan situation en risk med att en ny fastighetsägare inte blir erbjuden erforderliga bullerdämpande åtgärder i det fall en tidigare fastighetsägare tackat nej till åtgärder inom ramen för utbyggnaden av SFR.

Östhammars kommun önskar ett förtydligande från SKB angående hur det föreslagna villkoret ska tolkas i denna del samt hur en sådan situation som kommunen påtalat ovan avses att hanteras.

Arbete i vatten

SKB har föreslagit villkor C9 avseende arbeten i vatten som innebär att arbeten i vatten ska ske med försiktighet samt att grumlingskydd ska användas vid arbeten som riskerar att orsaka grumling i Asphällsfjärden.

Östhammars kommun noterar att SKB inte föreslagit något villkor angående när utläggning av material i havet får ske, likt villkor 8 i tillståndet avseende SFR. I prövningen för SFR föreslog SKB att utläggning av bank/slänt mot havet inte får utföras mellan den 1 april och den 31 juli.

Villkor 8 i tillståndet för SFR lyder enligt följande:

Utfyllnad av vattenområde vid Stora Asphällan ska ske genom utläggning av bank/slänt mot havet, varefter området innanför banken/slänten fylls ut.

Arbetet i vattenområdet ska ske med försiktighet och utläggningen av bank/slänt mot havet får inte utföras mellan den 1 april och den 31 juli.

Vid grumlande arbeten i vatten ska grumlingskydd i form av exempelvis siltskärmar användas.

Även om det är betydligt mindre havsområden som planeras att fyllas ut för Kärnbränsleförvaret än för SFR anser Östhammars kommun att det är lämpligt med en liknande reglering gällande när i tid som arbeten i vatten får utföras även för Kärnbränsleförvaret.

Östhammars kommun anser att villkoret om arbeten i vatten även bör regleras när utfyllnad i havsområden får ske. Om SKB inte delar denna uppfattning önskar kommunen ett förtydligande från SKB angående varför en begränsning i tid inte behövs avseende utfyllnader för Kärnbränsleförvaret.

Utsläpp till vatten

SKB har föreslagit att frågan om villkor för utsläpp till vatten skjuts upp under en provotid och att SKB senast två år efter att bergarbetena för Kärnbränsleförvaret har påbörjats ska redovisa utfallet av utredningarna och lämna förslag på ytterligare åtgärder och slutliga villkor.

Östhammars kommun noterar inledningsvis att formuleringen av CU1 är mycket lik villkor U1 i domen för SFR. I huvudsak motsvarar de frågor som ska utredas inom ramen för CU1 för Kärnbränsleförvaret de utredningar som ska genomföras inom ramen för U1 för SFR. Även för SFR ska SKB senast två år efter att bergarbetena påbörjats redovisa utredningarna och lämna förslag på ytterligare åtgärder och slutliga villkor. Utbyggnaden av SFR, och därmed bergarbetena inom ramen för detta, har i dagsläget inte påbörjats men arbetena för utbyggnaden av SFR ligger hittills före i tiden i förhållande till bergarbetena för Kärnbränsleförvaret.

Östhammars kommun noterar att SKB i punkt 112 i begäran om tillstånd motiverar att frågan om villkor för utsläpp till vatten skjuts upp under en provotid på motsvarande sätt som för SFR för att det då finns möjligheter att fortsatt samordna vattenhanteringen i projekten och skapa en effektiv och ändamålsenlig vattenhantering. Kommunen anser att en fortsatt samordnad vattenhantering inte förutsätter att även frågan om utsläpp till vatten från Kärnbränsleförvaret sätts på en provotid om två år från det att bergarbetena påbörjas. Kommunen anser tvärtom att en samordnad hantering med fördel innebär att slutliga villkor för utsläpp till vatten fastställs i nära anslutning till varandra avseende både SFR och Kärnbränsleförvaret.

Kommunen är medveten om att det inte i dagsläget och troligen inte heller vid tidpunkten för mark- och miljödomstolens dom i förevarande mål kommer finnas resultat från de utredningar som ska genomföras inom ramen för SFR och att det därmed i dagsläget inte är möjligt för SKB att föreslå slutliga villkor avseende utsläpp till vatten för Kärnbränsleförvaret baserat på kunskap från utbyggnaden av SFR. Kommunen ser däremot, med hänvisning till ovanstående, att provotiden inte nödvändigtvis behöver vara lika lång i detta mål som för SFR.

Östhammars kommun önskar ett förtydligande från SKB angående skälen för begärd provotid om två år samt angående om provotiden för Kärnbränsleförvaret kan förkortas om erfarenheter från utbyggnaden av SFR erhålls under tiden för denna prövning.

Övriga synpunkter

Samlade åtaganden

Under hela prövningen av Kärnbränsleförvaret, även i den här aktuella begäran om tillstånd, har SKB gjort ett antal åtaganden. Det omfattande prövningsunderlaget, med de justeringar och kompletteringar som gjorts under åren, innebär dock att det är svårt att överblicka vilka åtaganden SKB gjort i prövningen.

Östhammars kommun önskar en sammanställning av SKB:s samtliga åtaganden i målet. Kommunen önskar vidare att SKB samtidigt meddelar om något eller några av tidigare framförda åtaganden nu frånfaller.

Etablering av bulleralstrande arbeten

SKB har föreslagit villkor A2 samt C4 angående buller under drift- respektive uppförandeskede. Östhammars kommun noterar dock att SKB inte föreslagit något villkor om när bulleralstrande arbeten får etableras, likt villkor 4 i tillståndet avseende SFR. I prövningen för SFR föreslog SKB villkor som avsåg att bulleralstrande arbeten inte skulle etableras under perioden 1 april till 31 juli. Mark- och miljödomstolen bedömde att det föreslagna villkoret var lämpligt och ändamålsenligt.

Villkor 4 i tillståndet för SFR lyder enligt följande:

SKB ska se till att bulleralstrande arbeten inte etableras under perioden 1 april till 31 juli. Bulleralstrande arbeten innefattar till exempel krossning av bergmassor, transporter med bandtraktor och hjullastare i samband med lastning och lossning eller andra liknande arbetsmoment. Villkoret hindrar inte att ytterligare arbeten etableras under perioden, om arbeten av likartad typ och med likartad nivå av buller har etablerats före den 1 april.

Östhammars kommun anser att ett motsvarande villkor är lämpligt även avseende etablering av bulleralstrande arbeten som vidtas med anledning av Kärnbränsleförvaret. Om SKB inte delar denna uppfattning önskar kommunen ett förtydligande från SKB angående varför motsvarande villkor inte behövs för Kärnbränsleförvaret.

Utsläpp till luft

SKB har i begäran om tillstånd anfört att bolaget tidigare föreslagit ett allmänt hållet villkor om utsläpp till luft men att SKB nu istället föreslår ett generellt villkor om energieffektivisering (villkor A5) enligt följande:

SKB ska i skäligen utsträckning vidta åtgärder för att effektivisera energianvändningen. Så långt strålsäkerheten medger ska åtgärderna innefatta energihushållning, energieffektivitet i byggnader och anläggningar, lågt kylbehov, effektiv värme- och kylanvändning samt effektiv elanvändning.

SKB ska i den årliga miljörapporten fortlöpande redovisa hur arbetet med att effektivisera energianvändningen fortskrider, innefattande information om genomförda och planerade åtgärder, samt en sammanfattning av den senaste energikartläggningen.

SKB anför i punkt 141 i begäran om tillstånd att frågan om energianvändning och energieffektivisering bör ha ett bredare anslag och inte ta sikte på reglering av enskilda energiåtgärder samt att klimatförbättrande åtgärder kan innebära

elektrifiering av anläggningar och maskiner och således medföra en ökad energianvändning för verksamheten. SKB anför att det därför är viktigt med ett helhetsperspektiv vid utvärdering och genomförande av klimat- och energiåtgärder.

Tidigare föreslaget villkor avseende utsläpp till luft som presenterades vid huvudförhandlingen 2017, och som kommunen uppfattar att SKB nu frånfäller, löd enligt följande:

SKB:s egna och upphandlade maskiner och fordon ska uppfylla vid var tidpunkt gällande miljökrav enligt Trafikverkets generella miljökrav vid entreprenadupphandling eller motsvarande riktlinjer med minst likvärdiga miljökrav.

Östhammars kommun uppfattar att SKB anser att miljökrav för maskiner och fordon ska anses omfattas av det generella villkoret om energieffektivisering (villkor A5). Kommunen anser dock att villkoren uppfyller delvis olika syften då, som kommunen uppfattar det, SKB:s föreslagna villkor A5 främst tar sikte på el-, värme- och kyl användning samt energihushållning, medan Trafikverkets generella miljökrav även omfattar klimatpåverkan från bland annat drivmedel.

Även i prövningen av SFR frånföll SKB ett tidigare lämnat villkorsförslag angående utsläpp till luft. I den prövningen anförde dock SKB att bolaget stod kvar vid sitt åtagande om att ställa höga miljökrav på maskiner och fordon med hänvisning till motsvarande villkor (villkor 17) om energianvändning och energieffektivisering. I och med det åtagandet hade kommunen inga synpunkter på att motsvarande villkor utgick för SFR.

Östhammars kommun önskar ett förtydligande från SKB avseende varför villkor avseende utsläpp till luft inte längre är aktuellt att föreskriva för Kärnbränsleförvaret. Om SKB fortsatt inte anser att villkoret behövs anser kommunen att SKB åtminstone bör göra ett åtagande, likt det i SFR-prövningen, gällande miljökrav för maskiner och fordon.

Vattenhantering och kväveutsläpp

I bilaga K:34 till begäran om tillstånd presenterar SKB utredningar kring reningsteknik för kväverikt vatten samt planerad hantering för att minska kväveutsläppen från Kärnbränsleförvaret. SKB framför bland annat att fortsatta utredningar har visat att det är möjligt att ytterligare minska kväveutsläppen jämfört med tidigare bedömningar, vilket kommunen givetvis är positiv till.

I bilaga K:34 presenteras en konceptuell lösning innehållande bland annat bioreaktorer och rening i våtmark. Gällande rening i våtmark söker SKB, i Tilläggsansökan, tillstånd för vattenverksamhet för bland annat arbeten i vattenområden för att möjliggöra etablering av våtmarksreningen.

Östhammars kommun framförde under samrådet för Tilläggsansökan önskemål om tydligare underlag för vilken rening som kan förväntas uppnås i våtmarken. SKB skriver i bilaga K:34 att ”rening i naturlig våtmark är väl beprövad och effektiv kväverening” men utan hänvisning till underlag för detta påstående.

Östhammars kommun anser fortsatt att det finns behov av tydligare underlag för vilken rening som kan förväntas uppnås i våtmarken.

Av SKB:s villkorsförslag CU1 framgår att SKB under föreslagen prövotid bland annat ska utreda utsläppen av kväve till recipienten och efter två år lämna förslag

på slutliga villkor. Kommunen förutsätter att slutliga villkor om utsläpp av kväve även kommer att inkludera utsläpp från våtmarken.

Strålsäkerhetsrelaterade frågor

SKB har i begäran om tillstånd anfört att SKB:s uppfattning är att strålsäkerhetsrelaterade frågor bör hanteras övergripande i prövningen enligt miljöbalken och att detaljerade krav istället bör ställas enligt det kärntekniska regelverket.

Östhammars kommun delar SKB:s uppfattning att det är tillräckligt att strålsäkerhetsrelaterade frågor hanteras övergripande inom ramen för denna prövning och att det inom prövningen enligt det kärntekniska regelverket finns anledning att ställa mer långtgående krav och villkor angående strålsäkerhet.

Omvärldsbevakning

I begäran om tillstånd frånfaller SKB tidigare villkorsförslag om strukturerad omvärldsbevakning rörande bland annat informationsbevarande och övervakning efter förslutning. SKB anför att de nya bestämmelserna i 5g-5l §§ i kärntekniklagen och 10 kap. 3a § miljöbalken innebär att det saknas skäl att inom tillståndet enligt miljöbalken reglera dessa frågor och att frågorna istället slutligt ska avgöras vid regeringens prövning i samband med förslutning.

Östhammars kommun delar inte SKB:s uppfattning och vidhåller vad kommunen tidigare framfört i yttrande (bland annat i aktbilaga 400). Kommunen anser att villkor om strukturerad omvärldsbevakning innehållande bland annat informationsbevarande, av de skäl som redovisas nedan, bör regleras redan i detta skede genom tillståndet enligt miljöbalken.

Ansökan om tillstånd till slutförvaring avser tillstånd till miljöfarlig verksamhet som inte är begränsat i tid. Under huvudförhandlingen i mark- och miljödomstolen inför tillåtighetsprövningen uppkom frågan om verksamheten ska anses vara pågående även efter förslutning. SKB uppgav att de ansöker om tillstånd tills vidare och att utgångspunkten för prövningen är att tillståndet i och för sig kommer att fortsätta gälla även efter förslutning. SKB ansåg dock att det inte fanns något behov av särskilda villkor avseende skyddsåtgärder i tiden efter förslutning.¹

Vid huvudförhandlingen anförde Östhammars kommun med flera att det kommer att behövas någon form av reglering avseende tiden efter förslutning.

Mark- och miljödomstolen bedömde att det stod klart att slutförvaret efter förslutning utgör en tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken och att en tillståndshavares ansvar enligt miljöbalken gäller tills vidare, utan tidsbegränsning.² Mark- och miljödomstolen anförde också i yttrandet att det inte framkommit något rättsligt hinder mot att förena ett tillstånd med villkor om till exempel kontroll efter förslutning.³

¹ Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolens yttrande till regeringen den 23 januari 2018 i mål nr M 1333-11, aktbil. 842, s. 221.

² Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolens yttrande till regeringen den 23 januari 2018 i mål nr M 1333-11, aktbil. 842, s. 223-224 och 226.

³ Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolens yttrande till regeringen den 23 januari 2018 i mål nr M 1333-11, aktbil. 842, s. 230.

Östhammars kommuns uppfattning är att Kärnbränsleförvaret alltså efter slutlig förslutning kommer att vara en pågående miljöfarlig verksamhet som regleras dels genom tillstånd enligt miljöbalken, dels genom tillstånd som meddelas inför förslutning enligt kärntekniklagen. Östhammars kommun anser därför att viktiga frågor om informationsbevarande, övervakning och kontroll bör regleras i respektive tillstånd.

I förarbetena⁴ till de nya bestämmelserna i kärntekniklagen anges att regeringen anser att efter att staten övertagit ansvaret för anläggningen enligt kärntekniklagen är staten även verksamhetsutövare enligt miljöbalken. De åtgärder som enligt miljöbalken kan bli aktuella efter övergången ska vidtas av staten.⁵

De synpunkter som lyfts av kommunen och Naturvårdsverket angående det långsiktiga ansvaret för verksamheten behandlas också i förarbetena.

”Östhammars kommun och Naturvårdsverket har anfört att förslaget inte tydliggör det långsiktiga ansvaret för verksamheten. Det krävs redan i dag tillstånd enligt miljöbalken för att bearbeta, lagra, slutförvara eller på annat sätt hantera använt kärnbränsle och kärnavfall. Regeringen anser att den föreslagna regleringen tydliggör statens ansvar enligt kärntekniklagen. I och med att staten övertar ansvaret enligt kärntekniklagen för slutligt förslutna slutförvar tar staten också över ansvaret enligt miljöbalken.

Regeringen konstaterar att förslaget inte tar om hand alla frågor som kan uppkomma i samband med den slutliga förslutningen och den efterföljande ansvarsövergången. En anledning till detta är att en slutlig förslutning ligger väldigt långt fram i tiden. En del av de frågor som lyfts av Naturvårdsverket och Östhammars kommun får hanteras framöver.”⁶

Som framgår ovan innebär de nya bestämmelserna i kärntekniklagen att tillståndshavaren fullgjort sitt ansvar enligt kärntekniklagen när förvaret slutligt förslutits. Regeringen är även av uppfattningen att staten i samband med detta tar över ansvaret enligt miljöbalken. Östhammars kommun uppfattar att det som avses är att verksamheten, och därmed även tillståndet enligt miljöbalken, därmed övergår till staten. Hur detta ska gå till och hur ansvaret kommer att vara fördelat är dock inte reglerat i dagsläget och får enligt förarbetena hanteras i framtiden.

Miljöbalken och kärntekniklagen är olika regelverk med olika utgångspunkter och tillstånden enligt respektive lagstiftning gäller parallellt för verksamheten. Även om tillstånd enligt kärntekniklagen måste sökas innan slutlig förslutning av förvaret och villkor för detta då kan meddelas, anser kommunen att det fortfarande finns behov av kontroll och övervakning genom miljötillståndet för den alltså pågående miljöfarliga verksamheten.

Östhammars kommun menar att statens ansvar för slutförvaret efter förslutning inte utesluter att frågor om omvärldsbevakning bör regleras i tillståndet enligt miljöbalken som kommer att fortsätta gälla för verksamheten även efter förslutning. Det är, oavsett vem som ansvarar och hur ansvaret kommer se ut vid tidpunkten för förslutning, viktigt att frågor om informationsbevarande, övervakning och kontroll regleras i miljöbalkstillståndet. Detta särskilt mot bakgrund av att det vid tidpunkten för meddelande av tillstånd kommer vara

⁴ Prop. 2019/20:157.

⁵ Prop. 2019/20:157 s. 25

⁶ Prop. 2019/20:157 s. 26.

oklart hur regleringen vid tidpunkten för slutlig förslutning kommer se ut, samt för att trygga kommande generationers hälsa och miljö, i enlighet med syftet med miljöbalken.

Östhammars kommun anser mot bakgrund av den långa uppförande- och drifttiden att det inte är vare sig rimligt eller lämpligt att frågan om informationsbevarande och övervakning skjuts på framtiden och lämnas till regeringens prövning inför slutlig förslutning. Frågan behöver behandlas och arbetas med kontinuerligt under Kärnbränsleförverkarens uppförande- och driftsskede.

Behovet av att bevara information om slutförvaret är en aktivitet som sträcker sig långt in i framtiden, långt efter förslutning av slutförvaret, och det är därför viktigt att det pågår ett kontinuerligt arbete med frågan om informationsbevarande. Kommunen ser att det finns en risk att SKB:s ambitionsnivå i arbetet med informationsbevarande sänks om inte frågan regleras i tillståndet, särskilt eftersom slutförvaret kommer vara i drift under lång tid.

Det kan slutligen noteras att domstolen i tillståndet för SFR föreskrev villkor om att bedriva en strukturerad omvärldsbevakning under tiden fram till förslutning innefattande bland annat informationsbevarande samt övervakning av slutförvar efter förslutning. Villkoret innebär även att SKB minst vart femte år ska informera tillsynsmyndigheterna och Östhammars kommun om resultatet av omvärldsbevakningen samt vilka förberedelser som vidtagits beträffande informationsbevarande och eventuell övervakning efter förslutning.

Villkoret om omvärldsbevakning (villkor 13) i tillståndet för SFR lyder enligt följande:

SKB ska under tiden fram till förslutning av SFR bedriva en strukturerad omvärldsbevakning rörande slutförvaring av låg- och medelaktivt avfall, informationsbevarande samt övervakning av slutförvar efter förslutning. SKB ska minst vart femte år informera tillsynsmyndigheterna samt Östhammars kommun om resultatet av omvärldsbevakningen samt vilka förberedelser som vidtagits beträffande informationsbevarande och eventuell övervakning efter förslutning.

Östhammars kommun anser, med stöd av ovanstående motivering, att det bör föreskrivas villkor som reglerar hur arbetet med strukturerad omvärldsbevakning rörande slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall, informationsbevarande samt övervakning av slutförvar efter förslutning ska fortskrida innan slutlig förslutning.

Ekonomisk säkerhet

SKB anför i begäran om tillstånd att det, mot bakgrund av den finansiering som säkerställs enligt finansieringslagen och med beaktande av statens sista handsansvar, saknas skäl att föreskriva krav på ställande av ekonomisk säkerhet enligt 16 kap. 3 § miljöbalken.

Miljötillstånd får för sin giltighet göras beroende av att verksamhetsutövaren ställer säkerhet för kostnaderna för det avhjälpande och de återställningsåtgärder som kan komma att behövas med anledning av verksamheten. Det finns dock en begränsning avseende kravet på ekonomisk säkerhet gällande kärntekniska verksamheter. En verksamhetsutövare som är skyldig att betala avgift eller ställa

säkerhet enligt finansieringslagen behöver inte ställa säkerhet för åtgärder som omfattas av sådana avgifter och säkerheter.

Finansieringslagen omfattar bland annat finansiering av kostnader för en säker hantering och slutförvaring av restprodukter. SKB menar att finansieringslagen därmed omfattar samtliga kostnader för hantering och slutförvaring av kärnbränsle, inklusive uppförande, drift och anläggningar som behövs för ändamålet.

Vid införandet av begränsningen av kravet på säkerhet för kärntekniska verksamheter påtalade Naturvårdsverket, Statens strålskyddsinstitut och Statens kärnkraftsinspektion att det finns efterbehandlings- och återställningsåtgärder som inte ingår bland de åtgärder som ska täckas inom finansieringssystemet och föreslog därför att även dessa ska kunna omfattas av miljöbalkens krav på säkerhet.⁷ Regeringen anförde att möjligheten att förena ett tillstånd med krav på säkerhet bör begränsas för kärnteknisk verksamhet för att undvika att det krävs säkerhet för samma åtgärder enligt två lagar. Denna begränsning fick dock inte innebära att det inte alls går att kräva säkerheter för vissa kostnader, varför undantaget endast gäller sådana åtgärder som täcks inom finansieringssystemet.⁸

SKB har hänvisat till de nya bestämmelserna om statens sistahandsansvar som skäl för att inte förena tillståndet med krav på ekonomisk säkerhet. I denna del noterar Östhammars kommun att de nya bestämmelserna innebär att staten är ensam ansvarig för avhjälpande först efter den tidpunkt som regeringen bestämt att slutförvaret ska anses vara slutligt förslutet.

Östhammars kommun önskar ett förtydligande från SKB om det, i enlighet med bland annat Naturvårdsverkets synpunkter i förarbetena, kan konstateras att det inte finns några efterbehandlings- eller återställningsåtgärder som skulle kunna bli aktuella med anledning av verksamheten som helhet och som inte omfattas av finansieringslagen.

Verkställighetsförordnande

SKB har yrkat att tillståndet ska få tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft, så kallat verkställighetsförordnande. Som skäl för detta har SKB i huvudsak angett att det relativt långa uppförandeskedet av Kärnbränsleförvaret medför att det kommer att ta lång tid innan deponering av kärnbränsle kan påbörjas och att en fördröjning av byggstarten kan leda till avbrott i produktionen av kärnkraftsel. SKB anför även att försenad byggstart innebär stora kostnader, kostnader som i förlängningen belastar elanvändarna genom ökade elpriser.

När det finns skäl för det kan mark- och miljödomstolen besluta att ett tillstånd får tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft. Möjligheten att besluta om omedelbar verkställighet bör tillämpas restriktivt och utgångspunkten är att tillståndet får tas i anspråk först efter att domen vunnit laga kraft. Det är upp till verksamhetsutövaren att visa att det finns skäl för ett verkställighetsförordnande och vilka beaktansvärda nackdelar det skulle innebära att verksamheten förskjuts framåt i tiden om tillståndet inte kan tas i anspråk omedelbart. Östhammars kommun vill i sammanhanget påtala att SKB, som

⁷ Prop. 2005/06:183 s. 35.

⁸ Prop. 2005/06:183 s. 35.

nämnts ovan, fått tillstånd till utökad lagring i Clab, varför uppförandet av Kärnbränsleförvaret inte bör vara lika tidskritiskt som tidigare under processen.

Även om regeringen har beslutat om Kärnbränsleförvarets tillåtlighet har domstolen i denna prövning att föreskriva om skyddsåtgärder och begränsningar i förhållande till motstående intressen, vilket SKB anför i begäran om tillstånd. Med hänsyn till verksamhetens komplexitet och att verksamheten är en av de första i sitt slag anser Östhammars kommun att det är särskilt viktigt att frågorna om skyddsåtgärder och begränsningar slutligt prövas innan åtgärderna till någon del påbörjas.

Kommunen har förståelse för att SKB önskar påbörja arbetena så snart som möjligt sett till den relativt långa uppförandefas det är fråga om och har ingen invändning mot verkställighetsförordnandet under förutsättning att de förslag till skyddsåtgärder och villkor som kommunen föreslår, exempelvis avseende strukturerad omvärldsbevakning, tillmötesgår. Kommunens invånare ska kunna vara trygga med att erforderliga skyddsåtgärder finns på plats när anläggningsarbetena påbörjas, även om villkoren då inte slutligt fastställts.

Kommunen vill i detta sammanhang åter betona att kommunen inför sitt beslut om tillstyrkan har utgått från att SKB i en efterföljande tillståndsprövning ska stå fast vid de tillståndsvillkor och åtaganden som presenterats vid handläggningen i mark- och miljödomstolen i frågan om verksamhetens tillåtlighet.

Mål nr M 4842-23

Nacka tingsrätt
Mark- och miljödomstolen

Yttrande över SKB:s ansökan om tillstånd till vissa verksamheter och åtgärder vid Kärnbränsleförvaret

Bakgrund

Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) lämnade den 30 juni 2023 in en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till vissa verksamheter och åtgärder vid Kärnbränsleförvaret i Forsmark. SKB lämnade samtidigt in en begäran om tillstånd enligt miljöbalken till det sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall (KBS-3-målet) som Kärnbränsleförvaret ingår som en del av, ett system som regeringen meddelade tillåtlighet till i januari 2022.

I den här aktuella ansökan (Tilläggsansökan) uppger SKB att det under det fortsatta arbetet med planeringen av Kärnbränsleförvaret identifieras behov av att genomföra vissa ytterligare åtgärder och verksamheter som inte tidigare ingått i prövningen och därmed inte omfattas av regeringens tillåtlighetsbeslut.

De tillkommande åtgärderna och verksamheterna är:

- deponering av bergmassor och annat inert avfall från bergarbeten,
- uppförande och drift av en anläggning för betongtillverkning,
- grundvattenbortledning från schaktarbeten för Kärnbränsleförvarets ovanmarksdelar,
- gräva och fylla ut i vattenområde samt anlägga dämmen och reglera vattenstånd för att möjliggöra kväverening i våtmark samt
- ansökan om Natura 2000-tillstånd gällande Storskäret.

Synpunkter med anledning av SKB:s ansökan ska, efter att Östhammars kommun beviljats anstånd, lämnas till Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt senast den 26 oktober 2023.

Östhammars kommuns synpunkter

Östhammars kommun framförde i samband med det samråd som genomfördes under våren 2023 ett antal synpunkter, framförallt gällande vad kommunen ansåg borde ingå i miljökonsekvensbeskrivningen (MKB). En övergripande synpunkt som kommunen framförde i sitt samrådsyttrande var att de verksamheter och åtgärder som tillkommer i och med denna ansökan är en del av Kärnbränsleförvaret och att kommunen förutsätter att prövningen sker samlat och samordnat med övriga delar av Kärnbränsleförvaret. Kommunen noterar att domstolen meddelat att handläggningen av de två målen planeras att samordnas, vilket kommunen är positiv till.

Östhammars kommun har tillstyrkt Kärnbränsleförvaret inom ramen för prövningen av KBS-3-målet. Kommunen har förståelse för att det genom den fortsatta projekteringen av Kärnbränsleförvaret uppkommer behov av tillkommande och förändrade åtgärder och arbeten och har därför principiellt ingen invändning mot Tilläggsansökan. Östhammars kommun anser dock, även om det är fråga om en samordnad handläggning av målen, att det är viktigt att det i respektive mål är tydligt beskrivet vilka villkor, åtaganden och skyddsåtgärder som gäller för respektive verksamhet så att det är tydligt vad som prövats i respektive mål.

Kommunen framför nedan vissa synpunkter och önskemål om förtydliganden från SKB avseende de åtgärder och verksamheter som omfattas av Tilläggsansökan samt avseende SKB:s yrkanden och villkorsförslag.

SKB:s yrkanden

Östhammars kommun har inga synpunkter vad gäller yrkandena om tillstånd enligt 9 och 11 kap. miljöbalken enligt punkt A.1, med undantag för att kommunen önskar ett förtydligande avseende omfattningen av yrkandet om grundvattenbortledning i punkten 3 vilket utvecklas i avsnitt ”Grundvattenbortledning ovan mark” nedan. Kommunen har inte heller någon invändning mot yrkandet om Natura 2000-tillstånd enligt punkt A.2 eller mot yrkandena om igångsättningstid eller arbetstid enligt punkt A.3. Kommunen lämnar för närvarande ingen slutlig inställning till yrkandena om tid för anmälan av anspråk på ersättning av oförutsedd skada och om verkställighetsförordnande, vilket utvecklas närmare under ”Övriga synpunkter” nedan.

Deponering av inert avfall

I SKB:s ansökan om att bland annat få uppföra och driva en anläggning för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall (KBS-3-målet) ingår ett bergupplag för tillfällig lagring av berg och annat inert material som uppstår vid bergarbeten i samband med utbyggnaden av Kärnbränsleförvaret. Den deponi som SKB i den här aktuella ansökan söker tillstånd för avser samma anläggning som bergupplaget i KBS-3-målet men möjliggör upplag av bergmassor under längre tid och/eller tillsvidare. SKB kvarstår, såvitt Östhammars kommun uppfattar ansökningarna, även med bergupplaget som en del av KBS-3-målet.

Bergupplag eller deponi

SKB:s tillkommande yrkande om deponiverksamhet sker mot bakgrund av att mark- och miljödombstolen i sitt yttrande till regeringen i KBS-3-målet påtalat att SKB inte styrkt att bergmassorna inte kommer att lagras under så lång tid att det finns risk för skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön, även om bergupplaget kommer vara utformat för att uppfylla de tekniska kraven för en deponi.

SKB har i ansökan anfört att bergmassorna alltså planeras att nyttiggöras och att det inte planeras för kvittblivning av massorna. Om bergmassorna vid någon tidpunkt skulle komma att betraktas som avfall utgör dock lagring under längre tid än tre år en deponi. SKB avser att upprätta och följa en plan för hantering av bergmassor för att så långt som möjligt säkerställa avsättning, vilket föreslås regleras enligt villkor C6 i KBS-3-målet. Om det uppkommer bergmassor som det inte finns möjlig avsättning för inom tre år kommer lagringen av massorna definitionsmässigt att utgöra deponiverksamhet.

Östhammars kommun ser positivt på att SKB så långt som möjligt planerar för att finna avsättning för bergmassorna. Mot bakgrund av det mycket långa uppförande- och driftskedet för Kärnbränsleförvaret anser dock kommunen att det, vilket även SKB anför, finns en risk att det vid något tillfälle saknas avsättning för bergmassorna och att dessa därmed klassas som avfall. Om bergmassorna vid något tillfälle klassas som avfall och lagringen därefter definitionsmässigt blir en deponi uppfattar kommunen att SKB kommer att ta sökt tillstånd avseende deponering i anspråk.

Östhammars kommun önskar ett förtydligande från SKB avseende om massorna på upplaget enbart kommer utgöra bergupplag eller deponi eller om upplagda massor vid någon tidpunkt samtidigt kan komma att utgöra bergupplag och deponi inom olika delar av upplaget.

SKB anger i punkt 74 i ansökan att, utöver de villkor som föreskrivs för deponiverksamheten, även de villkor som föreskrivs för bergupplaget i KBS-3-målet kommer att gälla för det fall det blir aktuellt med deponering av inert avfall. Kommunen anser att de villkor som är relevanta att föreskriva för deponin bör regleras i detta mål och inte genom hänvisning till villkor som föreskrivs och åtaganden som lämnas i ett annat mål. I denna del hänvisar kommunen också till vad som anförs nedan angående SKB:s förslag till villkor 1 och 2.

Östhammars kommun anser att de villkor som är relevanta att föreskriva för deponin bör regleras i detta mål och inte genom hänvisning till villkor som föreskrivs och åtaganden som lämnas i ett annat mål.

Hantering av lakvatten

SKB anger i fråga om hantering av lakvatten från bergupplaget att lakvattnet kommer att genomgå avskiljning för att sedan ledas vidare för rening med avseende på kväve. Östhammars kommun uppfattar att detta gäller även för det fall bergupplaget blir att betrakta som en deponi.

SKB anger i punkt 37 i ansökan att kvävereningen av lakvattnet sannolikt kommer att samordnas med rening av kvävehaltigt länshållningsvatten från bergarbeten. Vidare anger SKB i punkt 72 i ansökan att villkor avseende krav på

rening och vidare hantering av lakvatten från bergupplaget bör regleras i KBS-3-målet samordnat med övriga frågor om rening.

Östhammars kommun önskar ett förtydligande från SKB om hanteringen av lakvattnet kommer att samordnas med reningen av kvävehaltigt länshållningsvatten eller inte. För det fall så inte sker, eller det är osäkert om så kommer ske, anser Östhammars kommun att SKB bör förtydliga hur rening av lakvatten i så fall kommer att ske.

Tillverkning av betong

Vid uppförande och drift av Kärnbränsleförvaret – både för arbeten under och ovan mark – kommer SKB ha ett behov av betong. SKB söker nu tillstånd för att uppföra och driva en egen anläggning för betongtillverkning istället för att köpa in betong från en extern anläggning.

Kommunen framförde under samrådet att betongtillverkning vid slutförvaret för låg- och medelaktivt avfall (SFR) borde utredas som alternativ i MKB:n, vilket SKB gjort. I alternativredovisningen anför SKB att eftersom Kärnbränsleförvarets behov av betong sträcker sig längre i tid än SFR:s behov, är det mer effektivt att förlägga betongstationen vid Kärnbränsleförvaret.

Östhammars kommun önskar ett klargörande från SKB angående om betongstationen vid Kärnbränsleförvaret även kommer att tillverka betong för SFR och eventuell annan verksamhet.

Vattentillförsel

Östhammars kommun framförde i samband med samrådet våren 2023 att det av ansökningshandlingarna bör framgå varifrån SKB avser att hämta vatten till betongtillverkningen. I avsnitt 5.3.3 i MKB:n framgår att vatten för betongtillverkningen planeras att utgöras av avsaltat och återmineraliserat havsvatten, men det framgår fortsatt inte varifrån detta vatten avses att hämtas.

SKB har uttryckt avsikt att anlägga en avsaltningsanläggning för Kärnbränsleförvaret alternativt att nyttja tillståndsgiven anläggning vid SFR för ändamålet. Om SKB ska anlägga en ny avsaltningsanläggning krävs tillstånd för havsvattenuttag och om den tillståndsgivna anläggningen vid SFR ska nyttjas anser kommunen att det krävs en anmälan om ändring, vilket kommunen uppfattat att även SKB anser.

Östhammars kommun kvarstår, med hänvisning till att SKB såvitt kommunen känner till inte har inkommit med vare sig en ansökan om tillstånd eller anmälan gällande avsaltningsanläggning, med sin fråga angående varifrån SKB avser att hämta vatten för betongtillverkning.

Hantering och rening av vatten från betongtillverkningen

SKB har i ansökan anført att vatten som inte kan återanvändas kommer att samlas upp i tankar och sedimentationsanläggning samt provtas för att därefter genomgå lämplig rening. SKB har i avsnitt 5.5.4 i MKB:n vidare anført att om innehållet i vattnet överskrider specifika riktvärden kommer det att renas före utsläpp till recipient.

Östhammars kommun önskar ett förtydligande från SKB angående vilken rening som avses med "lämplig rening" samt hur denna avses kontrolleras och regleras.

Naturgrus

I ansökan anger SKB att den ballast som kommer användas för betongtillverkningen är fingrus och grus från den inledande krossningen. Naturgrus kommer användas i betongtillverkningen endast om det är motiverat av strålsäkerhetsmässiga krav.

Frågan om användning av naturgrus för betongtillverkning behandlades även i prövningen av SFR och vid huvudförhandlingen för SFR åtog sig SKB att inte använda naturgrus om det inte var påkallat av strålsäkerhetskrav.

Östhammars kommun uppfattar att SKB även för betongtillverkningen vid Kärnbränsleförvaret åtar sig att inte använda naturgrus om det inte är påkallat av strålsäkerhetsmässiga krav. Under förutsättning att SKB åtar sig detta anser kommunen inte att frågan om användning av naturgrus behöver villkorsregleras.

Kommunen anser dock att det är lämpligt att åtagandet om att enbart använda naturgrus när det är påkallat av strålsäkerhetsmässiga krav även omfattar att SKB, förslagsvis i miljörapporten, ska redovisa eventuell användning av naturgrus vid betongtillverkningen och motivet för detta.

Grundvattenbortledning ovan mark

Vid uppförandet av Kärnbränsleförvarets ovanmarksanläggningar kommer det, enligt Tilläggsansökan, att krävas schaktning under grundvattenytan och därmed uppstå behov av grundvattenbortledning.

Viss grundvattenbortledning har beskrivits tidigare i KBS-3-målet men i Tilläggsansökan anger SKB att den fortsatta projekteringen har visat att det kan bli aktuellt med fler och större schakt än vad som tidigare beskrivits. Kommunen uppfattar även att delvis andra områden än vad som tidigare beskrivits i KBS-3-målet nu påverkas då enskilda schakt, och därmed grundvattenbortledning, kommer att utföras även utanför driftområdet.

Östhammars kommun uppfattar att beskrivningen av schakternas utbredning och det behov av grundvattenbortledning som kan uppstå för Kärnbränsleförvarets ovanmarksdelar i sin helhet regleras i det här aktuella målet.

Om SKB:s avsikt inte är att samtliga schakter ovan mark och samtlig grundvattenbortledning från Kärnbränsleförvarets ovanmarksanläggningar ska regleras i det här aktuella målet önskar kommunen ett förtydligande angående vad som omfattas av respektive mål.

Behov av skyddsåtgärder

SKB beskriver ett antal skyddsåtgärder och försiktighetsmått för att minimera påverkan och konsekvenser av de planerade schaktningsarbetena med tillhörande grundvattenbortledning för Kärnbränsleförvarets ovanmarksanläggningar.

Östhammars kommun anser att det finns otydligheter både gällande vilka schakt de redovisade skyddsåtgärderna avser och om de föreslagna skyddsåtgärderna är att se som åtaganden eller enbart förslag på möjliga åtgärder.

I avsnitt 6.5 i MKB:n beskrivs att schaktarbetena inom och i nära anslutning till driftområdet utgör de mest omfattande arbetena sett till schaktdjup och den tid som schakten bedöms vara öppna men att de, bland annat mot bakgrund av närheten till kylvattenkanalen och havet, inte bedöms ge upphov till någon hydrologisk påverkan på våtmarkerna. SKB anger vidare att vissa närliggande våtmarker och sumpskog kan påverkas av schaktarbeten i närheten av verksamhetsområdesgränsen, det vill säga av schaktarbeten utanför driftområdet, men att schakten inte bedöms vara öppna under längre tid än en vegetationsperiod.

I avsnitt 6.3 i MKB:n anges att om det finns behov av att minska inläckage av vatten till schakt kan tät stödkonstruktion behövas. I avsnitt 6.6 i MKB:n anges vidare att som en skyddsåtgärd föreslås att mätningar utförs för att styra behovet av försiktighetsåtgärder för att minimera en eventuell påverkan som sträcker sig till efterföljande vegetationsperiod. Vidare anges att vid behov kan enskilda schakt utföras sektionvis utanför vegetationsperioden. I Tabell 3-5 i MKB anger SKB att grundvattenbortledningen kommer pågå temporärt och sporadiskt under i huvudsak Kärnbränsleförvarets uppförandeskede om 10 år, men kan även vara aktuellt under Kärnbränsleförvarets driftskede om cirka 45 år.

Kommunen uppfattar mot bakgrund av detta att det inte kan uteslutas att det uppstår en påverkan som sträcker sig till efterföljande vegetationsperiod, även om schakten enbart är temporärt öppna. Därtill uppfattar kommunen att schaktning kommer att ske återkommande under hela uppförandeskedet och möjligen även under hela Kärnbränsleförvarets driftskede.

Kommunen anser, mot bakgrund av ovanstående, att angivna skyddsåtgärder kan vara av sådan betydelse för verksamhetens miljöpåverkan att det finns behov av reglering och att det inte enbart bör vara upp till verksamhetsutövaren att bedöma behovet av skyddsåtgärderna.

Östhammars kommun önskar ett förtydligande från SKB avseende om bolaget åtar sig att tillse att samtliga schakt, både innanför och utanför driftområdet, inte kommer vara öppna längre än en vegetationsperiod.

Östhammars kommun anser att det finns behov av villkorsreglering för skyddsåtgärderna och önskar därför att SKB föreslår villkor för att minimera risken för påverkan från grundvattenbortledningen. Om SKB inte anser att sådant villkor behövs önskar kommunen att SKB anger skälen för detta samt förtydligar sina åtaganden.

Östhammars kommun anser även att det är lämpligt att berörd tillsynsmyndighet bemyndigas att föreskriva ytterligare villkor om skyddsåtgärder och när dessa ska vidtas för att minimera påverkan till följd av grundvattenbortledningen.

Länshållningsvatten

Östhammars kommun framförde under samrådet under våren 2023 att det i MKB:n bör framgå vilka krav som ställs på länshållningsvattnet innan återinfiltration kan ske. I samrådsredogörelsen har SKB angett att vilka specifika krav som ska ställas på länshållningsvattnet inte bedöms ingå i avgränsningen av

denna MKB utan i KBS-3-målet. Kommunen uppfattar dock, som nämnts ovan, att samtlig grundvattenbortledning för Kärnbränsleförvarets ovanmarksdelar nu hanteras genom Tilläggsansökan och att endast grundvattenbortledning avseende undermarksdelarna därmed omfattas av KBS-3-målet.

Östhammars kommun vidhåller att SKB bör redovisa vilka krav som ställs på länshållningsvattnet från schakt hänförliga till ovanmarksdelarna innan återinfiltration kan ske samt hur vattnet ska hanteras om det inte uppnår dessa krav.

I sammanhanget vill kommunen uppmärksamma att kommunen även i sitt yttrande över SKB:s begäran om tillstånd i KBS-3-målet framför önskemål om förtydligande avseende vilka krav länshållningsvattnet ska uppnå för att få återinfiltreras till mark.

Vattenverksamhet i naturmark för kväverening

SKB har i bilaga K:34 i KBS-3-målet presenterat utredningar kring reningsteknik för kväverikt vatten där ett föreslaget reningsalternativ är naturlig rening i våtmark. För att möjliggöra uppförandet av en reningsanläggning i våtmark behöver SKB, enligt Tilläggsansökan, anlägga en ledning från lakvattendammen till våtmarken, eventuellt kulvertera ett befintligt dike samt gräva och fylla ut vissa delar av våtmarken. Det som SKB, som kommunen uppfattar det, söker tillstånd för i Tilläggsansökan är enbart åtgärder för att möjliggöra rening i våtmark och krav på rening av utsläpp till vatten avses regleras i KBS-3-målet.

SKB anför i Tilläggsansökan (punkt 59-61) att om vissa skyddsåtgärder och försiktighetsmått vidtas så kan risk för påverkan på naturvärden och skyddade arter reduceras till acceptabla nivåer.

Grumling

I avsnitt 7.5.1 i MKB:n anges att grumlingsbegränsande åtgärder planeras att vidtas om arbeten sker i diken och våtmark när dessa är vattenförande. Under förutsättning att så sker bedömer SKB att arbetena i vattenområdet inte kommer medföra betydande påverkan på vattenkvalitet eller vattenmiljön.

Östhammars kommun konstaterar att det inte föreslås något villkor för arbeten i vatten annat än genom föreslaget villkor 2 som hänvisar till KBS-3-målet. För KBS-3-målet föreslås ett villkor avseende arbete i vatten (C9) som innebär att sådana arbeten ska ske med försiktighet och vid risk för grumling i Asphällsfjärden ska grumlingskydd användas. Därutöver noterar kommunen att SKB i begäran om tillstånd för Kärnbränsleförvaret, punkt 71, anger att några särskilda villkor för nu aktuella åtgärder i vattenområde och våtmarker inte föreslås i KBS-3-målet utan frågan får istället hanteras inom ramen för prövningen av Tilläggsansökan.

Östhammars kommun anser, mot bakgrund av den risk för grumling i diken och våtmark som beskrivs i MKB:n, att det i det här aktuella målet bör föreskrivas ett särskilt villkor som anger att grumlingskydd ska användas vid risk för grumling i vatten, oavsett om risken avser Asphällsfjärden eller inte.

Övriga skyddsåtgärder och försiktighetsmått

I avsnitt 7.5.2 i MKB:n anges att bedömningen av påverkan på naturmiljön av åtgärderna i naturmark för att möjliggöra kväverening förutsätter att vissa skyddsåtgärder och försiktighetsmått vidtas. De försiktighetsmått som listas är följande:

- Anläggande av systemet för kväverening genomförs under tidsperioden oktober till mitten av mars.
- Eventuella avverkningar i skogsmiljöer görs inte under häckningstid för fåglar.
- Orkidén nästrot ska undvikas vid ledningsdragningar.

Kommunen uppfattar att ovan angivna skyddsåtgärder och försiktighetsmått är av sådan vikt för miljöbedömningen att de kommer behöva vidtas.

Östhammars kommun önskar ett förtydligade från SKB angående skäl för att ovanstående åtgärder inte föreslås regleras i villkor. Om SKB inte anser att åtgärderna ska utgöra villkor för verksamheten anser kommunen att de i vart fall är att se som åtaganden.

SKB:s förslag till villkor

SKB har i Tilläggsansökan föreslagit ett antal villkor för sökta åtgärder och verksamheter. Östhammars kommun har inga synpunkter på SKB:s villkorsförslag 3-4 samt 6-7. I övrigt bemöter kommunen nedan SKB:s förslag till villkor.

Villkor 1

Föreslaget villkor 1 innebär att verksamheten ska utföras i huvudsaklig överensstämmelse med vad som angetts i ansökan och vad sökanden åtagit sig i målet.

Östhammars kommun har ingen synpunkt på utformningen av villkoret som sådant men noterar att det genomgående i Tilläggsansökan hänvisas till beskrivningar av sådant som gjorts inom ramen för KBS-3-målet samt att SKB önskar att huvudsakligen reglera verksamheten genom samma villkor som gäller för KBS-3-målet. Det medför att det kan uppstå oklarheter kring vad som kan anses ha angetts i Tilläggsansökan och vad SKB därmed kan anses ha åtagit sig i det här aktuella målet.

Östhammars kommun önskar att SKB ger in en sammanställning av de åtaganden som gjorts i förhållande till aktuella verksamheter i detta mål, även om de finns beskrivna i KBS-3-målet.

Villkor 2

SKB föreslår följande villkor 2:

Villkor som föreskrivits i mark- och miljödomstolens dom den [...] i mål M 1333-11 beträffande buller, utsläpp till luft och vatten och arbeten i vatten (villkor [...]), ska gälla även för detta tillstånd.

SKB anför att det i de flesta fall inte finns behov av ytterligare eller strängare villkor för verksamhet i Tilläggsansökan än vad som föreslagits i KBS-3-målet

(mål M 1333-11). SKB har med stöd härav föreslagit att villkor 2, som hänvisar till reglering i ett annat mål, reglerar den verksamhet som Tilläggsansökan omfattar.

Östhammars kommun har förståelse för att de verksamheter och åtgärder som omfattas av Tilläggsansökan till viss del utgör samma verksamhet och åtgärder som har beskrivits och som kommer att regleras i KBS-3-målet. Kommunen anser dock, av de skäl som redovisas nedan, att villkor uttryckligen bör regleras för respektive verksamhet som beskrivs i de olika målen. Att så som SKB föreslår genom villkor 2 hänvisa till villkor som förskrivs i ett annat mål är, enligt kommunens uppfattning, rättsosäkert. Det kan bli otydligt vad en villkorsreglering i KBS-3-målet egentligen reglerar i detta mål.

Kommunen ifrågasätter även hur villkoret ska tillämpas för det fall SKB i framtiden ansöker om villkorsändring eller ändringstillstånd med förändrade villkor för verksamheten i något avseende och ett eller flera av de villkor för Kärnbränsleförvaret som aktualiseras genom föreslaget villkor 2 ändras. Med beaktande av att villkor 2 hänvisar till ett specifikt målnummer och datum för dom skulle äldre lydelse i villkor alltså gälla för verksamheterna som omfattas av Tilläggsansökan, trots att det skett en ändring av verksamheterna genom ändring av tillståndet som meddelats i KBS-3-målet. Kommunen ser i sådana fall hellre att ändringstillstånd behöver sökas i förhållande till villkor som föreskrivits i både KBS-3-målet och nu aktuellt mål.

Därtill har SKB för Kärnbränsleförvaret föreslagit att frågan om utsläpp till vatten skjuts upp under en provotid där förslag till slutliga villkor ska lämnas in till domstolen senast två år efter att bergarbetena påbörjats. Föreslaget villkor 2 i Tilläggsansökan omfattar även en hänvisning till KBS-3-målets villkor för utsläpp till vatten. Hänvisning till målnummer och datum för mark- och miljödomstolens dom i KBS-3-målet innebär därmed att slutliga villkor för utsläpp till vatten inte regleras för nu aktuella verksamheter och åtgärder.

Östhammars kommun anser sammanfattningsvis att föreslagen reglering med hänvisning till ett annat mål är vare sig ändamålsenligt eller rättsäkert sett till den omfattande och komplicerade prövning som det nu är fråga om.

Östhammars kommun anser att det är lämpligt och mer rättsäkert att de villkor i KBS-3-målet som är aktuella även för verksamheterna i Tilläggsansökan uttryckligen regleras i detta mål och inte regleras enbart genom hänvisning till KBS-3-målet.

Villkor 5

SKB har föreslagit ett villkor som innebär att det för verksamheten på bergupplaget ska finnas kontrollprogram med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod.

Östhammars kommun har ingen synpunkt på föreslaget villkor i förhållande till kontrollprogrammets innehåll men noterar att SKB angett att förslag till kontrollprogram ska ges in till berörd tillsynsmyndighet senast tre månader *efter* att tillståndet tagits i anspråk. Kommunen anser att förslag till kontrollprogram lämpligen ska lämnas in tre månader *innan* tillståndet tas i anspråk.

Kommunen anser vidare att det är lämpligt att kontrollprogrammet för Tilläggsansökan tas fram i samråd med berörd tillsynsmyndighet. Kommunen framför även denna synpunkt i sitt yttrande avseende föreslaget villkor om kontrollprogram i KBS-3-målet (villkor A6), med hänvisning till att motsvarande villkor för SFR innebär att kontrollprogrammet ska tas fram i samråd med berörd tillsynsmyndighet.

Östhammars kommun anser att villkor om kontrollprogram ska kompletteras med tillägget att kontrollprogrammet ska tas fram i samråd med berörd tillsynsmyndighet samt ändras så att förslag till kontrollprogram ska lämnas in tre månader innan tillståndet tas i anspråk.

Övriga synpunkter

Kumulativa effekter

I Tilläggsansökan söker SKB tillstånd för vissa tillkommande verksamheter och åtgärder inom samma verksamhetsområde som i KBS-3-målet. SKB anför att verksamheterna och åtgärderna till stora delar redan beskrivits inom ramen för KBS-3-målet. Bland annat betongtillverkningen är dock en tillkommande verksamhet som inte sedan tidigare omfattats av KBS-3-målet. Även om betongtillverkningen inte är en tillståndspliktig verksamhet söker SKB nu tillstånd till verksamheten på frivillig grund och miljökonsekvenserna från verksamheten ska därför prövas.

SKB har i MKB:n för Tilläggsansökan anført att de sökta verksamheterna kan orsaka kumulativt buller men att SKB inom ramen för tidigare prövningar genomfört konservativa beräkningsfall från samtliga planerade verksamheter i Forsmark. SKB anför att mot bakgrund av den konservativa bedömning som tidigare gjorts bör de verksamheter som ingår i Tilläggsansökan rymmas inom tidigare kumulativa beräkningsfall och inte ge upphov till ytterligare bullerpåverkan.

Östhammars kommun uppfattar inte att tidigare beräkningar omfattat bullerpåverkan från betongtillverkning och kommunen menar att betongtillverkning, innefattande bland annat krossning av berg, genererar buller som inte kan anses vara försumbart även sett till samtliga verksamheter inom området. Kommunen anser inte att det är möjligt att ta ställning till betongtillverkningens bidrag till den samlade bullerbilden baserat på den information som redovisas i ansökan och MKB:n.

Östhammars kommun anser därför att de kumulativa effekterna av tillkommande verksamheter bör belysas ytterligare i förhållande till redan tillståndsgivna verksamheter i området samt de verksamheter och åtgärder som beskrivs i KBS-3-målet.

Ersättning för oförutsedd skada

I avsnitt A.3 i Tilläggsansökan har SKB bland annat yrkat att domstolen ska förordna att tiden för anmälan av anspråk på ersättning för oförutsedd skada från vattenverksamheterna bestäms till *tio* år efter utgången av arbetstiden. I punkt 114 anger dock SKB att tiden för anmälan av oförutsedd skada bör bestämmas till minimitiden, det vill säga *fem* år från utgången av arbetstiden.

Östhammars kommun önskar ett förtydligande angående vilken tid som SKB yrkar ska förordnas för ersättning för oförutsedd skada.

Östhammars kommun noterar vidare att SKB i begäran om tillstånd i KBS-3-målet yrkat att domstolen förordnar att tiden för anmälan av anspråk på ersättning för oförutsedd skada bestäms till 20 år efter arbetstidens utgång. I Tilläggsansökan anför SKB som skäl för att bestämma tiden till fem år att eventuella skador med anledning av arbetena som omfattas av ansökan kommer att kunna iakttas och dokumenteras omgående efter att verksamheterna påbörjats.

Kommunen noterar dock att verksamheterna och åtgärderna i de två målen är tätt sammankopplade, beskrivs genom hänvisningar i stor utsträckning i båda målen och åtgärderna i Tilläggsansökan utgör i viss mån förutsättning för genomförande av åtgärderna i KBS-3-målet. SKB anför även att de här sökta verksamheterna och åtgärderna till del bör villkorsregleras tillsammans med KBS-3-målet.

Östhammars kommun uppfattar således att dessa tillkommande åtgärder och verksamheter utgör en del av anläggningarna för ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall. Mot bakgrund av detta anser kommunen att eventuella oförutsedda skador till följd av åtgärderna inte kan ses separat från verksamheterna inom KBS-3-målet.

Östhammars kommun önskar ett förtydligande avseende skälen för att tiden för anmälan av anspråk på ersättning för oförutsedd skada ska fastställas till en annan tid i detta mål än för andra vattenverksamheter för Kärnbränsleförvaret.

Verkställighetsförordnande

SKB har begärt att tillståndet ska få tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft, så kallat verkställighetsförordnande. Som skäl för detta har SKB anfört i huvudsak samma argument som i begäran om tillstånd för KBS-3-målet.

Östhammars kommun har principiellt ingen invändning mot Tilläggsansökan och i och med regeringens tillåtlighetsbeslut står det klart att tillstånd för Kärnbränsleförvaret kommer att ges. Kommunen har ingen invändning mot verkställighetsförordnandet under förutsättning att det meddelas villkor och krav på skyddsåtgärder som säkerställer att det inte kan uppkomma en oförutsedd och oacceptabel påverkan på omgivningen samt att de förslag till skyddsåtgärder och villkor som kommunen föreslår tillmötesgår.

Risk- och sårbarhetsanalys

2023–2027

Östhammars kommun

Antas av	Kommunstyrelsen
Datum	2023-10-24
Ersätter tidigare version	Risk- och sårbarhetsanalys 2019
Gäller för	KS, nämnder, bolag/koncernen
Diarienummer	KS-2023-729

Innehåll

Sammanfattning	3
Bakgrund.....	3
Mål och syfte.....	3
Giltighet.....	4
1. Beskrivning av kommunen och dess geografiska område	4
1.1 Kommunens ansvarsområde och uppdrag.....	4
1.2 Östhammars kommuns organisation	5
1.3 Författningar.....	6
1.4 Övergripande beskrivning av kommunens geografiska område	6
1.5 De nya beredskapszonerna.....	7
1.6 Övergripande beskrivning av kommunal ledning och kommunal krisledning.....	7
2. Beskrivning av arbetsprocess och metod	8
2.1 Arbetsprocess	9
2.2 Metodval	9
2.3 Interna, externa och privata aktörer som har deltagit i arbetet	9
2.4 Material och underlag	10
2.5 Avgränsningar och motiv	10
3. Identifierad samhällsviktig verksamhet.....	10
3.1 Samhällsviktig verksamhet	11
4. Identifierade kritiska beroenden inom samhällsviktig verksamhet	13
5. Identifierade och analyserade hot och risker för Östhammars kommuns geografiska område	13
5.1 Klassificering av hot och risker.....	13
5.2 Motivering av riskindelning	14
5.3 Störningar/bortfall av de kritiska beroendena	14
5.3.1 Elbortfall	14
5.3.2 It/telefonibortfall	15
5.3.3 Vattenbortfall	15
5.3.4 Drivmedelbortfall.....	16
5.3.5 Lokalbortfall	16
5.3.6 Livsmedelsbortfall	16
5.3.7 Personalbortfall	17
5.4 Risker utifrån kommunens geografiska områdesansvar – andra olyckor.....	17
5.4.1 Kärnteknisk olycka	17
5.4.2 Farlig verksamhet.....	18
5.4.3 Oljeutsläpp	18
5.4.4 Dammbrott	19
5.5 Smittspridning.....	19
5.5.1 Epidemi, pandemi och epizooti.....	19

5.6 Övriga identifierade risker	20
5.6.1 Pågående dödligt våld och våldshandlingar med stora konsekvenser i skolan	20
5.6.2 Terrorism.....	20
5.6.3 Höjd Beredskap.....	21
5.6.4 Solstorm	21
5.7 Naturolyckor	22
5.7.1 Värmebölja.....	22
5.7.2 Torka	23
5.7.3 Skogsbrand- och gräsbrand.....	23
5.7.4 Storm.....	23
5.7.5 Invasiva arter.....	24
5.7.6 Översvämning	25
5.7.7 Ras och skred	26
5.7.8 Erosion	26
5.7.9 Dricksvattenförsörjning och saltvatteninträning	27
6. Beskrivning av identifierade sårbarheter och brister i krisberedskap inom Östhammar kommuns geografiska område	28
6.1 Sårbarheter och brister i förmåga	28
7. Bedömning av Kommunens generella krisberedskap	28
8. Genomförda och pågående åtgärder sedan förgående rapportering	28
8.1 Genomförda åtgärder	28
8.2 Pågående åtgärder	29
9. Behov av åtgärder.....	29
9.1 Fortsatt beredskapsarbete inom verksamheter	29
9.2 Beredskap inom upphandling.....	30
9.3 Behov av nya beslutade planer och utredningar.....	30
9.4 Åtgärder utifrån höjd beredskap.....	30
9.5 Åtgärder utifrån PDV	30
9.6 Övning och utbildning i beredskap	31

Sammanfattning

Risk- och sårbarhetsanalysen ger en bild av vilka risker, hot och sårbarheter som finns i Östhammars kommuns geografiska område och vilken förmåga Östhammars kommun har att motstå och hantera en svår samhällsstörning. Risk- och sårbarhetsanalysen är en del av en ständigt pågående process för att utveckla och bibehålla en god krisberedskap och förmåga att hantera störningar i Östhammars kommun.

Bakgrund

Enligt Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) ska kommuner och regioner minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred.

Kommuner och regioner skall analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa i kommunen respektive region och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet ska värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys.

Östhammars kommun ska senast den 31 oktober under det första kalenderåret efter ordinarie val till kommunfullmäktige ställa samman och rapportera resultatet av sitt arbete med risk- och sårbarhetsanalys till Länsstyrelsen.

Mål och syfte

Målen med Östhammars kommuns risk- och sårbarhetsanalys bygger på överenskommelse om kommunernas krisberedskap mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges kommuner och Landsting (SKL). Sveriges kommuner och regioner (SKR) har ersatt tidigare benämning SKL. Överenskommelsen mellan MSB och SKR förlängs och justeras att gälla till och med 31 december 2023.

Målen med risk- och sårbarhetsanalysen är att den ska:

- Ge underlag för planering och genomförande av åtgärder för att öka förmågan att kontinuerligt bedriva samhällsviktig verksamhet.
- Ge beslutsstöd för beslutsfattare och verksamhetsansvariga.
- Ge underlag för information om samhällets risker och sårbarheter till allmänheten.
- Bidra till att ge en bild över de risker och sårbarheter som finns i samhället i stort som kan påverka kommunens verksamhet och samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område¹.

¹ Sveriges Kommuner och Landsting, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2018). *Överenskommelse om kommunernas krisberedskap*. Stockholm

Syftet med risk- och sårbarhetsanalysen är att minska sårbarheterna i Östhammars kommun och stärka förmågan att hantera extraordinära händelser och samhällsstörningar.

Giltighet

Kommunstyrelsen fattar beslut om att anta denna risk- och sårbarhetsanalys. Därefter lämnas risk- och sårbarhetsanalysen in till Länsstyrelsen i två versioner, en öppen och en som omfattas av sekretess enligt OSL 18:13.

1. Beskrivning av kommunen och dess geografiska område

1.1 Kommunens ansvarsområde och uppdrag

Enligt lagstiftningen har kommuner och regioner ansvar för viktiga samhällsfunktioner som oftast är obligatoriska uppdrag. Kommuner och regioner kan även fatta beslut om att utföra andra uppdrag.

Kommunernas obligatoriska uppdrag:

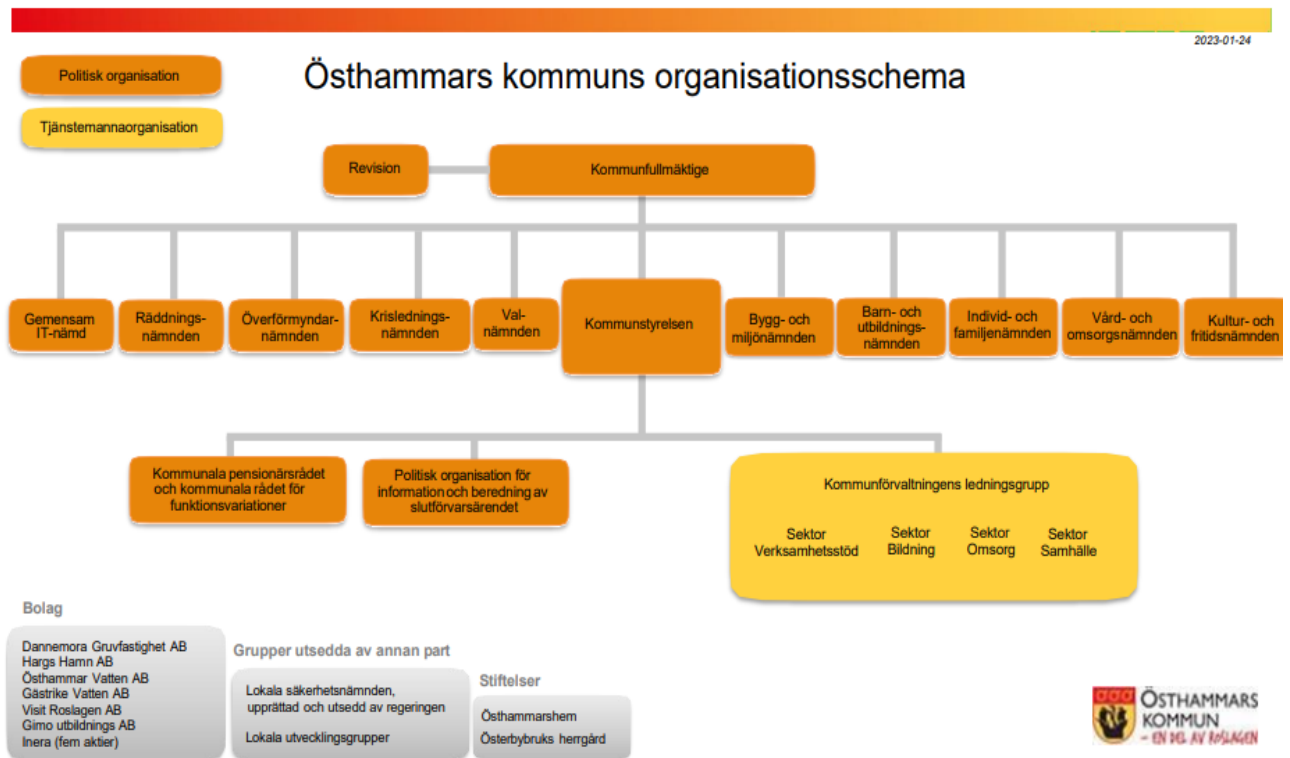
- Social omsorg (stöd och service-, samt äldre-, individ- och familjeomsorg)
- För-, grund- och gymnasieskola samt anpassad grundskola
- Plan- och byggfrågor
- Gator, vägar och farleder
- Fastighetsskötsel
- Miljö- och hälsoskydd
- Renhållning och avfallshantering
- Vatten och avlopp
- Räddningstjänst
- Civilt försvar
- Biblioteksverksamhet
- Bostäder

Andra uppdrag:

- Fritid och kultur
- Energi
- Sysselsättning
- Näringslivsutveckling

Verksamheten finansieras genom kommunalskatter, statsbidrag och avgifter. Det kommunala arbetet regleras främst i kommunallagen som är en ramlag för kommunerna medan kommunernas obligatoriska uppgifter styrs av speciallagar inom respektive område.

1.2 Östhammars kommuns organisation

Östhammars kommun har del i följande nämnder:

Överförmyndarnämnden är en gemensam överförmyndare för sex av åtta kommuner i Uppsala län: Uppsala, Tierp, Östhammar, Knivsta, Älvkarleby och Heby. Uppsala kommun är värdkommun.

Räddningsnämnden är en gemensam nämnd med det politiska ansvaret för räddningstjänsten i Tierps, Uppsala och Östhammars kommuner. Uppsala kommun är värdkommun.

Gemensamma nämnden för kunskapsstyrning för socialtjänst och angränsande hälso- och sjukvård i Uppsala län ska, utifrån ett gemensamt behov hos parterna, särskilt skapa förutsättningar för evidensbaserad/kunskapsbaserad praktik inom socialtjänst och angränsande hälso- och sjukvård. Parter i nämnden är Region Uppsala, Enköpings kommun, Heby kommun, Håbo kommun, Knivsta kommun, Tierps kommun, Uppsala kommun, Älvkarleby kommun och Östhammars kommun. Region Uppsala är värdorganisation.

Gemensam it-nämnd i Knivsta-, Heby-, Tierps-, Älvkarleby- och Östhammars kommuner. Nämndens ansvarsområde är övergripande it-strategiska och it-taktiska frågor samt it-operativa insatser för kommunerna. Tierps kommun är värdkommun.

Dessutom finns den lokala säkerhetsnämnden, som är en nämnd för insyn och information i säkerhets- och strålskyddsarbetet vid de kärntekniska anläggningarna i Forsmark och lyder under Miljödepartementet. Ledamöterna i lokala säkerhetsnämnden utses av regeringen efter förslag från kommunfullmäktige, vilket Östhammar kommun också är del av.

1.3 Författningar

Dessa författningar har beaktats i redovisningen av risk- och sårbarhetsanalys:

- Kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (2006:544) även kallad LEH.
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om kommuners och landstings risk- och sårbarhetsanalyser; MSB FS2015:5.

1.4 Övergripande beskrivning av kommunens geografiska område

Kommunen har stor yta och en utspridd befolkning. Större delen av kommunens yta används för jord- och skogsbruk medan kustvatten, insjöar och vattendrag också upptar betydande arealer. Landytan är 1503 km² varav nästan 74 % är skogsmark och kuststräckans längd, inräknat öar, är ca 3500 km. I kommunen finns även historiska bruksmiljöer. De är belägna i Österbybruk, Forsmark, Gimo och Harg.

De största arbetsgivarna i kommunen är bland andra:

- Forsmarks Kärnkraftverk AB
- Sandvik Coromant AB
- Östhammars kommun

Kommunala bolag och stiftelser

- Östhammarshem (stiftelse)
- Hargs Hamn AB (bolag)
- Östhammar Vatten AB (bolag)
- Dannemora gruvfastighet AB
- Österbybruks Herrgård (stiftelse)

Befolkning

I kommunen bor 22 344 invånare² och ca 32 % av dessa bor i mindre samhällen eller på landsbygden. De fem största tätorterna är Östhammar, Alunda, Gimo, Öregrund och Österbybruk. I kommunen finns öar med permanentboende befolkning där Gräsö är den största med över 600 invånare.

Näringsliv och sysselsättning

Östhammar är sedan länge en kommun präglad av kärnkraftindustrin (Forsmarks Kraftgrupp och SKB, Svensk Kärnbränslehantering, med relaterade verksamheter inom företagstjänster). Detta beroende har stärkts under 2000-talet och kommer fortsätta stärkas när byggnationen av slutförvaret för använt kärnbränsle samt utbyggnaden av slutförvaret inleds.

Sysselsättningsutvecklingen har varit kontinuerligt stark i Östhammars kommun under i stort sett hela 2000-talet. År 2022 var sysselsättningsgraden 85 %³.

² År 2022, 31:e december

³ Samma år var sysselsättningsgraden 79 % i Sverige. SCB befolkningsstatistik (2022). Hämtad: 2023-07-25

Turismen är en viktig näring. Kommunen har områden med höga naturvärden och ett vackert kust- och skärgårdslandskap, som innefattar de gamla hamnstäderna Östhammar och Öregrund. Befolkningen i dessa områden ökar flerfaldigt under sommarmånaderna.

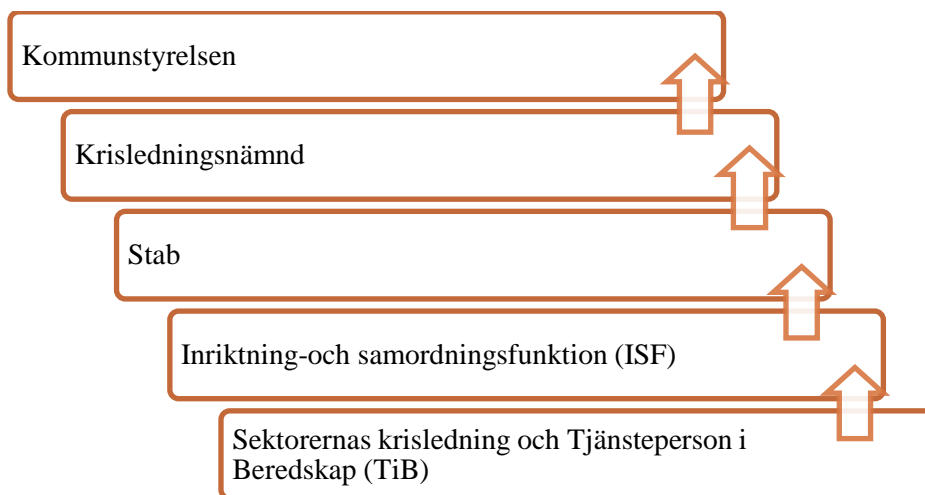
Infrastruktur och kommunikation

Delar av väg 288, mellan Alunda och Gimo har byggts om till mötesfri väg för att öka trafiksäkerheten, vägen är ett viktigt stråk för bland annat pendling, både med bil och med kollektivtrafik. Kommunens enda kollektivtrafikförmåga är bussar i linjetrafik. Vägarna 76, 288 och 292 är rekommenderade primära vägar för transport av farligt gods.

1.5 De nya beredskapszonerna

Från och med den första juli 2022 gäller nya zoner kring svenska kärnkraftverk. Det innebär att det finns en inre och en yttre beredskapszon samt en planeringszon. Utsträckningen på respektive zon är 5, 25 och 100 kilometer⁴. Den nya indelningen av zonerna ska förbättra möjligheterna att genomföra effektiva skyddsåtgärder. I samband med de nya zonerna har länsstyrelserna i berörda län tagit fram nya program för statlig räddningstjänst och sanering. Likaså byggs varningssystemen kring kärnkraftverken ut och jodtabletter utdelas i ett större område än tidigare, ut till den yttre beredskapszonens gräns på ca 25 km avstånd från kärnkraftverket.

1.6 Övergripande beskrivning av kommunal ledning och kommunal krisledning

I *plan för ledning och samordning vid samhällsstörning* beskrivs det hur Östhammars kommun ska leda och organiseras vid samhällsstörningar och höjd beredskap. Svensk krisberedskap utgår ifrån ansvarsprincipen, likhetsprincipen och närhetsprincipen. Det innebär att verksamheter ska hantera störningen på lika sätt som vid normalläge – så långt det är möjligt.

⁴ Strålsäkerhetsmyndigheten (2022). Nya beredskapszoner införs runt svenska kärnkraftverk. Hämtad: 2022-07-07

Kommunens tjänsteperson i beredskap (TiB) kan nås när som helst på dygnet och dess uppgift är att initiera och samordna det inledande arbetet vid en störning. TiB:en tillsammans med kommundirektör kan i samråd med stabschef aktivera en inriktning- och samordningsfunktion (ISF) om central krisledning behövs för att hantera störningen.

Inriktnings och samordningsfunktionen (ISF) är en icke permanent grupp med vissa fasta roller som fattar beslut om fortsatt hantering av störningen. Vid behov kan ISF kompletteras med deltagare från berörda verksamheter/aktörer. ISF är Östhammars kommuns initiala och avslutade krisledningsfunktion.

Kommunens stab aktiveras om ISF bedömer att störningen riskerar att bli mycket omfattande eller att det kräver ett större antal människor arbetar med störningen. Staben består av ett antal olika funktioner, i enlighet med Natostandard, som arbetar med bland annat omvärldsbevakning, omfallsanalyser, kriskommunikation och informationsdelning. Funktionernas huvudsakliga uppgift är att bistå stabens beslutsfattare med underlag och analys, därav har Östhammars stab befogenhet att fatta beslut om verkställighet. Vid aktivering av krisledningsnämnden övergår dock stabens ansvar från att fatta beslut till att bistå med beslutsunderlag till krisledningsnämnden.

Krisledningsnämnden fungerar som kommunens ledande politiska organ om kommunen drabbas av en händelse som avviker kraftigt från det normala. Det kan ske om Östhammar kommun står inför en allvarlig störning eller risk för allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner. Syftet med krisledningsnämnden är att beslut ska kunna fattas snabbt. I Östhammars kommun har krisledningsnämnden samma sammansättning som kommunstyrelsens arbetsutskott. Ordföranden i krisledningsnämnden, eller vid förhinder för ordföranden, vice ordföranden, bedömer om händelsen eller risk för händelse är av sådan dignitet att det föranleder att nämnden ska träda i funktion.

Kommunstyrelsen ansvarar för ledningen av den del av det civila försvaret som kommunen ska bedriva under höjd beredskap enligt lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. I de här fallen ska kommunstyrelsen verka för att den verksamhet som bedrivs i kommunen av olika aktörer samordnas och för att samverkan kommer till stånd mellan dem som bedriver verksamheten. Beredskapsfunktionen ansvarar för att under mandatperioden utbilda och öva kommunstyrelsen i uppgiften att under höjd beredskap ansvara för kommunens ledning.

2. Beskrivning av arbetsprocess och metod

Kommunen ska varje mandatperiod göra en analys av vilka extraordinära händelser som kan inträffa i fredstid och höjd beredskap samt hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten⁵.

I arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser ska det ingå att på ett systematiskt sätt identifiera, analysera och dokumentera om det finns sådana hot och risker inom kommunens

⁵ Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

ansvarsområde som synnerligen allvarligt kan försämra förmågan till verksamhet inom området, samt att bedöma hur sårbar verksamheten är mot dessa. Arbetet ska anpassas till kommunens behov och övriga förutsättningar⁶.

Resultatet ska värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys som redovisas skriftligen till länsstyrelsen⁷.

2.1 Arbetsprocess

Sammanställningen av Östhammars kommuns risk- och sårbarhetsanalys är i huvudsak baserad på inventering och identifiering av kritiska beroenden kopplat till risker och sårbarheter i de olika sektorernas verksamheter. Arbetet har bedrivits mellan hösten år 2022 till och med hösten år 2023. Varje sektor har med stöd av beredskapssamordnarna inventerat tänkbara risker, sårbarheter och beroenden. Dessa har sedan sammanställts i verksamhetsvisa beredskapsplaner som utgör en stor del av grunden till denna rapport.

Dispositionen är baserad på MSB:s föreskrifter och allmänna råd om kommuners och regioners risk- och sårbarhetsanalyser.

2.2 Metodval

Den metod som Östhammars kommun har valt att använda till risk- och sårbarhetsanalysen är den metod som FOI tagit fram på uppdrag av Stockholm stad, FOI:s modell för risk- och sårbarhetsanalys (FORSA). FORSA-modellen användes i kombinationen med kontinuitetsplaneringsarbetet i syfte att inhämta material till riskanalysen och samtidigt hjälpa verksamheterna framåt i kontinuitetsplaneringen. Valet av FORSA gjordes eftersom den uppfyller de krav som MSB ställer på en risk- och sårbarhetsanalys. FORSA-modellen består av sex block där de fem första är delar som ska ingå i den slutgiltiga risk- och sårbarhetsanalysen. Det sista blocket handlar om hur kommunen kan ta arbetet vidare i den egna verksamheten.

2.3 Interna, externa och privata aktörer som har deltagit i arbetet

Samtliga sektorer och verksamheter inom Östhammars kommuns har deltagit i arbetet med risk- och sårbarhetsanalysen. Dessutom har följande bolag och organisationer bidragit med information:

- Östhammarshem
- Hargs Hamn AB
- Gästrike Vatten AB
- Nevel AB
- Lantbrukarnas Riksförbund
- Svenska kyrkan
- Röda Korset
- Bygdegårdarna i kommunen
- Pensionärsföreningar
- Enskilda näringsidkare inom olika branscher (styrel-processen)

⁶ MSBFS 2015:5. *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Föreskrifter och allmänna råd om kommuners och landstings risk- och sårbarhetsanalyser*

⁷ Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

2.4 Material och underlag

Detta material och underlag har använts under arbetet med risk och sårbarhetsanalysen:

- Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om kommuners och regioners risk- och sårbarhetsanalyser
- FOI:s modell för risk- och sårbarhetsanalys (FORSA)
- Vägledning för risk- och sårbarhetsanalyser
- Överenskommelse om kommunernas krisberedskap
- Östhammars kommuns nödvattenplan
- Uppsala Länsstyrelse Klimat- och sårbarhetsanalys
- Uppsala Länsstyrelse Risk- och sårbarhetsanalys
- Säkerhetspolisens årsbok 22/23
- Styrel-processen, kontinuitetsplanering samt övningar med kommunens verksamheter.

2.5 Avgränsningar och motiv

Risk- och sårbarhetsanalysen är avgränsad till Östhammars kommuns verksamheter men innefattar också identifieringen av samhällsviktig verksamhet i det geografiska området. Risk- och sårbarhetsanalysen beaktar endast lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Det innebär att riskanalys och handlingsprogram enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor inte beaktas i detta dokument.

3. Identifierad samhällsviktig verksamhet

Redovisningen av identifierad samhällsviktig verksamhet utgår från nedanstående sektorer och funktioner.

Samhällssektor

Med samhällssektor avses i detta sammanhang de olika områden inom vilka viktiga samhällsfunktioner finns och samhällsviktig verksamhet kan identifieras.

Viktig samhällsfunktion

Viktig samhällsfunktion är ett samlingsbegrepp för de verksamheter som upprätthåller en viss funktionalitet. Varje sådan funktion ingår i en eller flera samhällssektorer och upprätthålls av en eller flera samhällsviktiga verksamheter.

Samhällsviktig verksamhet

Med samhällsviktig verksamhet avses de verksamheter, anläggningar, noder, infrastrukturer och tjänster som är av avgörande betydelse för upprätthållandet av viktiga samhällsfunktioner.

Endast verksamhet som absolut behövs för upprätthållandet av viktiga samhällsfunktioner vid allvarliga händelser eller kriser bör identifieras som samhällsviktig.

Samhällsviktig verksamhet kan vara av nationell, regional eller lokal betydelse.

Nationellt samhällsviktig verksamhet är verksamhet som vid ett bortfall eller störning i verksamheten kan leda till allvarliga nationella eller internationella konsekvenser.

Regionalt samhällsviktig verksamhet är verksamhet som vid ett bortfall eller en störning i verksamheten kan leda till allvarliga regionala konsekvenser.

Lokalt samhällsviktig verksamhet är verksamhet som vid ett bortfall eller en störning i verksamheten kan leda till allvarliga lokala konsekvenser.

3.1 Samhällsviktig verksamhet

Samhällsviktig verksamhet	Viktig samhällsfunktion	Samhällsviktig Verksamhet internt	Samhällsviktig verksamhet externt
Energiförsörjning	Produktion av el, distribution av el, värmeproduktion		Vattenfall, Nevel
Finansiella tjänster	Betalningar, tillgång till kontanter, centrala betalningssystemet, värdepappershandel	Kommunledningsförvaltningen, sektor verksamhetsstöd, sektor omsorg	Banker
Handel och industri	Bygg- och entreprenadverksamhet, detaljhandel, tillverkningsindustri m.m.	Sektor samhälle, byggprojektledning, fastighetsdrift	Sandvik Coromant AB, Skadeservice AB
Hälso- och sjukvård samt omsorg	Akutsjukvård, läkemedels- och materielförsörjning, omsorg om barn, funktionshindrade och äldre, primärvård, psykiatri, socialtjänst, smittskydd för djur och människor m.m	Sektor omsorg, sektor bildning, sektor samhälle	Region Uppsala, Praktikertjänst, Östhammarshem

Offentlig förvaltning -ledningsfunktioner -Stödfunktioner	Lokal ledning, regional ledning, nationell ledning, begravningsverksamhet, diplomatisk och konsulär verksamhet	Kommunledningsförvaltningen, lokal krisledning, sektor verksamhetsstöd	Svenska kyrkan, begravningsbyråer
Information och kommunikation	Telefoni (mobil och fast), internet, radiokommunikation, distribution av post, produktion och distribution av dagstidningar, webbaserad information, sociala medier m.m.	Kommunledningsförvaltningen, enheten för marknad och kommunikation, Östhammar Direkt, IT-nämnd	P4-Uppland, Post Nord, stadsnätet, mobiloperatörer
Kommunalteknisk försörjning	Dricksvattenförsörjning, avloppshantering, renhållning, väghållning m.m.	Sektor samhälle, avfallsenheten	Gästrike Vatten AB
Livsmedel	Distribution av livsmedel, primärproduktion av livsmedel, kontroll av livsmedel m.m.	Sektor Samhälle, sektor verksamhetsstöd, städ- och måltidsenheten	Livsmedelsbutiker
Skydd och säkerhet	Domstolsväsendet, åklagarverksamhet, militärt försvar, kriminalvård, kustbevakningen, alarmeringstjänst, tullkontroll, gränsskydd och immigrationskontroll, bevaknings- och säkerhetsverksamhet mm	Kommunal räddningstjänst	Polis, Militärt försvar, Bevakningspoolen

Transporter	Flygtransport, järnvägstransport, sjötransport, vägtransport, kollektivtrafik mm		Hargs Hamn AB, Region Uppsala
-------------	--	--	----------------------------------

4. Identifierade kritiska beroenden inom samhällsviktig verksamhet

Ett kritiskt beroende definieras av MSB som något som är avgörande för att samhällsviktiga verksamheter ska kunna fungera. Sådana beroenden karaktäriseras av att ett bortfall eller en störning i levererande verksamheter relativt omgående leder till nedsättningar i funktioner, som kan få till följd att en extraordinär händelse inträffar⁸.

- El
- Vatten
- Lokaler
- Livsmedel
- It/telefoni
- Personal
- Drivmedel

Under kontinuitetsplaneringsarbetet med alla verksamheter har ovanstående kritiska beroende identifierats. De sju kritiska beroenden har varit återkommande och kommunövergripande hos de allra flesta verksamheterna samt hos de intervjuade externa aktörerna.

5. Identifierade och analyserade hot och risker för Östhammars kommuns geografiska område

5.1 Klassificering av hot och risker

Ett antal olika hot och risker har identifierats inom Östhammars kommuns olika verksamhetsområden samt geografiska område. Arbetet med risk- och sårbarhetsanalysen ska särskilt beakta situationer som uppstår hastigt, oväntat och utan förvarning, eller situationer där det finns ett hot eller risk att ett sådant läge kan komma att uppstå. I analysen har Östhammars kommun valt att även inkludera vissa risker av mer långsiktig karaktär. Detta för att inte förbise sådana kriser som klimatförändringar, pandemier och andra händelser med ett något långsammare händelseförlopp eller som inte har lika tydlig början eller slut. I analysen

⁸ MSBFS 2015:5. Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om kommuners och landstings risk- och sårbarhetsanalyser.

har Östhammars kommun valt att lägga tonvikten på konsekvenserna som uppstår och hur de olika riskerna/störningarna påverkar kommunens samhällsviktiga verksamheter.

Riskkategorier för den kommunala redovisningen:

- Störningar/ bortfall av kritiska beroenden
- Risker utifrån kommunens geografiska områdesansvar
 - Andra olyckor
 - Sjukdomar
 - Övriga identifierade risker
- Naturolyckor

5.2 Motivering av riskindelning

Östhammars kommun har resonerat i samband med riskidentifieringen av *störningar/bortfall av kritiska beroenden* att oavsett vad som har drabbat verksamheten och oavsett scenario så blir konsekvensen av ett bortfall eller en störning av ett eller flera kritiska beroenden. För att exemplifiera är bortfallen detsamma om verksamheterna drabbas av strömavbrott, snöstorm, manuell fränkoppling eller cyberangrepp det vill säga ett it/telefonibortfall och el-bortfall etc.

Östhammars kommuns övergripande ambition är att fortsatt bedriva verksamhet oavsett störning, därav ska det finnas en beredskap i varje verksamhet att förebygga eller minska konsekvenserna av de sju bortfallen i form av beredskapsplaner.

5.3 Störningar/bortfall av de kritiska beroendena

5.3.1 Elbortfall

Elförsörjningen innefattar produktion, distribution och slutanvändning av el som i sin tur består av tre systemnivåer med stamnät, regionnät och lokala nät. Även om det svenska elsystemet är driftsäkert är det sårbart för olyckor, sabotage, tekniska fel och extremt väder. Lokalnäten utsätts ofta för avbrott i samband med väderrelaterade händelser medan region- och stamnäten inte är lika känsliga, särskilt inte stamnäten. Väderrelaterade problem så som storm, åska och värmeböljor utgör ett hot mot det svenska elsystemet. Under vintern 2022 blev Sverige, även Östhammars kommun, medvetna om hur omvärldsfaktorer som bland annat osäkerhet i naturgas på kontinenten, ingen elhandel mellan Ryssland och Europa och minskad elproduktion i Frankrike ökar risken för i effektbrist. Risken för effektbrist gick från låg till reell risk (vintern 2022), vilket ökar risken för manuell fränkoppling (MFK). Östhammars kommun arbetade under hösten 2022 med styr-el utifrån de kriterier som MSB har fastställt gällande prioriteringsordning.

Östhammars kommuns riskanalys visar att sannolikheten för ett elbortfall varierar mellan *mycket hög* till *medelhög* beroende på årstid och skulle utifrån bortfallets längd kunna orsaka mycket allvarliga konsekvenser. Hela samhället och flera samhällsviktiga sektorer är beroende av el, i syfte att säkra dricksvattenförsörjningen, värme, livsmedel, transporter, IT-system och elektroniska kommunikationer. Bortfallets längd är av stor betydelse för hur stora konsekvenserna blir. Flera utav kommunens verksamheter kan fortsätta bedriva sin verksamhet om elavbrottet endast pågår ett fåtal timmar, medan endast ett mycket kort bortfall skulle kunna få livshotande konsekvenser inom sektor omsorgs verksamheter.

Risk identifierad i risk- och sårbarhetsanalysen som omfattas av sekretess enligt OSL 18:13 och återfinns i bilaga 1.

5.3.2 It/telefonibortfall

Under bortfall *it/telefoni* ingår störningar i elektroniska kommunikationer som påverkar våra telefon- och dataförbindelser. Telefon- och dataförbindelser används bland annat för kommunikation, drift, betalning och larm. Tillsammans med elbortfall är ett it/telefonibortfall den risken som skulle vara direkt avgörande för att upprätthålla kommunens samhällsviktiga verksamheter.

Ett it/telefonibortfall kan orsakas av bland annat; mänskliga hot (kan både vara antagonistiska hot i form av angrepp och icke antagonistiska hot i form av misstag), tekniska hot (i form av systemfel), naturhot (som till exempel väderfenomen) och elbortfall.

En risk som kan orsaka it/telefonibortfall är cyberattacker. Angrepp kan ske mot vissa typer av system som ständigt är uppkopplade mot internet vilket gör dem sårbara för elektroniska angrepp i form av överbelastningsangrepp, intrång och direkta sabotage. I de fall där leverantörerna av olika system har långtgående åtkomst eller viss hård- eller mjukvara som är nödvändigt för en viss verksamhet blir det extra allvarligt när ett angrepp sker hos leverantören eller leveranskedjan som sådan⁹. I takt med att funktioner i samhället knyts till sammankopplade system bedömer Säkerhetspolisen att cyberangrepp riskerar att få allt värre konsekvenser. Att upprätta robusthet inom teknisk infrastruktur och försörjningssystem är en viktig del i arbetet med krisberedskap och civilt försvar.

Risk identifierad i risk- och sårbarhetsanalysen som omfattas av sekretess enligt OSL 18:13 och återfinns i bilaga 1.

5.3.3 Vattenbortfall

Dricksvatten är den viktigaste resursen människor behöver för att överleva. Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel och har flera beroenden till samhällsviktig verksamhet. Dricksvattenförsörjningen är därmed samhällsviktig och hela kedjan med vattenproduktion och distribution ges högsta prioritet. Ett stort arbete läggs på förebyggande och förberedande arbete och på en drift som kan säkerställa en robust och trygg försörjning - även i kristider.

Scenarion som kan leda till ett vattenbortfall är exempelvis naturhändelser, olyckor, läckor, elavbrott eller sabotage. I Uppsala läns Klimat- och sårbarhetsanalys beskrivs bland annat att klimatförändringarnas påverkan på vattenresurserna och att i hela länet finns en ökad risk för föroreningar. Ett förändrat klimat bedöms även påverka grundvattennivåerna dels som en direkt effekt av klimatförändringarna och dels som en följd av ett ökat grundvattenanvändande (mer om detta kan läsas i avsnitt 5.7.9). Under 2022 och 2023 pågick arbetet med att ta fram Östhammars kommuns nödvattenplan, vilket ska spegla de förutsättningar som kommunen och Gästrike Vatten AB (GVAB) har. Den behandlar hur, var och när allmänheten kan få tillgång till nödvatten – och i vilka volymer. Nödvattenplanen ger riktlinjer för nödvattenförsörjningen i kommunen, planen kommer även att resultera i en

⁹ Säkerhetspolisens årsbok 2022-2023.

åtgärdsplan som beskriver hur kommunen och GVAB fortsatt ska arbeta för att minska konsekvenserna av ett vattenbortfall och jobba förebyggande. Planen antogs av kommunfullmäktige 12:e september år 2023.

Risk identifierad i risk- och sårbarhetsanalysen som omfattas av sekretess enligt OSL 18:13 och återfinns i bilaga 1.

5.3.4 Drivmedelbortfall

Ett drivmedelsbortfall kan uppstå på lokal, regional eller nationell nivå. Strejker, kraftigt ändrad energipolitik, handelsembargo eller politisk oro är händelser som skulle kunna orsaka ett bortfall av drivmedel på regional eller nationell nivå och som även påverkar kommunen. Men det är framförallt störningar i elektroniska kommunikationer och elavbrott som kan påverka tillgången på drivmedel på lokal nivå. Östhammars kommun har i dagsläget ingen egen biogasproduktion eller använder biogas vid transporter.

Risk identifierad i risk- och sårbarhetsanalysen som omfattas av sekretess OSL enligt 18:13 och återfinns i bilaga 1.

5.3.5 Lokalbortfall

Kommunens verksamheter har i sin kontinuitetsplanering identifierat lokalbortfall som ett av de mer allvarigare bortfallen, både hög sannolikhet och hög konsekvens. Ett lokalbortfall i kommunen kan orsakas av bland annat brand, naturolyckor, vattenskada, åldrande fastighetsbestånd, byggnadsrelaterad ohälsa och dålig inomhusmiljö. Det finns många olika anledningar till varför en verksamhet inte kan nyttja sina lokaler och det finns få möjligheter att uppbringa ersättningslokaler i nuvarande fastighetsbestånd.

Att verksamheterna har en planering för lokalbortfall är en viktig del i kommunens planering för utrymning och som är en del av åtgärderna vid exempelvis brand, kärnteknisk olycka och höjd beredskap. Här ingår bland annat planering som för utrymningsplatser, mottagningsplatser, inkvarteringsplatser, systematiskt brandskyddsarbete och användande av trygghetspunkter.

För sektor omsorg får ett lokalbortfall, oavsett orsak, stora konsekvenser eftersom sjuka och sängliggande personer kan behöva transporteras. Det kan även vara mycket krävande att förflytta personer som har fysiska och/eller psykiska hinder och en sådan förflyttning kan orsaka social oro. En planering för lokalbortfall och/eller utrymning bör innehålla strategi för alternativ inkvartering lokalt men även regionalt. Samverkan med andra kommuner är nödvändigt i denna planering.

5.3.6 Livsmedelsbortfall

Ett livsmedelsbortfall kan orsakas av logistikstörningar i omvärlden. Konsekvenserna av livsmedelsbrist beror i hög grad på vilken beredskap invånarna själva har hemma. Inom äldreomsorgen är sårbarheten stor, eftersom människor där är beroende av kommunens matproduktion.

Östhammars kommuns måltidsenhet producerar cirka 4500 måltider per dag, utöver lunch och kvällsmål så tillagas i de flesta fall frukost och mellanmål på respektive avdelning. Kommunens omsorgs- och skolverksamheter har i sin kontinuitetsplanering identifierat ett stort beroende till måltidsverksamheterna för att de samhällsviktiga verksamheterna ska kunna bedrivas även vid scenarion som innehåller livsmedelsbortfall.

I och med måltidsenhetens kontinuitetsplanering finns idag (hösten 2023) en beredskap för att klara ett totalt bortfall på livsmedel i cirka två veckor, genom bland annat inköp av reservlager för livsmedel, specialkost samt dryck centralt på varje tätort.

En central del i planeringen för kommunens beredskap i syfte att stärka den civila beredskapen bör vara livsmedelsberedskap och lagerhållning.

5.3.7 Personalbortfall

I kontinuitetsarbetet bland kommunens verksamheter identifierades personalbortfall som en betydande risk för bedrivande av lagstadgad och samhällsviktig verksamhet. Även om erfarenheterna från Coronapandemin har bidragit till en större förståelse och förmåga att hantera personalbortfall kvarstår det faktum att ett plötsligt och/eller långvarigt bortfall av personal kommer att innebära en stor utmaning.

Verksamheterna har tagit fram planer för att hantera 20, 40 och 60%-iga personalbortfall på lång och kort sikt. De planer som arbetet har mynnat ut i består av olika prioriteringar dels inom olika enheter och dels inom hela sektorn. Verksamheterna har tagit höjd för om personalbortfallet inte kan lösas med exempelvis vikarier eller inhyrd personal.

5.4 Risker utifrån kommunens geografiska områdesansvar – andra olyckor

5.4.1 Kärnteknisk olycka

Östhammars kommun är en av tre kärnkraftskommuner i Sverige, Forsmarks kärnkraftverk är placerat i Forsmark vid upplandskusten och är Sveriges största elproducent med tre reaktorblock¹⁰. En olycka i en kärnteknisk anläggning som medför utsläpp av radioaktiva ämnen till omgivningen kommer att ha stor påverkan på samhället, även om utsläppet är litet. Sannolikheten för en kärnteknisk olycka på Forsmarks kärnkraftverk bedöms som låg. På ett kärnkraftverk kommer säkerheten alltid först. Säkerheten i en kärnteknisk verksamhet bygger på krav på konstruktion, drift och underhåll av anläggningarna med syfte att förhindra driftstörningar och incidenter. Alla kärntekniska anläggningar skyddas särskilt mot olika angrepp och sabotage som skulle kunna leda till en olycka.

En olycka vid Forsmarks kärnkraftverk som medför ett radioaktivt utsläpp skulle inte bara få påverkan på Östhammars kommun som organisation utan på hela samhället i stort. Länsstyrelsen Uppsala har i risk- och sårbarhetsanalysen för Uppsala län listat exempel på vilken påverkan en kärnteknisk olycka på Forsmark skulle få¹¹.

¹⁰ Forsmark (u.å.) Vattenfall.se. Hämtad: 2023-07-14

¹¹ Länsstyrelsen i Uppsala län (2022). *Risk- och sårbarhetsanalys för Uppsala län 2022*. ISSN 1400-4712

Exempel på detta är:

- påverkan på samhällsviktiga verksamheter inom olika samhällsområden
- påverkan på elförsörjningen i Sverige och i länet
- påverkan på befolkningen
- påverkan på kommunerna i de geografiska områden som berörs
- Påverkan på ekonomi och näringsliv.

De olika skyddsåtgärderna vid en kärnteknisk olycka är inomhusvistelse, utrymning och jodtabletter. I inre och yttre beredskapszon ska jodtabletter och varningsmottagare vara utdelade, befolkningen ska kunna varnas och det ska finnas en planering för utrymning och inomhusvistelse¹².

5.4.2 Farlig verksamhet

Med farlig verksamhet menas en verksamhet som medför risk för allvarliga skador på människor eller miljö¹³. Nya tillkommande verksamheter som bör omfattas av kraven enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor, fångas upp vid en årlig förfrågan till länets kommuner. Detta genomförs för att även bedöma om tidigare beslut om farlig verksamhet fortsatt bör gälla. Tillsynsansvaret över farlig verksamhet åligger kommunen. I Östhammars kommun finns två verksamheter som klassas som farlig verksamhet, Sandvik Coromant i Gimo och Forsmark kärnkraftverk i Forsmark, dessa två omfattas även av Sevesolagstiftningen¹⁴. En Sevesoverksamhet hanterar farliga ämnen i sådan mängd att en olycka kan innebära svåra konsekvenser för hälsa och miljö, om Sevesoverksamheten omfattas av den högre kravnivån ska den kommunala räddningstjänsten ha en insatsplanering för objektet.

5.4.3 Oljeutsläpp

Östhammars Kommun är en kustkommun vilket gör kommunen extra utsatt för en olycka till havs med oljeutsläpp som konsekvens. Fragila marina miljöer präglar de områden i kommunen som kan tänkas bli utsatta vid ett utsläpp. Kommunen har en lång kustlinje och en inre skärgård som trafikeras av såväl handelsfartyg som fritidsbåtar. I den inre skärgården ligger även Hargs Hamn som är en viktig bulkhamn för näringslivet i kommunen¹⁵. Sjöfartsverket har under hösten 2020 färdigställt muddring av inloppet till Hargshamn samt breddat farleden. Under 2022–2023 genomförs ytterligare tillbyggnader av kajanläggningen. Åtgärderna gör hamnen tillgänglig för större och mer djupgående fartyg och ökar kapaciteten och säkerheten. Dock innebär hamnar en ökad risk för oljeutsläpp.

Konsekvenserna av ett oljeutsläpp till havs är många; naturmiljön med sitt växt och djurliv skadas, stränder förorenas och sjöbottnar påverkas negativt. Oljeutsläpp kan också få stora

¹² Länsstyrelsen i Uppsala län (2022). *Program för räddningstjänst och sanering vid kärnteknisk olycka*. Länsstyrelsen meddelandeserie 2022:8 ISSN 1400-4712

¹³ 2 kap. 4 § lag (2003:778) om skydd mot olyckor

¹⁴ Verksamheterna omfattas av lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor

¹⁵ Muddring inledd i farleden till Hargs hamn (2020). Hargsamn.se Hämtad: 2023-07-07

socioekonomiska konsekvenser med effekter på flera funktioner eller näringar, t.ex. dricksvattenförsörjning respektive turism.

I angränsande vatten till Östhammars kommun finns det planer för storskalig vindkraft till havs. Vindkraftverk innehåller en stor mängd olja, upp emot 3000 liter. Mest känsligt i hanteringen av olja är byte i växellådsbaserade vindkraftverk. Även om tekniken för att minska riskerna för utsläpp är under utveckling så kommer ett potentiellt haveri av vindkraftverken alltid vara reellt.

5.4.4 Dammbrott

Risk identifierad i risk- och sårbarhetsanalysen som omfattas av sekretess OSL enligt 18:13 och återfinns i bilaga 1.

5.5 Smittspridning

5.5.1 Epidemi, pandemi och epizooti

En epidemi är ett utbrott av sjukdomar, som sprider sig mellan människor. En pandemi är en epidemi som innebär en omfattande global spridning av en sjukdom, som med stor sannolikhet kommer att påverka stora delar av vårt samhälle och världens befolkning. Det finns flera olika typer av sjukdomsrisker som kan drabba kommunens verksamheter och invånare¹⁶. Vi har i närtid upplevt en pandemi och sett hur det har påverkat samhället och kommunens verksamheter de senaste tre åren. I Östhammars kommun liksom i övriga Sverige, har graden av påverkan från pandemin under de två senaste åren varierat över tid. Detta beroende på hur omfattande smittspridningen varit, vilka restriktioner som har gällt i samhället samt hur många av de smittade som har drabbats av allvarlig sjukdom. Smittspridningen var som störst vintern 2020/2021, under våren 2021 och även i början av år 2022.

Samhället kan starkt påverkas av utbredd sjukskrivning och vård av sjukt barn. Personalfrånvaro inom samhällsviktig verksamhet kan orsaka störningar i samhällets funktionalitet. De mest sårbara kommunala verksamheterna är fastighetsdrift, vård och omsorg och skolan.

Epizooti är en allvarlig smittsam djursjukdom som kan utgöra ett hot mot människors eller djurs hälsa, i vissa fall kan en epizooti även vara en zoonos. Zoonoser är sjukdomar eller smittämnen som på ett naturligt sätt kan spridas mellan djur och människor.

Sannolikheterna för spridning av smittsamma sjukdomar bland både djur och människor är svår att bedöma. Dock har vi i närtid sett konsekvenserna av en pandemi och de påfrestningar en sådan kris ställer på samhället. En epizooti som drabbar primärproduktionen av livsmedel skulle allvarligt drabba enskilda producenter i kommunen.

¹⁶ Folkhälsomyndigheten (2019). Pandemiberedskap. Hur vi förbereder oss – ett kunskapsunderlag. Hämtad 2021-07-07

5.6 Övriga identifierade risker

5.6.1 Pågående dödligt våld och våldshandlingar med stora konsekvenser i skolan

Pågående dödligt våld, PDV, är när en eller flera gärningspersoner attackerar en plats eller byggnad med syfte att skada och/eller döda så många som möjligt. Tidigare händelser i Sverige och i utlandet visar på att skolan allt mer blir utsatt för pågående dödligt våld. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) publicerade år 2023 tillsammans med Polismyndigheten och Center för våldsbejakande extremism (CVE) en vägledning för våldshandlingar med stora konsekvenser i skolan¹⁷. I vägledningen som syftar till att höja medvetenheten och kunskapen om åtgärder före, under och efter en händelse används den nya definitionen *våldshandlingar med stora konsekvenser i skolan*. I och med den nya benämningen har svenska myndigheter frångått begrepp och termer som *PDV* och *Väpnat våld i skolan* för att beskriva attentat som sker i skolan.

Forskning visar på att attentat riktat mot skolan eller andra publika miljöer i allt större uträkning utförs av ensamma gärningspersoner eller en mindre grupp som använt sig av enkla metoder och där målet för attentatet varit allmänheten. MSB beskriver att det finns en avgörande punkt som skiljer de attentat som genomförs i skolan från de som genomförs i andra miljöer i samhället: Gärningspersonen är ofta en elev eller en tidigare elev. I en svensk kontext har det vanligaste tillvägagångssättet historiskt varit hugg- och stickvapen medan utanför Sverige är det mer vanligt att skjutvapen används. Attentaten har ofta haft ett mycket snabbt tidsförlopp och varit över inom några minuter. Det är också under de första minuterna som skadeutfallet har varit som störst, vilket innebär att de åtgärder som vidtas av skolpersonal och elever under de inledande minuterna av ett attentat har stor betydelse.

Hösten 2022 påbörjades ett arbete med att ta fram och revidera handlingsplaner för Hot & Våld i skolan, ett arbete som kommer att fortsätta 2023. I planerna beskrivs rutinerna för de stora skyddsåtgärderna som är larmning, utrymning, inrymning och utestängning. I MSBs nya vägledning är de nya råden fly, sök skydd, larmning. Enligt MSB bör dessa råd alltid vara utgångspunkt i arbetet med att öka skolsäkerheten. Utrymning, inrymning och utestängning är fortfarande centrala metoder i skyddet mot attentat och i stor utsträckning och ska stödja rekommendationerna som riktar sig till enskilda nämligen Fly – Sök skydd – Larma. Vilken metod som används beror på hur situationen ser ut.

5.6.2 Terrorism

Hösten 2023 höjde Säpo terrorhotnivån till en fyra på en femgradig skala, vilket betyder högt hot. Terrorattacker är mångbottnade fenomen eftersom de, förutom att skapa omfattande konsekvenser för samhället med döda och skadade människor och skador på teknisk infrastruktur, också skapar en oro och kan ge återverkningar i politiska system och samhällets grundläggande demokratiska värden.

Säpo beskriver att det försämrade säkerhetsläget innebär en direkt påverkan på Sverige. Under årsskiftet 2021 drabbades Sverige av en omfattande desinformationskampanj som enligt MPF, Myndigheten för Psykologiskt Försvar, är den största i Sveriges historia. Kampanjen målade

¹⁷ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2023). *Våldshandlingar med stora konsekvenser i skolan. En vägledning för skolpersonal och säkerhetsansvariga*. ISBN:987-91-7927-386-6

ut Sverige som ett fascistiskt land som kidnappar barn till muslimska föräldrar och uppmanade till våld samt underförstådda hot om våld och terror. Den så kallade LVU-kampanjen i kombination med koranbränningarna som resulterade i påsk-upploppen under våren 2022 har bidragit till en förändrad hotbild i och gentemot Sverige¹⁸.

Risken för terrorhot bedöms som medelhög med allvarliga konsekvenser. De antagonistiska hot eller hot om terrordåd mot Östhammars kommun är detsamma som för hela landet. Om det går det att läsa mer om i säkerhetspolisens och Musts årsböcker.

5.6.3 Höjd Beredskap

Det säkerhetspolitiska läget har hastigt blivit mycket mer allvarligt på grund av det anfallskrig som Ryssland inledde mot Ukraina februari 2022. Stora säkerhetsförändringar har därför behövts genomföras under en kort tidsperiod. För svenskt säkerhetspolitiskt vidkommande är Rysslands roll och agerande i Sveriges närområde av särskild vikt. Över tid har den militära aktiviteten i Sveriges närområde ökat.¹⁹ Sveriges ansökan om Nato-medlemskap förväntas, om den blir godkänd, ge effekter på utvecklingen av det civila försvaret. Detta kommer även att påverka kommunerna och den kommunala verksamheten. NATO:s baskrav respektive behov för värdlandsstöd syftar till för civil del att samhällsviktig verksamhet fungerar, vilket i en krissituation som innebär att den verksamhet som påverkas i sin tur förutsatt uppnår en viss nivå av resiliens²⁰.

I Sverige har planeringen för att kunna hantera situationer med höjd beredskap återupptagits. En känslig fas är gråzonen mellan fredstida påtryckningar och fullt utvecklad militär konflikt. En sådan period skulle kunna bestå utav ett antal orelaterade terrorhandlingar som belastar civila myndigheter följt av att det civila kommunikationssystemet störs ut²¹. Svårigheter som finns i sammanhanget är bland annat att identifiera när Försvarsmakten bör assistera civila myndigheter att övervinna säkerhetshot, och särskilja vad som är kriminalitet och vad som är krigsföring.

Vid höjd beredskap skulle angriparen troligtvis attackera civila mål och rikta in sig mot samhällsviktig verksamhet så som elförsörjning, livsmedel och dricksvatten. God civil krisberedskapsförmåga skulle kunna öka förmågan att skydda civil befolkningen, skydda viktiga samhällsfunktioner och lämna stöd till försvarsmakten.

5.6.4 Solstorm

En solstorm är ett utbrott på solen där strålning och elektriskt laddade partiklar slungas ut. I sällsynta fall sker extrema solstormar som kan leda till mycket allvarliga konsekvenser för samhällsviktig verksamhet och kritisk infrastruktur. Som exempel i modern tid kan nämnas störningen i Québec 1989 då över sex miljoner människor blev påverkade av ett omfattande strömavbrott orsakat av en GIC-störning, även kallad solstorm.

¹⁸ Försvarshögskolan (2023). *LVU kampanjen. Desinformation, konspirationsteorier, och kopplingarna mellan det inhemska och det internationella i relation till informationspåverkan från icke-statliga aktörer*. ISBN: 978-91-88975-28-7

¹⁹ Regeringen (2022). *Ett försämrat säkerhetspolitiskt läge – konsekvenser för Sverige*. DS 2022:7

²⁰ Totalförsvarets forskningsinstitut (2022). *Kommuners ansvar och roller i totalförsvarsutvecklingen*. FOI memo 7900

²¹ Totalförsvarets forskningsinstitut (2019). *Civilt försvar i gråzonen*. ISSN:1650-1942

I händelse av en extrem solstorm skulle system för elektronisk kommunikation, distribution av el, värme, vatten och livsmedel drabbas av omfattande störningar och avbrott. Konsekvenser kan också innebära att blåljusaktörerna blir överbelastade på grund av positionerings- och kommunikationssvårigheter och således inte har möjlighet att ta hand om alla inkomna larm. Trygghetslarm kan sluta att fungera då enheterna inte längre har tillgång till sin position eller kommunikation. Viss risk finns även för sjöfarten vid vår kust då kommunikation och navigationssystem riskerar att sättas ur spel vid en GIC-störning.

Solens aktivitet, den så kallade solfläckscykeln, varierar över en period på 9 – 13 år. Risken för GIC-störningar varierar i takt med solfläckcykeln och hela cykeln kulminerar under 2024 för att sedan sakta avta. Det medför att det kommer vara en ökad risk för solstormar mellan 2023-2025. Dock kan en stor solstorm ske när som helst under solfläckscykeln.

De effekter och den påverkan som solstormar kan komma att innebära, hanteras i de kommunala verksamheternas kontinuitetsplanering – elbortfall och IT-bortfall.

5.7 Naturolyckor

5.7.1 Värmebölja

Enligt SMHI:s klimatscenarier blir alla årstider varmare än idag. Det kan betyda att hösten håller i sig längre och våren kommer tidigare än idag. När vintern blir varmare kommer nederbörden oftare som regn istället för snö och antalet dagar då vi behöver uppvärmning minskar. Den största temperaturökningen sker på sommaren och därför kommer vi att få längre perioder med värmebölja än idag. En värmebölja är en längre period med höga dagstemperaturer. Enligt en definition som SMHI använt sig av är en värmebölja en period då temperaturen är minst 25 grader Celsius i minst fem dagar i sträck.

Östhammars kommuns tätorter växer, där det i planeringen är viktigt att se till vilka effekter som uppstår när en större yta blir hårdgjord och fler byggnader tillkommer. Hårdgjorda ytor absorberar i regel mer solljus och lagrar mer värme än grönytor och under natten avgår denna värme och höjer lufttemperaturen. Detta är generellt ett problem i större städer men det finns alltid en kumulativ effekt av förändringar som sker.

Konsekvenser

Perioder av höga temperaturer kan leda till allvarliga konsekvenser för personer med nedsatt hälsa och andra sårbara grupper som har svårt att skydda sig mot hettan. Förändringen kan även innebära stora påfrestningar på samhällsviktiga funktioner som äldreboenden, sjukhus och bostäder där mer omfattande kylning kan komma att behövas. Många av våra bostäder och verksamhetslokaler är inte byggda eller rustade för längre perioder av varma temperaturer. Även jord- och skogsbruket, djurhållningen och dricksvattenförsörjningen kan påverkas negativt av längre perioder med höga temperaturer. Värmeböljan under sommaren 2018 satte sina spår på jordbruket och djurhållningen där betet på många håll i Sverige tog slut och skördarna låg långt under det normala. Många blev beroende av inköpt foder vilket kan komma att bli mer vanligt med ett förändrat klimat.

I samhällsplaneringen är det viktigt att balansera med mindre och större gröna och blå strukturer, då träd, grönska och vatten kan vara en källa till skugga och hjälpa sänka

temperaturen. Att planera för dagvattenlösningar tidigt kan bidra till planeringen av gröna och blå strukturer i våra tätorter.

5.7.2 Torka

Enligt SMHI är torka ett stort begrepp som kan innefatta följande: lite nederbörd, låg markfuktighet, låga vattenflöden, låga vattennivåer i sjöar och låg grundvattennivå. Torka uppkommer när det varit väldigt lite nederbörd under en längre period, och det blir då brist på vatten i naturen. Högre temperaturer under vintern gör att nederbörden inte lagras som snö utan rinner bort. Även om årsnederbörden ökar, riskerar somrarna att bli torrare.

Konsekvenser

Torka kan komma att påverka yt- och grundvattenflödena på flera sätt och därmed vattenförsörjningen inom kommunen. Sommartorka kan orsaka problem för dricksvattenförsörjningen i områden med begränsade dricksvattentillgångar. Den kan också resultera i en ökad konkurrens om vattentillgångarna. Behovet av bevattning i jordbruket kan komma att öka och skapa bristförhållanden för hushåll, jordbruk och andra verksamheter.

Torkan skapar stora utmaningar för jordbruket och drabbar både djurhållning och växtodling. En situation med låg markvattenhalt innebär negativa konsekvenser för foder- och livsmedelsproduktionen med låga eller uteblivna skördar som följd. Detta är ett av skälen till att Östhammars kommun prioriterar vattenförsörjningen vid handläggning av planer och bygglov.

5.7.3 Skogsbrand- och gräsbrand

Östhammars kommuns totala landyta är till 73,9% täckt av skogsmark. Skogsbränder kan uppstå på grund av till exempel eldning, skogsavverkning eller blixtnedslag. Vid långvarig torka kan en liten antändning snabbt utvecklas till en omfattande brand. Under våren ökar risken för gräsbränder, ofta i torrt fjolårsgräs. Gräsbränder tenderar att sprida sig snabbt och är därför svåra att släcka, speciellt under blåsiga förhållanden. Även höga temperaturer, torka och ett förändrat klimat ökar risken för brand i skog och gräs.

Konsekvenser

När klimatet förändras ökar risken för en förlängd brandrisksäsong, antalet skogsbränder och utbredningen av dessa kan komma att öka. Detta innebär förhöjda risker för samhällsviktiga verksamheter, människors miljö, liv och hälsa, jord- och skogsbruket och djurhållningen. En effekt av ökad mängd bränder kan vara större belastning på kommunens och länets räddningstjänst och därmed en risk för dröjande insatser inom kommunen. Det är viktigt att underhålla kommunens vägnät för snabb framkomlighet för räddningsfordon samt röja sly och ris för att ta bort det som är lättantändligt som ökar riskerna för att bränder sprids snabbt.

5.7.4 Storm

Sverige drabbas då och då av kraftiga stormar. Stormarna leder ofta till avbrott i samhällsviktiga funktioner såsom el och telefoni. Stormarna kan medföra stora kostnader för samhället. Det är inte bevisat att fler och kraftigare stormar är ett resultat av klimatförändringarna. SMHI skriver om de komplexa förhållanden och sambanden som styr stormarnas banor, styrka och frekvens. Stormar gynnas exempelvis av en varmare havsyta och

mer vattenånga i atmosfären. Samtidigt kan denna uppvärmning leda till minskade skillnader mellan varma och kalla luftmassor, vilka spelar en viktig roll i utvecklingen av intensiva stormar. Detta kan i sin tur motverka uppvärmningens förstärkande inverkan på stormarnas utveckling. Även om det inte är bevisat att stormarna kan komma att öka i styrka eller frekvens, kan de kumulativa effekterna av klimatförändringarna ha konsekvenser för de risker som kommer med stormar. Varmare, blötare vintrar med minskad tjäle kan leda till ökade skador och förändrade förutsättningar.

Konsekvenser

Konsekvenser av en storm kan vara en stor andel stormfällda träd i skogarna. Virket måste ut från skogen innan temperaturerna stiger över +18 grader för att förhindra att skadeinsekterna förökar sig. Men även av säkerhetsskäl för människors liv och hälsa. Stormar kan ha konsekvenser på vattenståndet likt under stormen Per 2007, då det i Forsmark uppmättes ett normalvattenstånd 1,5 meter över det normala och 1,1 meter över det normala i Östhammarsfjärden. Detta i sin tur ökar risken för översvämning vilket har stora effekter på samhällsviktiga verksamheter, människors liv och hälsa med mera (se vidare under rubriken översvämning 5.7.6). De starka vindarnas påverkan på havsvattenståndet kan ha betydelse för planering av bebyggelse, både befintlig och framtida.

5.7.5 Invasiva arter

Invasiva arter är växter och djur som tagit sig till våra naturmiljöer med människans hjälp. De passar inte i våra ekosystem och kan sprida sig explosionsartat eller tränga ut inhemska växter och djur och ha negativa effekter på jord- och skogsbruk. De blir så kallade invasiva arter, som vi vill bekämpa eller kanske helt utrota om det går. De invasiva arterna är ett stort hot mot vår biologiska mångfald och skadar vårt ekosystem. Främmande arter betraktas som invasiva när de sprider sig snabbt och orsakar skador på naturen, människors hälsa eller ekonomin. Det kan handla om växter som tränger ut andra växter eller är giftiga, djur som äter upp eller konkurrerar ut andra djurarter eller djur som sprider sjukdomar. Dessa invasiva främmande arter medför även mycket stora samhällskostnader på grund av de skador de orsakar för infrastruktur, olika näringar och för bekämpning av dem. De kan vara väldigt svåra att bli av med.

Den som äger en fastighet har ett eget ansvar och skyldighet att vidta åtgärder om det finns EU-listade invasiva främmande arter på den egna fastigheten. Artlistan förändras löpande men i dagsläget (2023) gäller det jätteloka och jättebalsamin m.fl. Dessa är dock så spridda att utrotning kan vara omöjligt och Naturvårdsverket bedömer att de då ska hanteras med metoder som säkerställer att arten inte sprider sig vidare i naturen. Andra arter som (år 2023) inte omfattas av juridisk skyldighet att åtgärda men där frivillig bekämpning uppmuntras är t.ex. parkslide, blomsterlupin och kanadensiskt gullris.

Konsekvenser

I Östhammars kommun har vi problem med jättelokan vilken aktivt bekämpas av både kommunen och våra invånare. Jätteloka är en mycket konkurrenskraftig växt som bildar täta, höga bestånd och tränger undan inhemska arter. Den kan sprida sig kraftigt och har en

fröbank som kan vila flera år i marken. Varje blommande individ kan pollinera sig själv, vilket gör att en enda individ kan ge upphov till ett helt bestånd. Jättelokans växtsaft kan i reaktion med solljus irritera huden och ge symptom liknande brännskador. Det är därför mycket viktigt att använda skyddskläder vid hantering av jätteloka. Det finns flera andra invasiva växtarter som kommunen arbetar med att bekämpa eller minska bestånden av exempelvis jättebalsamin, parkslide, blomsterlupin, vresros med flera.

5.7.6 Översvämning

Med översvämning menas att vatten täcker ett område som normalt inte står under vatten. De bakomliggande orsakerna är olika beroende på om översvämningarna sker längs kusterna, vid vattendrag, vid sjöar eller i städer. Skyfall inträffar vanligen under sommarhalvåret, medan höga flöden i vattendrag inträffar under senhösten, vintern och vårens snösmältning. Östhammar kommun har sjöar och vattendrag som årligen påverkas av översvämning. Översvämningens risker beror i hög grad på faktorer såsom hur vattendragen regleras, vilka förebyggande åtgärder som vidtas samt hur bebyggelse och infrastruktur förändras. I tätorterna är dagvattenhanteringen en viktig insats för att bättre kunna hantera extrem nederbörd som orsakar stora vattenflöden.

För att minimera risken för översvämning föreslås platser för utveckling utanför stora lågpunkter för att minska risken för översvämning. Naturliga lågpunkter bör i planeringen utnyttjas för exempelvis dagvattendammar där vatten kan samlas och infiltreras i marken. Det är viktigt att arbeta för att dagvatten rent generellt hanteras inom nedfallsområdet och att ytor reserveras för att hantera en ökad nederbörd. Det finns flera fördelar med att uppehålla vatten i landskapet. När vattnet får längre uppehållstid i landskapet:

- ökar avdunstningen
- ökar infiltrationen i marken
- fylls grundvattenmagasinen
- minskar ytavrinningen
- minskar flödestopparna i vattendragen
- minskar erosionen
- minskar sedimenttransporten
- minskar näringstransporten
- blir vattendragets perioder med låga flöden kortare
- ökar den biologiska mångfalden

De ovan nämnda faktorerna är viktiga bitar för att se till att vattendrag som till exempel Olandsån inte översvämmas när avvattning sker från flera aktörer längs med åarna vilket riskerar att ge en ackumulerande effekt på recipienten. Översvämningar kan också öka riskerna för spridning av smittor och föroreningar från avlopps- och djuranläggningar.

Landsbygden i Östhammars kommun drabbas årligen av översvämningar i olika omfattning. Riskerna för att bebyggelse i tätort ska översvämmas bedöms som måttliga. Historiskt har tätorterna inte varit särskilt hårt drabbade av översvämningar. En större översvämning skedde dock i Öregrund under 2021. Dessa översvämningar fick stora konsekvenser för människor i orten och aktualiserade vikten av att planera för en robust dagvattenhantering. Det omfattande

dammsystemet kring Österbybruk kan också komma att påverkas av extrema vattenflöden, framförallt vid ett allt för eftersatt dammunderhåll. Kustnära bebyggelse hotas framförallt av översvämning i samband med extrema högvattenförhållanden i kombination med blåst. Även om de globala havsnivåerna höjs till följd av klimatförändringarna kommer det troligen att dröja innan det får påtagliga effekter i Östhammars kommun. Pågående landhöjning (cirka fyra millimeter på år) antas kompensera för havsnivåhöjning, åtminstone i ett 100-årsperspektiv. Beräkningar indikerar sedan en nivåhöjning på knappt 0.4 meter längs Upplandskusten till år 2100. Troligt är att havsnivån fortsätter stiga efter denna tidpunkt. Därför är det viktigt att ny bebyggelse och infrastruktur inte uppförs på mark som i framtiden kan komma att översvämmas vid höga vattenstånd eller i samband med kraftig nederbörd vid snabb avsmältning.

Översvämningar har även indirekta konsekvenser. Beroende av magnituden på översvämningen kan människor bli hindrade att gå till sitt arbete då de är fullt upptagna med att rädda sin egendom. Vissa verksamheter och företag kan inte vara i full drift på grund av personalbortfall och på grund av att folk inte kan ta sig till arbetet. Det kan också skapas lågpunkter under broar vilket leder till att bilister fastnar och kan behöva akut hjälp. När det blir större störningar i transportsystemet behöver trafiken stoppas och ledas om. Service såsom utryckningsfunktioner, hemtjänst för äldre, skolskjutsar, företagsleverans som är beroende av transportsystemet hindras från att fullfölja sin uppgift. Läckage från miljöfarlig verksamhet, t.ex. en bensinmack, kan ge lokala konsekvenser för djur- och växtlivet direkt och på sikt.

5.7.7 Ras och skred

Ras och skred är exempel på snabba massrörelser i jord eller berg. Dessa rörelser kan orsaka stora skador på mark och byggnader inom det drabbade området. Ett förändrat klimat med ökade flöden, mer intensiva skyfall och förändrade markförhållanden kan leda till att sannolikheten för ras och skred ökar inom stora delar av landet. Det finns områden i kommunen med silt där risken för skred kan vara förhöjd. Generellt behöver kommunen vara uppmärksamma på jordlager såsom salthaltiga leror som kan orsaka skred vid förändrat vattenstånd. Områden som kan innebära risk för skred utgörs vanligen av sluttande lerområden i kombination med vissa geotekniska förutsättningar.

I Östhammars kommun kan man se en tydlig risk för skred längs med hela Olandsån, som kännetecknas av just de ovannämnda egenskaperna. Markens lämplighet bedöms i detaljplaneskedet som en planeringsförutsättning vid lokalisering av ny bebyggelse. Det är viktigt att ha en god dialog med markägare och markavvattningsföretagen längs med Olandsån.

5.7.8 Erosion

På markytan kan erosion ske genom att vatten och vind transporterar bort material. I jordbruksmark kan skyfall och översvämningar leda till att jord förs bort, vilket bidrar till förluster av exempelvis fosfor i marken och till att växtnäringsämnen och bekämpningsmedel kan nå omgivande vatten.

Erosion kan påverka vägar. Exempelvis kan underdimensionerade eller igensatta vägtrummor leda till översvämningar vid kraftiga skyfall. Vattnet kan då tvingas ta nya vägar och orsaka erosion som kan skada infrastrukturen. Ett ökat antal nollgenomgångar (växling av

temperaturen mellan tö- och frysgader) kan orsaka tjälskador och erosion i dikesslänter. I värsta fall kan erosion leda till ras, skred eller till underminering av vägbanken.

Bedömningen när det gäller ökade risker för erosion är att det finns få erosionskänsliga områden i Östhammars kommun, dock finns behov av analyser av kustnära områden.

5.7.9 Dricksvattenförsörjning och saltvatteninträngning

De kommunala dricksvattenanläggningarna försörjer 70 procent av kommunens invånare och baseras, förutom i Forsmark, på grundvatten. I kommunen finns enbart mindre isälvsavlagringar, varav Börstilsåsen är den största och mest vattenförande. Tillgången på dricksvatten i kommunen är generellt mycket begränsad. För Österbybruk och Alunda har dock en lösning för vattenförsörjningen kommit till stånd i och med att en överföringsledning för dricksvatten anlagts från Örbyhus i Tierps kommun till Österbybruk och vidare till Alunda.

De största utmaningarna för vattenförsörjningen finns i kommunens östra delar. Även om det finns tillstånd att ta ut betydligt större vattenmängder än vad som görs idag i grundvattenmagasinen visar grundvattnets kvalitet tecken på att större uttag görs än vad som nybildas. Ett hot mot vattenförsörjningen är avsaknaden av redundanta vattenförsörjningssystem. I Östhammars kommun saknas reservvattentäcker eller alternativa ledningar in i kommunens vattenledningsnät och därför är vattenförsörjningen betydligt mer sårbar för andra yttre risker. Kommunen har tagit fram en VA-handlingsplan för att möta utmaningarna och säkra vattenförsörjningen på lång sikt.

Bevattningsförbud är vanligt i kommunen på grund av begränsningar i grundvattentillgången.

När man i kustzonen har så stora vattenuttag att grundvattennivå sänks och nybildningen av vatten inte hinner hålla jämna steg med uttaget, hålls saltvatten från havet inte tillbaka utan tränger in i grundvattenförande skikt. När detta väl har hänt kan grundvattnet förbli förorenat av salt under lång tid framåt. Saltvatten kan också tränga in i brunnar nära kusten vid översvämningar. Även om landhöjningen längs kommunens kust till viss del motverkar den havsnivåhöjning som sker, är risken för saltvatteninträngning trots detta påtaglig. Inom Östhammars kommun finns det stora risker för saltvatteninträngning i enskilda brunnar och risk för vattenbrist. Om uttaget av grundvatten överstiger grundvattenbildningen kan det i områden med tunna jordlager leda till att saltvatten tränger in i uttagsbrunnarna.

Konsekvenser

Klimatförändringarna förväntas innebära bland annat varmare temperaturer och kraftigare skyfall. Detta kan leda till längre perioder med torka och lägre grundvattennivåer med såväl sämre kvantitet som kvalitet på råvattnet som följd. Kraftigare skyfall och översvämning innebär även en ökad transport av humusämnen och partiklar vilket kan leda till försämrad och mer varierad vattenkvalitet. Även ökad risk för spridning av smitta och miljöfarliga ämnen. Varmare temperaturer leder även till ökande vattentemperaturer som innebär en större risk för tillväxt av mikrobiologiska organismer i såväl råvattentäcker som i installationer i vattenverk och i ledningar.

Tillgången till dricksvatten påverkar alla delar av samhället. Jordbruket har behov av vatten för att bevattna grödor samt till djurhållning som omfattar både dricksvatten till djur och

rengöring. Klimatförändringarna kan också leda till ändrad markanvändning, odling av nya grödor, längre växtsäsonger och ökad användning av gödsel och bekämpningsmedel vilket kan påverka grundvattenkvaliteten. Förändringar i kvaliteten på grundvattnet påverkar tillgängligheten och kan påverka människors liv och hälsa.

Östhammars kommun prioriterar alltid vattenförsörjningen vid handläggning av planer och bygglov.

6. Beskrivning av identifierade sårbarheter och brister i krisberedskap inom Östhammar kommuns geografiska område

6.1 Sårbarheter och brister i förmåga

De brister och sårbarheter som identifierats i denna risk- och sårbarhetsanalys omfattas av sekretess OSL 18:13 och redovisas i bilaga 1.

7. Bedömning av Kommunens generella krisberedskap

De brister och sårbarheter som identifierats i den förmågeanalys som genomförts med hjälp indikatorer som anges i bilaga till MBS:s föreskrifter för statliga myndigheters risk- och sårbarhetsanalyser (MSBFS 2016:7) omfattas av sekretess OSL 18:13 och redovisas i bilaga 1.

8. Genomförda och pågående åtgärder sedan förgående rapportering

8.1 Genomförda åtgärder

Under 2020, 2021 och delar av 2022 har aktiviteter kopplat till förgående åtgärdsplan påverkats av Coronapandemin och tvingats flyttas fram, genomförts i en annan form eller ställts in. Bedömningen är dock att den faktiska hanteringen av pandemin har stärkt beredskapen och förmågan att hantera en störning för hela kommunen.

I samband med att det säkerhetspolitiska läget i Europa kraftigt försämrades till följd av Ryssland invasion av Ukraina har beredskapsarbetet i kommunen prioriterats. Under 2022 och 2023 har kommunens beredskapsarbete resursförstärkts och utökats med fler samordnande tjänster inom ämnesområdena beredskap, civilt försvar, säkerhetsskydd, brottsförebyggande och informationssäkerhet. Ett stort fokus under 2022/2023 har varit att implementera ett beredskapstänk på kommunens alla enheter och verksamheter genom kontinuitetsplanering och beredskapsplaner i syfte att höja kommunen totala förmåga att hantera olika typer av samhällsstörningar.

År 2019 genomfördes den stora nationella kärnkraftsövningen Havsörn. Det är en typ av totalövning som genomförs var sjätte år under ledning av Uppsala Länsstyrelse. Under övningen fick Östhammars kommuns krisledningsorganisation öva uthållighet, ledning, samordning, samlad och kommunikation m.m. Förutom Havsörn 2019 har Östhammars kommun deltagit i andra övningar och utbildningar som syftar till att stärka

kärnenergiberedskapen. I samband med att de nya beredskapszonerna började gälla 2022 utbildades alla kommunens chefer i kärnenergiberedskap av Länsstyrelsen på inbjudan av Östhammars kommun.

Östhammars kommun har regelbundet och kontinuerligt deltagit i kurser, övningar och utbildningar som Länsstyrelsen Uppsala samordnat. Det har genomförts kurser i WIS, SIGNE, lägesbild, säkerhetsskydd och totalförsvarsplanering etc. Under våren 2022 deltog kommunen i nödvattenövning *Irma* som arrangerades av livsmedelsverket och två andra utrymningsövningar som hölls av Uppsala Länsstyrelse.

8.2 Pågående åtgärder

Östhammars kommun har flera pågående projekt med stark anknytning till beredskap och civilt försvar. Projekten inkluderar bland annat en nödvattenplan, brand- och släckvattenplan, upprätta trygghetspunkter på kommunens fem tätorter, inventera och iordningställa skyddsrum, säkra upp med reservkraft på vissa strategiska platser och jobba med informationssäkerhet och dataskydd. Kommunen har även påbörjat arbetet med att ta fram sin krigsorganisation i syfte att avgöra hur kommunen ska organiseras och vilka verksamheter som ska prioriteras under höjd beredskap.

I den svenska krisberedskapen såväl som i det civila försvaret är frivilligheten av stor betydelse. Under våren 2023 påbörjades en samverkan med lokala föreningar och organisationer inom kommunens geografiska områdesansvar exempelvis LRF, SPF, bygdegårdarna och Röda Korset. Dessutom påbörjades ett arbete med att starta upp Östhammars kommuns Frivilliga Resursgrupp (FRG). För perioden 2023–2027 ska kommunen fortsätta engagera den frivilliga verksamheten genom bland annat workshops, föreläsningar, utbildningar och övningar för att bidra till en ökad försvarsförmåga inom kommunens geografiska områdesansvar.

9. Behov av åtgärder

Arbetet med denna risk- och sårbarhetsanalys, samtal med kommunens bolag och andra aktörer, kontinuitetsplanering, styrelseprocessen och förmågebedömning av kommunens civila försvar har bland annat inneburit en inventering av kommunens risker- och sårbarheter samt förmågan hos respektive verksamhet och central krisledning att hantera dessa.

9.1 Fortsatt beredskapsarbete inom verksamheter

Arbets sättet har skiljt sig något från förgående arbete med risk- och sårbarhetsanalysen. Verksamheterna har utgått från sina kritiska beroenden och bortfallen av dessa i syfte att redogöra för hur det skulle påverka dem och skapa beredskapsplaner för varje bortfall. Motiveringen av denna metod är att oavsett *vad* som har inträffat är det som måste hanteras ett bortfall av något av de kritiska beroendena, exempelvis ett elbortfall. En naturlig fortsättning på detta arbete är att utbilda all personal i respektive enhets beredskapsplan, kontinuerligt uppdatera dessa efter de förutsättningar som råder samt öva.

Sammanfattningsvis, de samlade materialet pekar på att:

- Verksamheterna ska fortsätta att arbeta med sin kontinuitetsplanering genom att uppdatera, utbilda och öva sina beredskapsplaner
- Ta fram en övnings- och utbildningsplan som uppfyller respektive verksamhets behov.
- Påbörja planering för de stora skyddsåtgärderna vid kärnteknisk olycka
- Fortsätta arbetet med Östhammar kommuns trygghetspunkter och informationspunkter

9.2 Beredskap inom upphandling

Denna risk- och sårbarhetsanalys har visat på ett stort behov av framtagning av rutiner i syfte att beakta ett beredskapsperspektiv i kommunala upphandlingar. Detta behövs oavsett om det är ett system, resurs, produkt, eller tjänst som ska upphandlas. Dessutom bör höjd beredskap och ett informationssäkerhetsperspektiv tas hänsyn till vid beställning av externa tjänster eller varor inom de kommunala verksamheterna.

9.3 Behov av nya beslutade planer och utredningar

Behov av nya beslutade planer och utredningar omfattas av sekretess enligt OSL 18:13 och återfinns i bilaga 1.

9.4 Åtgärder utifrån höjd beredskap

Denna Risk- och sårbarhetsanalys har identifierat ett antal åtgärder utifrån planeringen vid höjd beredskap

- Rutiner för iordningställande av trygghetspunkt
- Plan för försörjningsberedskap vid höjd beredskap
- Plan för storskalig utrymning
- Fortsatt arbete med krigsorganisation, medvetengöra och utbilda

9.5 Åtgärder utifrån PDV

Denna risk- och sårbarhetsanalys har identifierat ett antal åtgärder utifrån pågående dödligt våld och våldshandlingar med stora konsekvenser i skolan.

- Kontinuerligt genomföra riskbedömningar
- Kontinuerligt uppdatera checklistor och planer
- Medvetengöra och utbilda personal i senaste forskningen och skyddsåtgärder
- Öva
- Samverkan mellan kommunens brottsförebyggande arbete, sektor bildning, sektor omsorg, beredskap- och säkerhet samt polisen
- Ta fram förslag på kommunikationssystem för larmning och varning inom kommunala verksamheter.
- Under hösten 2023 kommer en samverkansövning med blåljusaktörer genomföras i kommunen. Lärdomar och erfarenheter från denna övning bör kommuniceras vidare till annan skolverksamhet.

9.6 Övning och utbildning i beredskap

I stort sett har samtliga verksamheter uttryckt en önskan om att öva oftare. De verksamheter som vid samhällsstörningar och höjd beredskap kommer behöva ställa om sin verksamhet alternativt utföra andra typer av uppdrag som inte ingår i deras normala arbetsuppgifter bör övas och utbildas. En åtgärd är att se över formerna för att kunna tillgodose verksamheternas behov och önskemål i utbildnings- och övningsplanen för 2023–2027.

I samband med kommunens krigsorganisation och krigsplacering av personal finns ett stort behov av att höja medvetenheten och kunskapen om totalförsvar för alla kommunens medarbetare. Ambitionen är att alla ska få grundläggande och även fördjupande kunskaper i civilt försvar och säkerhetsskydd för att bland annat höja försvarsförmågan i kommunen.

Denna risk- och sårbarhetsanalys har identifierat ett antal åtgärder utifrån utbildning och övningsbehov:

- Samverkan och utbildning inom alternativa kommunikationsmedel
- Öva kommunikationsförmågan under störda förhållanden.
- Öva och utbilda kommunens verksamheter och allmänheten i kärnteknisk olycka
- Samverkansövningar med andra aktörer

Kommunstyrelsen - Uppföljningsrapport Intern kontroll T2

Postadress	Besöksadress/Reg.office	Telefon	Telefax	Organisationsnummer	Bankgiro
Box 66	Stångörsgatan 10	Nat 0173-860 00	Nat 0173-175 37	212000-0290	233-1361
S-742 21 Östhammar	Östhammar	Int +46 173 860 00	Int +46 173 175 37	V.A.T. No	PlusGiro
	www.osthammar.se	kommunen@osthammar.se		SE212000029001	1 31 70-6

2 (4)

Innehållsförteckning

1 Intern kontroll.....	3
------------------------	---

3 (4)

1 Intern kontroll

Kontrollområden	Riskbeskrivning	Kontrollmoment	Utfall
Kontroller av system och rutiner	Om nämnden/förvaltningen inte tillräckligt väl arbetar med beredskapsplaner för hantering av olika samhällsstörningar så kan det leda till, vid händelse, att samhällsviktig verksamhet ej kan fortsätta. (Förtroendeskada)	11. Påbörja arbetet med beredskapsplaner	Avstämning har skett med Beredskapsenheten att samtliga verksamheter och enheter inom Kommunstyrelsens verksamhetsområde under första tertiet har påbörjat arbetet med beredskapsplaner.
		11. Kontroll av att samtliga verksamheter har en beredskapsplan.	Aktiviteten är planerad till och kommer att utföras under tertial 3.
Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet	Om nämnden/förvaltningen inte tillräckligt väl arbetar med att nå uppsatta mål så kan det leda till tjänstemannastyre och urholkad lokaldemokrati.	9. Tillse att verksamheter inom Kommunstyrelsens ansvarsområde har god kännedom om och arbetar väl mot uppsatta mål	Samtliga verksamheter och enheter inom Kommunstyrelsens ansvarsområde har erbjudits extra stöd i arbetet med att planera mot uppsatta mål.
Tillförlitlig finansiell information	Om nämnden/förvaltningen inte tillräckligt väl arbetar med fungerande kommunikation, såväl internt som externt, såväl uppåt som nedåt som i sidled så riskerar det att leda till missnöje hos lokalbefolkningen, ineffektiv och svårstyrd verksamhet, frustration och dålig arbetsmiljö, dubbelarbete eller uteblivet arbete.	3. Kommunstyrelsen har en uppdaterad rutin för ärendeberedning och rutinen är känd hos medarbetare	Förvaltningen arbetar aktivt med att uppdatera rutinen för kommunstyrelsens ärendeberedningsprocess. Den uppdaterade rutinen kommer att förankras i tjänstemannaorganisationen under hösten 2023.
		3. Ansvariga chefer inom Kommunstyrelsens verksamhetsområde har en checklista för att kvalitetsgranska ärenden inför beslut	Ett pågående arbete.
Ändamålsenligt och kostnadseffektiv verksamhet	Om nämnden/förvaltningen inte tillräckligt väl arbetar med att bedriva en	10. Genomgång av ärenden som behandlats av Kommunstyrelsen	Kontrollen har genomförts genom att kommunstyrelsens protokoll från 21 mars och 11 april 2023 har

4 (4)

Kontrollområden	Riskbeskrivning	Kontrollmoment	Utfall
	<p>kostnadseffektiv verksamhet av god kvalitet så kan det leda till vi inte når de politiska målen, försämrade ekonomisk hållbarhet, missnöjda brukare, juridiska processer.</p>		<p>analyserats. Samtliga ärenden har granskats och grunden för varför ärendet hanterats i kommunstyrelsen har definierats. Vid genomgången har relevanta styrdokument och lagrum använts. Vid kontrollen konstaterades att majoriteten av ärenden hanterats på korrekt vis. Ett ärende bedöms kunna hanteras av TU, två beslut borde ha hanterats av annan nämnd. Det ena ärendet baserades på ett beslut som inte längre gäller och det andra omfattas av en annan nämnd, enligt reglementet för styrelse och nämnder. Utöver kontrollen har vi funnit att beslutsmeningar är otydliga samt att vissa underlag saknas. Vi har haft anmärkningar på hanteringen av åtta ärenden av totalt 56 stycken. Vi bedömer att ärendena som hanterats i kommunstyrelsen i huvudsak hanterats på rätt sätt. I uppdraget ingick även att informera kommunstyrelsens ordförande om granskningen, vilket gjordes 28 augusti.</p>
		<p>10. Beslut fattas i enlighet med delegationsordning</p>	<p>Kontrollen har genomförts 28 augusti.</p>

YTTRANDE

Datum
2023-09-26

Dnr
KS-2023-673-1

Sid
1 (2)

Kommunförvaltningen
Elin Fogelström, sektor verksamhetsstöd

Fö2023/01488

Aktivering av civilplikt inom den kommunala räddningstjänsten och elförsörjningsområdet

Synpunkter

Aktivering av civilplikt inom den kommunala räddningstjänsten och elförsörjningsområdet

Östhammars kommun håller med Uppsala brandförsvaret om att räddningstjänsten är i behov av att kraftigt utöka krigsorganisationerna om tillräcklig förmåga ska finnas för att kunna hantera de uppgifter som åligger räddningstjänsterna i händelse av krig. Föreslagen aktivering av civilplikt för personer som redan har rätt grundkompetens är ett bra första steg i att öka denna förmåga. Brandförsvaret och Östhammars kommun vill dock understryka att detta inte löser hela behovet av personal och kompetens utan bedömer att det är nödvändigt att utöka med ytterligare steg där mönstring med efterföljande grundutbildning genomförs för flera olika kompetenser såsom räddningsman, ammunitionsröjare, sanerare med flera för att därefter krigsplaceras i kommunerna.

Förslaget att MSB blir bemanningsansvarig myndighet men att individerna krigsplaceras inom kommunal räddningstjänst bedömer brandförsvaret vara tillfyllest. Att personalen krigsplaceras hos den kommunala räddningstjänsten bedöms vara en förutsättning för att skapa en lokal förankring med möjlighet till fortsatta repetitionsövningar i den organisation

YTTRANDE

Datum
2023-09-26

Dnr
KS-2023-673-1

Sid
2 (2)

Kommunförvaltningen
Elin Fogelström, sektor verksamhetsstöd

där individen krigsplaceras. Vidare skapas förutsättningar för en snabb aktivering i händelse av höjd beredskap.

På sikt, efter att dessa individer har repetitionsutbildats och krigsplacerats, kommer det vara nödvändigt att dessa också övas tillsammans med den räddningstjänst där individerna krigsplacerats. För att detta ska vara möjligt kommer räddningstjänsterna behöva ekonomiskt stöd.

Finansieringen/kostnaden av de åtgärder som är nödvändiga bör definieras i klartext. I promemorian anges det nu lite otydligt *"Förslagen medför marginellt ökade kostnader för kommuner."*

Östhammars kommun har inga övriga synpunkter än det Uppsala brandförsvaret anger i sitt yttrande annat är i fråga om den ekonomiska aspekten.

Gällande aktivering av civilplikt inom elförsörjningsområdet har Östhammars kommun inga synpunkter.

För Östhammars Kommun

Elin Fogelström

Beredskapssamordnare